

Statistik om formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark

Redovisning av regeringsuppdrag

© Skogsstyrelsen, juni 2019
Korrigerad version 2019-10-17
Korrigerade värden i karta 2 på sidan 31.

PROJEKTLEDARE
Bo Hultgren, Skogsstyrelsen

PROJEKTGRUPP
Hasse Berglund, Naturvårdsverket, Sebastian
Constantino, Skogsstyrelsen Andreas
Eriksson, Skogsstyrelsen
Thomas Eriksson, Skogsstyrelsen
Jonas Fridman, Sveriges lantbruksuniversitet
Karin Hedeklint, SCB
Linus Rispling, SCB
Olle Höjer, Naturvårdsverket
Ola Inghe, Naturvårdsverket
Birgitta Olsson, Naturvårdsverket
Cecilia Spansk, Skogsstyrelsen

GRAFISK PRODUKTION
David Svensson

OMSLAGSFOTO
Johan Nitare

UPPLAGA
Finns endast som pdf-fil för egen utskrift

Innehållsförteckning

Förord	6
Sammanfattning	7
1 Inledning	10
1.1 Uppdraget	10
1.2 Bakgrund	10
1.3 Skogsmark i Sverige	11
1.4 Nuvarande statistikproduktion om skogsmark	12
Formellt skyddad skog	13
Improduktiv skogsmark	13
Frivilliga avsättningar	13
Hänsynsytor	13
1.5 Genomförande	14
1.6 Ordförklaring och definitioner	14
2 Statistiken	18
2.1 Statistikens innehåll och begränsningar	18
Publicering av statistiken	18
2.2 Underlag och metoder	20
Koordinatsatta register som har använts vid produktionen av statistiken:	20
Koordinatsatt register kompletterat med enkäter och sammanställning över frivilliga avsättningar	21
Stickprovsundersökningar i fält:	22
Statistik med och utan överlapp	22
Geografisk indelning	25
3 Sammanhållen statistik	26
4 Formellt skyddad skog	29
4.1 Summa av formellt skyddad skogsmark	29
4.2 Nationalparker	32
Beskrivning	32
Redovisning av statistik	32
4.3 Naturresevat	32
Beskrivning	32
Redovisning av statistik	33
4.4 Biotopskyddsområden	33
Beskrivning	33
Redovisning av statistik	34

4.5	Naturvårdsavtal	35
	Beskrivning	35
	Redovisning av statistik	35
4.6	Ekoparksavtal och vittryggsavtal	36
	Redovisning av statistik	36
4.7	Natura 2000	37
	Beskrivning	37
	Redovisning av statistik	38
4.8	Inomstatlig överenskommelse Fortifikationsverket	38
	Redovisning av statistik	39
4.9	Beslutade naturreservat och biotopskyddsområden som inte vunnit laga kraft	39
	Beskrivning	39
	Redovisning av statistik	40
4.10	Markersättningar	40
	Beskrivning	40
	Redovisning av statistik	41
5	Frivilliga avsättningar	43
5.1	Beskrivning	43
5.2	Tidigare uppföljningar	44
5.3	Metod	45
5.4	Redovisning av statistik	46
6	Hänsynsytor	51
6.1	Beskrivning	51
6.2	Tidigare uppföljningar och framtida hänsynsuppföljning	51
6.3	Metod	52
6.4	Redovisning av statistik	54
7	Improduktiv skogsmark	59
7.1	Beskrivning	59
7.2	Redovisning av statistik	59
8	Delmål och etappmål	62
8.1	Delmål 1 Levande skogar	62
8.2	Etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden	64
9	Fortsatt statistikproduktion	67
10	Slutsatser och utvecklingsbehov	69
10.1	Samarbete och samsyn	69
10.2	Analys med stor komplexitet	69

10.3	Brist på geografiska underlag _____	70
10.4	Behov av uppföljning av förändringar och geografiska samband ____	71
10.5	Utvecklad statistik med kvalitetsindikatorer _____	72
10.6	Fortsatt kvalitetssäkring av Nationella marktäckedata _____	73
10.7	Kvalitetssäkringar i nuvarande statistikprodukter och behov av nya produkter _____	73
10.8	Slutsatser om att formulera uppföljningsbara mål _____	74
11	Litteratur/källförteckning _____	75

Förord

Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Sveriges lantbruksuniversitet och SCB har på regeringens uppdrag tagit fram samlad officiell statistik över hur mycket formellt skyddad och frivilligt avsatt skog som finns, hur mycket skogsägare lämnat som miljöhänsyn och hur mycket improduktiv skog vi har i Sverige. Arbetet med uppdraget har bedrivits gemensamt av de fyra myndigheterna som också tillsammans står bakom denna rapport och den officiella statistiken som kommer att publiceras årligen av SCB i form av ett statistiskt meddelande.

Rapporten ger en myndighetsgemensam lägesbild som grund för uppföljning och utvärdering av miljömålsarbetet, internationell rapportering och olika styrmedel för naturvård i skogen. Med statistiken får nu alla aktörer en gemensam grund att utgå ifrån. Förhoppningen är också att transparensen ökat och att det är tydligare hur beräkningarna är gjorda. Det blir också möjligt att följa utvecklingen över tid eftersom statistiken ska uppdateras årligen.

Däremot ger statistiken i dag inget fullständigt svar på hur vi ligger till i förhållande till nationella eller internationella miljömål. Där krävs politiska beslut om ett nytt uppdrag att analysera hur statistiken ska värderas.

Även med denna rapportering och det nya statistiska meddelande kommer det uppstå frågor, problem och utvecklingsbehov kring statistiken. Det är därför viktigt att samarbetet fortsätter mellan myndigheterna och att liknande utgångspunkter och gemensamma ansatser som använts i denna redovisning tillvaratas.

Herman Sundqvist
Generaldirektör, Skogsstyrelsen

Björn Risinger
Generaldirektör, Naturvårdsverket

Göran Ståhl
Dekan, Sveriges lantbruksuniversitet

Joakim Stymne
Generaldirektör, SCB

Sammanfattning

Regeringen har uppdragit till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket, att tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Statistiska centralbyrån (SCB), utarbeta en sammanhållen statistik för skogsmark.

Med denna rapport redovisas därmed för första gången sammanhållen officiell statistik för formerna formellt skyddad skog, frivilliga avsättningar, hänsynsytor vid föryngringsavverkning samt för improduktiv skogsmark. Redovisningen kommer fortsättningsvis att publiceras som ett statistiskt meddelande (SM) årligen. Myndigheternas samlade bedömning är att SCB är den myndighet som bör vara huvudansvarig för statistiken som publiceras inom statistikområdet *Markanvändning*. Statistiken som redovisas är inte värderad i relation till nationella eller internationella mål.

Det kan konstateras att det är ett komplext analys- och utredningsarbete att ta fram en sammanhållen statistik om formellt skyddad skog, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. Exempelvis har de olika formerna unika och specifika data med statistiska möjligheter och begränsningar, vilket innebär att analyserna behöver omfatta olika källor, metoder och tidsserier samt olika geografiska skalor. Statistiken för de olika formerna har därför beräknats på lite olika sätt. Det som har varit avgörande för val av metod har varit tillgången till data. För det formella skyddet har skogsmarksarealen beräknats genom geografiska analyser där gränserna för de skyddade områdena har analyserats tillsammans med Nationella marktäckedata. De frivilliga avsättningarna är beräknade via geografiskt underlag från sex stora skogsägare kompletterat med enkätundersökning. Hänsynsyornas areal är skattade genom Skogsstyrelsens stickprovsundersökning medan den improduktiva skogsmarken har beräknats med Riksskogstaxeringens provytor.

Vid redovisning av en korrekt total statistik är det viktigt att räkna bort överlappande arealer. Att de fyra olika formerna överlappar varandra innebär att flera former kan vara belägna på samma yta. Inom formen formellt skydd finns dessutom stora överlapp mellan olika delmängder, här kallade instrument. Överlapp inom formellt skydd har räknats bort till en nettoareal enligt en fastställd hierarki. Det är framförallt Natura 2000 som överlappas av nationalparker och naturreservat. Även mellan formellt skyddad skogsmark och improduktiv skogsmark förekommer överlapp som räknas bort. Mindre överlapp förekommer även mellan andra instrument. Eftersom det inte finns heltäckande koordinatsatta underlag för de olika formerna så är det inte möjligt att göra fullständiga geografiska analyser för att reducera överlapp.

Rapporten ger en myndighetsgemensam lägesbild som grund för uppföljning och utvärdering av miljömålsarbetet, internationell rapportering och olika styrmedel för naturvård i skogen. Värt att notera är att statistiken omfattar arealuppgifter kring skogsmark och produktiv skog för de olika formerna, men inga andra kvalitetsindikatorer som naturtyp, ståndortsindex eller virkesförråd. De olika formerna som redovisas har även olika juridisk innebörd, sammansättning och

statistisk kvalitet vilket kan göra summeringar missvisande. I den officiella statistiken summeras de därför inte.

I uppdraget ingår inte att värdera uppfyllelse av etappmål eller andra mål. Det är däremot relevant att visa en samsyn kring innehållet i Delmål 1 Levande skogar. I regeringsbeslut M2014/593/Nm redovisas etappmålen och vad som är formellt skyddat och därmed utgör grunden för etappmålet om skydd av ytterligare 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog.

Myndigheterna tolkar regeringsbeslutet som att även de delar som redovisades som formellt skyddade men där det faktiska skyddet formaliserades först efter 2011-12-31 ändå räknas till delmålet - inte till etappmålet. Denna tolkning ligger i linje med tidigare uppföljningar av etappmålet, redovisningen av Nationell strategi för formell skydd av skog och Kontrollstation 2016.

Sammantaget rekommenderar myndigheterna att etappmålet räknas från 1 januari 2012 med undantag för arealer som ingår i ESAB, ekoparksavtal, vittryggsavtal och överenskommelserna med Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk. Inte heller arealen för den utbetalda markersättningen 2011-12-31 som saknade beslut, bör räknas till etappmålet.

Den formellt skyddade skogsmarken omfattar totalt 2,3 miljoner hektar. Av dessa är nästan 1,4 miljoner hektar produktiv skogsmark. 62 procent av den formellt skyddade skogsmarken finns i den fjällnära regionen medan 54 procent av den formellt skyddade produktiva skogsmarken finns nedan fjällnäragränsen.

Frivilliga avsättningar redovisas med ny statistik enligt delvis ny metod som dessutom kommer att bli en ny officiell statistikprodukt producerad av Skogsstyrelsen. De omfattar 1,2 miljoner hektar eller drygt 5 procent av den produktiva skogsmarken. Södra Norrland har störst arealer. Där är 6 procent av den produktiva skogsmarken frivilligt avsatt.

Nästan 426 000 hektar hänsynsytor har ackumulerats under perioden 1993 till 2018 enligt nya beräkningar baserade på uppgifter från Skogsstyrelsens hänsynsuppföljning och SLU:s statistik över årlig slutavverkning. Det motsvarar 1,8 procent av den produktiva skogsmarken i landet, störst är andelen i södra Norrland med 2,4 procent.

Det mesta av den improduktiva skogsmarken är belägen i de norra delarna av Sverige. De tre nordligaste regionerna (fjällnära, nordboreal och sydboreal) har 88 procent av den improduktiva skogsmarken. Totalt omfattar improduktiv skogsmark 16 procent av den totala skogsmarksarealen i Sverige.

En tydlig lärdom för framtida uppföljning är att all statistik som fortsatt redovisas inom detta område även bör redovisas geografiskt där så är möjligt. Att beskriva årsvisa förändringar samlat utan överlapp för samtliga former är inte möjligt på grund av olika metoder för inhämtning av underlag och då det i stor utsträckning saknas geografiska underlag för frivilliga avsättningar och hänsynsytor. För det formella skyddet är det möjligt men relativt komplicerat då områden genom förändrad status redovisas som ett annat instrument i den officiella statistiken.

Det finns anledning att bättre kunna redovisa förändringar och geografiska samband mellan former och instrument för att tydliggöra vad som är en faktisk ökning av areal och vad som är en förändrad status även om denna förändring ofta innebär en förstärkning av skyddet.

För hänsynsytor och frivilliga avsättningar finns ett behov av att studera varaktigheten. För hänsynsytor finns idag ingen uppföljning av hur länge den lämnade hänsynen finns kvar vilket är en stor brist eftersom det har stor betydelse vid värderingen av nyttan för biologisk mångfald. Möjligheten att följa upp hänsyn via satellitbild eller laserskanning är ett utvecklingsområde som kan innebära att varaktigheten i lämnad hänsyn kan undersökas kostnadseffektivt och även på längre sikt.

Statistiken kan även med fördel utvecklas med avseende på olika kvalitetsindikatorer. Det gäller dels grundläggande skogliga data såsom naturtyp, trädslag, ståndortindex, virkesvolym, biomassa, kolförråd och tillväxt men även ekologiska indikatorer såsom död ved och trädåldrar och frånvaro av skogsbruk och andra kontinuitetsskogsindikatorer. Dessa uppgifter är centrala i till exempel arbetet med skogliga konsekvensanalyser och bedömningar av hållbar avverkningsnivå.

Nationella marktäckedata (NMD) är en ny kartering som använts som underlag för att beräkna arealer av skogsmark inom formellt skydd mm. Ytterligare analyser och kvalitetssäkring av NMD behöver genomföras.

En av de övergripande slutsatserna i Riksrevisionens utvärdering av arbetet med formellt skydd är att det behövs en ökad samsyn kring vilka arealer som ska tillgodoräknas formellt skydd respektive frivilliga avsättningar, i syfte att möjliggöra en transparent och jämförbar uppföljning och rapportering av etappmålet till riksdagen samt en ökad samordning av statistiken för detta. Avsaknad av geografiska underlag för nästan hälften av de frivilliga avsättningarna gör en korrekt analys omöjlig. Vår bedömning är att denna redovisning trots ovanstående bidrar till detta behov.

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Regeringen uppdrar gemensamt till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket att tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), utarbeta en sammanhållen statistik för skogsmark. I uppdraget ingår att redovisa arealer uppdelat på formerna av formellt skyddade områden, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt lagstiftat skydd av improduktiv skogsmark, så att en transparent och jämförbar uppföljning kan göras. Även andra identifierade instrument som avser reglering av markanvändning kan ingå i redovisningen.

Statistiken ska redovisas med en ändamålsenlig geografisk upplösning för exempelvis landsdelar eller län samt visa den årliga utvecklingen av areal skogsmark sedan år 2010 och vilka instrument som har använts för skydd av skog.

Statistiken ska vara användbar i både nationell och internationell rapportering. I uppdraget ingår att identifiera och vid behov föreslå åtgärder för en förbättrad statistik.

Regeringen uppdrar åt SCB att bidra i utarbetandet av en sammanhållen statistik om skogsmark i enlighet med regeringens beslut om uppdrag till Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Sveriges lantbruksuniversitet att inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark.

1.2 Bakgrund

Regeringen har uppdragit till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket att tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), utarbeta en sammanhållen statistik för skogsmark.¹ I ett nytt beslut inkluderades SCB i uppdraget, förlängdes tiden för redovisning till 28 juni och myndigheterna fick själva avgöra lämplig tidpunkt för publicering av sammanhållen statistik, dock senast 31 juli varje år.² Regeringen anser att det idag saknas övergripande sammanhållen officiell statistik om arealen skogsmark, vilka instrument som har använts för skydd av skog och utvecklingen över tid. En sammanhållen officiell statistik behövs för att följa upp skogspolitikens jämställda mål inklusive etappmålet om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden. Officiell statistik ska finnas för allmän information, utredningsverksamhet och forskning. Den ska vara objektiv och allmänt tillgänglig.

Riksrevisionen har granskat myndigheternas arbete med formella skydd och frivilliga avsättningar.³ En av de övergripande slutsatserna i Riksrevisionens rapport är att det behövs en ökad samsyn kring vilka arealer som ska

¹ Regeringsbeslut 2018. Uppdrag att, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark. N2018/04159/SK

² Regeringsbeslut 2019. Uppdrag att, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark. N2019/01826/SMF – N2019/00866/SMF

³ Riksrevisionen 2018. Skyddet av värdefull skog RiR 2018:17.

tillgodoräknas formellt skydd respektive frivilliga avsättningar, i syfte att möjliggöra en transparent och jämförbar uppföljning och rapportering av etappmålet till riksdagen samt en ökad samordning av statistiken för detta. Vidare anser Riksrevisionen att det i dagsläget inte finns regelbunden samlad statistikproduktion för den totala arealen formellt skydd enligt etappmålets formulering, vilket enligt Riksrevisionen är nödvändigt för uppföljningen.

1.3 Skogsmark i Sverige

Skogsmark är det dominerande markslaget i Sverige. 2015 uppgick arealen skogsmark till 28,1 miljoner hektar, eller 69 procent av landets totala landareal. Med en så hög andel skog är Sverige, näst efter Finland, det land i Europa som har högst andel skog i förhållande till den totala landarealen.⁴

De tre län som har störst skogsareal i absoluta tal finns i de norra delarna av Sverige. Det är Norrbotten, Västerbotten och Jämtlands län. De län som har minst areal skogsmark är Gotland, Blekinge och Halland.

Mätt i andel av den totala landytan är Gävleborg, Västernorrland och Värmland de län som har störst andel skogsmark, medan Skåne, Gotland och Stockholm har lägst andel.

DEFINITIONER SKOGSMARK

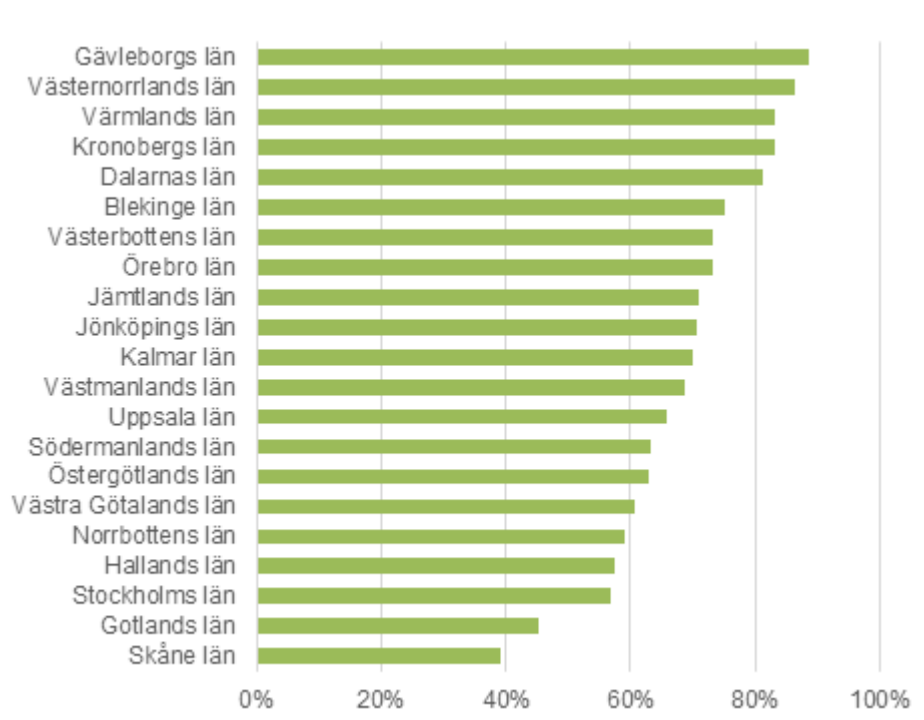
Skogsmark är mark inom ett sammanhängande område där träden har en höjd av mer än fem meter och en kronslutenhet av mer än tio procent eller förutsättningar att nå denna höjd och kronslutenhet utan produktionshöjande åtgärder.

Produktiv skogsmark är skogsmark som anses kunna producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke per hektar och år.

Improduktiv skogsmark är skogsmark som inte är produktiv enligt ovanstående definition.

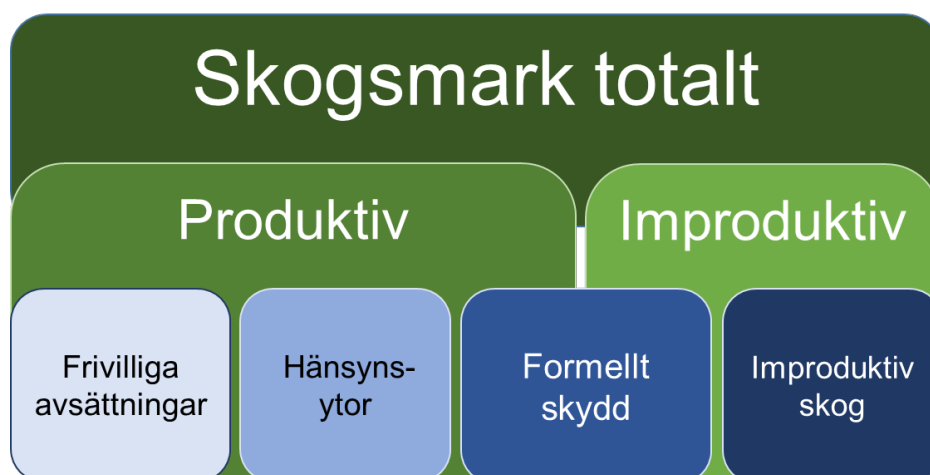
⁴ Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Forest Europe (FE)

Figur 1. Andel skogsmark av total landyta, per län, 2015

Källa: SLU Riksskogstaxeringen, 2018

Figur 2. Former inom statistiken, fördelat på typ av skogsmark

Storleken på rutorna motsvarar inte formernas faktiska arealer eller storleksförhållanden sinsemellan.

1.4 Nuvarande statistikproduktion om skogsmark

Regeringen beslutar om vilka ämnesområden och statistikområden som det ska finnas officiell statistik för samt vilka myndigheter som ska vara statistikansvariga myndigheter. I detta uppdrag berörs följande myndigheter och statistikområden:

- SCB och Naturvårdsverket redovisar statistik om nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, Natura 2000, biotopskydd, naturvårdsavtal m.m.

- Skogsstyrelsen redovisar statistik om biotopskydd, naturvårdsavtal och miljöhänsyn
- SLU redovisar statistik om skogarnas tillstånd och förändring
- SCB ansvar för att samordna systemet för den officiella statistiken

Statistiken i ovanstående produkter kommer troligtvis även fortsättningsvis att levereras med en högre upplösning än denna rapport och i det nya statistiska meddelandet om formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. Ansvar för statistiken i dessa produkter förändras inte heller med anledning av att en ny produkt för sammanhållen statistik tas fram.

Formellt skyddad skog

SCB tar i samarbete med Naturvårdsverket fram årlig statistik om skyddad natur. Uppgifterna är officiell statistik inom ämnesområdet Miljö: Markanvändning. Syftet med statistiken är att ge en översikt av skyddade områden i Sverige. Skogsstyrelsen publicerar statistik som omfattar av Skogsstyrelsen beslutade biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Ett skyddat område är ett geografiskt definierat område som är utpekad, reglerat och förvaltad för att uppnå specifika syften och bevarandemål. I Sverige används skyddade områden som samlingsnamn för skyddsformer inom miljöbalken (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskydd och Natura 2000 områden) och jordabalken (naturvårdsavtal). Skyddade områden med stöd av miljöbalken inrättas i enlighet med förordningen om områdesskydd och nationalparksförordningen. Även inomstatliga överenskommelser och markersatta områden som saknar beslut betraktas som formellt skyddad skog.

Improduktiv skogsmark

SLU tar årligen fram länsvis officiell statistik över arealen skogsmark och arealen produktiv skogsmark inom ämnesområdet Jord- och skogsbruk, fiske: Skogarnas tillstånd och förändring. Således redovisas arealen improduktiv skogsmark indirekt då arealen improduktiv skogsmark = arealen skogsmark – arealen produktiv skogsmark.

Improduktiv skogsmark är den skogsmark som i genomsnitt inte kan producera minst en kubikmeter virke per hektar och år. Exempel på improduktiv skogsmark är trädbevuxna myrar och bergimpediment samt stora delar av fjällbjörkskogen.

Frivilliga avsättningar

Skogsstyrelsen har tidigare gjort flera uppföljningar av arealen frivilliga avsättningar men det har inte funnits någon officiell statistikprodukt. I genomförandet av detta regeringsuppdrag har Skogsstyrelsen fattat beslut om att införa en sådan produkt som ska uppdateras årligen.

Hänsynsytor

Skogsstyrelsen publicerar årligen statistikprodukten Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning. Som en del av denna produkt redovisas lämnade hänsynsytor som andel av areal. I statistiken redovisas enbart hänsynsytor som är mindre än 0,5 hektar och inventeringen görs på ett stickprov av föryngringsavverkningar 5 eller 7 år efter avverkning beroende på om den görs i

södra eller norra Sverige. Statistiken publiceras som glidande treårsmedel per landsdel och ägarkategori.

1.5 Genomförande

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har gemensamt fått uppdraget att tillsammans med SLU och SCB utarbeta en sammanhållen statistik för skogsmark. Myndigheterna har genomfört uppdraget med gemensam arbetsgrupp och styrgrupp. Arbetsgruppen var sammansatt av handläggare med relevant kompetens från de fyra myndigheterna och styrgruppen av chefer från samtliga myndigheter. Förutom gemensamt arbete i dessa båda grupper har också föredragningen för myndighetscheferna inför beslut om redovisning varit gemensam.

Statistiken för de olika formerna har beräknats på lite olika sätt. Det som har varit avgörande för val av metod har varit tillgången till data. För det formella skyddet har skogsmarksarealen beräknats genom geografiska analyser där gränserna för de skyddade områdena har analyserats tillsammans med Nationella marktäckedata. De frivilliga avsättningarna är beräknade via geografiskt underlag kompletterat med enkätundersökning. Hänsynsyternas areal är skattade från Skogsstyrelsens fältinventering Polytax som är en stickprovsundersökning. Skogsmark, produktiv skogsmark och improduktiv skogsmark har hämtats från Riksskogstaxeringen, en stickprovsundersökning baserad på fältinventering av provytor i hela landet.

Nationella marktäckedata, NMD, är en ny kartering av landskapet i Sverige. Den färdigställdes under april 2019 och bygger på Lantmäteriets laserscanning av Sverige och satellitdata. Karteringen av skogsmark i NMD följer de definitioner som finns i skogsvårdslagen och är mer detaljerad och aktuell än de underlag som Naturvårdsverket tidigare har använt för att redovisa skogsmark inom skyddade områden. Detta betyder att det inte går att jämföra de arealer som redovisas i detta uppdrag med arealer som beräknats utifrån äldre underlag, t ex det som redovisas i statistiskt meddelande skyddad natur för 2017. Se 10.6 och bilaga 1 för beskrivning och exempel på skillnader som kan finnas.

1.6 Ordförklaring och definitioner

Bestånd – En urskiljbar samling träd eller skogsplantor som växer inom en viss areal och som har viss likhet i artsammansättning, ålder, diameter, höjdtutveckling m.m.

Biologisk mångfald – Variationsrikedomen inom och mellan arter och hos de ekologiska systemen.

Biotop – Livsmiljön för alla arter inom ett enhetligt ekosystem. Jämför habitat, nedan.

Biotopskydd - Mindre mark- eller vattenområden som omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen och som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda kan ges skydd som biotopskyddsområden. Vidare gäller att området ska överensstämja med någon av de 19 särskilt definierade och i förordningen angivna biotoptyperna för att det ska vara möjligt att besluta om biotopskyddsområde. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en

verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. På skogsmark är det vanligtvis Skogsstyrelsen som ansvarar för besluten.

Boreal region – se Naturgeografiska regioner.

Boreonemoral region – Se Naturgeografiska regioner.

Ekosystem – Enhetlig del av landskapet med dess organismer och abiotiska (icke levande) delar.

Etappmål – Riksdagen beslutade våren 2010 om en ny målstruktur för miljöarbetet med generationsmål, miljökvalitetsmål och etappmål.

Generationsmålet anger inriktningen av den samhällsomställning som behöver ske för att miljökvalitetsmålen ska nås och syftar till att vara vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Miljökvalitetsmålen med preciseringar anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. För att underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen kan regeringen fastställa etappmål inom prioriterade områden.

FSC – Forest Stewardship Council är en oberoende, internationell medlemsorganisation som verkar för ett miljöanpassat, socialt ansvarstagande och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar, genom sitt certifieringssystem FSC.

Fjällnära skog – Fjällnära skog utgörs av de områden som avgränsas på det sätt som anges i förordningen om gränserna för fjällnära skog (SKSFS 1991:3).

Formellt skydd – formellt skydd i skogsmark omfattar nationalpark, naturreservat, biotopskyddsområde, naturvårdsavtal och Natura 2000-områden. Jämför områdesskydd. Även inomstatliga överenskommelser och markersatta områden som saknar beslut betraktas som formellt skyddad skog.

Former – De fyra delmängder som ingår i statistiken, benämns här som *former*. De nämns i regeringsuppdraget (N2018/04159/SK), som de delmängder vilka statistiken ska fördelas på. Formerna är:

1. Formellt skyddad skog
2. Frivilliga avsättningar
3. Hänsynsytor vid föryngringsavverkning
4. Improduktiv skogsmark.

Frivillig avsättning – Ett område med sammanhängande produktiv skogsmark för vilket markägaren frivilligt fattat beslut om att åtgärder som kan skada dess naturvärde, kulturmiljövärde och/eller sociala värde inte ska utföras, området ska finnas dokumenterat i plan eller annan handling.

Habitat – Livsmiljön för en enskild art.

Hänsynsytor – Hänsyn i form av ytor som tas i samband med olika skogliga åtgärder. I denna redovisning avses hänsynskrävande biotoper, skyddszoner och övrig sparad mark med hänsynssyfte.

Improduktiv skogsmark – Skogsmark som inte kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke per hektar och år. Regleras i skogsvårdslagen 13 a §. Se även skogsmark.

Instrument - Med instrument avses här reglering i lagar och förordningar, samt ingångna avtal och enskilda beslut för formellt skyddad skogsmark. De instrument som ingår i statistiken är:

1. Nationalparker
2. Naturreservat med föreskrifter mot skogsbruk
3. Biotopskyddsområden
4. Natura 2000 med skogshabitat
5. Naturvårdsavtal, inklusive ekoparker och vittryggsavtal

6. Inomstatlig överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket
7. Beslutade biotopskyddsområden och naturreservat, som inte vunnit laga kraft
8. Markersättningar för bildande av naturreservat.

Intrångsersättning – Ersättning till fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt på grund av beslut som innebär att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras.

Miljöhänsyn – Den hänsyn som tas i samband med olika skogliga åtgärder som röjning, gallring eller föryngringsavverkning till den biologiska mångfalden, kulturmiljöer och friluftslivet. En del av denna hänsyn utgörs av hänsynsytor. Se även hänsynsytor.

Nationalpark - Ett mark- eller vattenområde som tillhör staten får förklaras som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick.

Nationalparkerna syftar till ett representativt skydd av stora områden inom olika landskapstyper. Det finns föreskrifter som innebär ett skydd för samtliga ingående naturtyper.

Nationalstadspark – Sveriges enda nationalstadspark, Kungliga nationalstadsparken, ligger i området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården i norra Stockholmsområdet. Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

Natura 2000 – Ett nätverk av områden med höga naturvärden inom Europeiska unionen. Nationerna inom unionen arbetar enligt gemensamma riktlinjer med uppdraget att bilda nätverket.

Naturgeografiska regioner – Den regionindelning som används här (SUS-regioner), och som tar naturförhållanden som utgångspunkt, är följande:

- Fjällnära region (region 1): Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län ovan den fjällnära gränsen.
- Nordboreal region (region 2): Norrbottens och Västerbottens län nedan den fjällnära gränsen.
- Sydboreal region (region 3): Jämtlands, Västernorrlands, Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län nedan den fjällnära gränsen.
- Boreonemoral region (region 4): Örebro, Västmanlands, Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Västra Götalands, Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län.
- Nemoral region (region 5): Hallands, Blekinge och Skåne län.

Naturreservat - Ett mark- eller vattenområde, som kan vara såväl enskilt som allmänt ägt, kan förklaras som naturreservat i syfte att:

- bevara biologisk mångfald,
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
- tillgodose behov av områden för friluftslivet,
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, eller
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Naturreservat innebär ett långsiktigt områdesskydd som anpassas efter syfte och skyddsbehov, t.ex. när det gäller de inskränkningar i användningen av mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med bevarandet.

Naturvårdsavtal - Ett civilrättsligt avtal som tecknas mellan markägare och staten – genom Skogsstyrelsen eller länsstyrelserna – eller en kommun. Syftet med avtalen är att utveckla och bevara naturvärden. Att ingå ett naturvårdsavtal är frivilligt för båda parter. Naturvårdsavtal betraktas enligt jordabalken 7 kap. 3§ andra stycket som en nyttjanderätt och kan därigenom skrivas in i fastighetsregistret och göras gällande mot framtida ägare av fastigheten. Som längst kan ett naturvårdsavtal vara gällande i 50 år.

Naturvårdsområde – Skyddsformen infördes i naturvårdslagen den 1 januari 1975, men möjligheten att bilda nya naturvårdsområden upphörde i och med införandet av miljöbalken den 1 januari 1999. Naturvårdsområden ska enligt 9 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken vid tillämpningen av miljöbalken anses som naturreservat.

Nemoral region – Se Naturgeografiska regioner.

NNK – Natura naturtypskartan, en kartering av utbredningen av naturtyper enligt Art- och habitatdirektivets bilaga 1.

Nyckelbiotop – Ett skogsområde som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö idag har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. Där finns eller kan förväntas finnas rödlistade arter.

Områdesskydd – Skydd av områden med stöd av lagstiftning i miljöbalken och enligt förordningen om områdesskydd. Exempel på områdesskydd är nationalpark, naturreservat, biotopskyddsområden, kulturresevat och djur- och växtskyddsområde.

PEFC – Programme for the Endorsement of Forest Certification är ett system för certifiering av miljövänligt och resurshushållande skogsbruk.

Produktiv skogsmark - Skogsmark som enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke per hektar och år. Se även skogsmark.

Region – Se Naturgeografisk region.

SCI områden – Natura 2000 områden som är skyddade enligt Art- och habitatdirektivet

Skogsmark – Mark inom ett sammanhängande område där träden har en höjd av mer än fem meter och där träd har en kronslutenhet av mer än tio procent eller har förutsättningar att nå denna höjd och kronslutenhet utan produktionshöjande åtgärder. Se även produktiv skogsmark.

Skyddszon – Ett område i anslutning till värdekärna, sjöar eller vattendrag lämpligt som skydd mot negativa förändringar av värdekärnans, sjöns eller vattendragets naturvärden p.g.a. förändrad hydrologi och lokalklimat.

SUS-region – se Naturgeografisk region

Utvecklingsmark – Trädbärande marker som i dagsläget har ett ringa eller begränsat naturvärde men som med utgångspunkt från befintligt träd/buskskikt och/eller belägenhet bedöms ha förutsättningar att utveckla och förstärka värdekärnans naturvärden antingen på kort sikt eller på längre sikt.

Värdekärna – Ett sammanhängande skogsområde som bedömts ha en stor betydelse för fauna och flora och/eller för en prioriterad skogstyp.

Värdetrakt – Ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden. Värdeetrakter har en väsentligt högre täthet av värdekärnor för djur- och växtliv inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer än vad som finns i vardagslandskapet.

2 Statistiken

2.1 Statistikens innehåll och begränsningar

Statistiken har hämtats från koordinatsatta register som redovisas nedan, stickprovsundersökningar i fält och enkäter. För koordinatsatt statistik har arealer beräknats både som total areal och som reducerad areal utan överlapp inom och mellan formerna. De olika formerna har inte värderats i relation till nationella eller internationella mål och har därför inte heller summerats med avseende på måluppfyllelse. Till formellt skydd räknas instrumenten som redovisas i regeringsbeslut M2014/593M.

I uppdraget ingår att redovisa årlig utveckling och vilka instrument som har använts. Tyvärr har detta inte visat sig möjligt fullt ut med de givna tidsramarna och rimlig arbetsinsats. Utvecklingen redovisas så långt möjligt men i vissa fall redovisas endast för de år där det finns tillgängliga underlag.

Publicering av statistiken

Utöver redovisning i denna rapport kommer sammanhållen statistik att publiceras samtidigt som ett statistiskt meddelande (SM) och i dynamiska tabeller på SCB:s webbplats (Statistikdatabasen). Enligt regeringsuppdraget ska sammanhållen statistik publiceras senast 31 juli varje år.

Statistiska meddelanden (SM)

Nuvarande statistik om skyddad natur och miljöhänsyn vid föryngringsavverkning publiceras som statistiska meddelanden (SM), vilket är ett rapportformat för Sveriges officiella statistik som är välkänt för flera användare. SM innehåller avsnitt för statistikredovisning med kommentarer, beskrivning av metoder och källor, samt sammanfattning på engelska. Där finns utrymme att presentera statistik i olika former; i text, tabeller, diagram och kartor. SM kommer att publiceras på statistikens produktsida på SCB:s webbplats.⁵

Statistiknyhet

I samband med att SCB publicerar ny statistik, publiceras normalt en statistiknyhet. Det är en sammanfattning av statistiken, med länkar till produktsida, dokumentation och tabeller i Statistikdatabasen. Statistiknyheten publiceras på SCB:s webbplats.⁶

Statistikdatabasen

Statistikdatabasen är SCB:s verktyg för dynamiska tabeller i systemet PxWebb.⁷ Statistikdatabasen innehåller officiell statistik från SCB och 14 andra myndigheter och är gratis att använda. Tabellerna är dynamiska på så sätt att användaren själv väljer vilka variabler tabellen ska innehålla. Du kan välja att till exempel visa statistik för en viss region, naturtyp eller vissa årtal. Tabellerna kan laddas ner

⁵ <https://www.scb.se/mi0605>

⁶ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistiknyheter/>

⁷ <https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/?rxid=9ff5c160-d4e3-4a3d-8b96-d71cabdd8913>

som statistikfiler i olika format, för vidare bearbetning och analys med hjälp av kalkyl- eller statistikprogram. Det går att ta ut upp till 50 000 tabellceller på en och samma gång.

Instrument som inte redovisas i statistiken

I uppdraget ges möjlighet att identifiera instrument som avser reglering av markanvändningen utöver de former som nämns specifikt; formella skydd, frivilliga avsättningar, hänsynsytor och improduktiv skogsmark. Några instrument har identifierats men inte bedömts relevanta för statistiken och därför inte inkluderats. I Bevarande av biologisk mångfald – instrument och omfattning⁸ redovisas fler instrument.

Naturvårdsområden

Naturvårdsområden avsattes tidigare för områden där särskilda åtgärder behövdes för att skydda eller vårda naturmiljön men som med hänsyn till den begränsade omfattningen av åtgärderna eller andra omständigheter inte lämpligen borde avsättas till naturreservat. Eftersom föreskrifterna inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras innebär det i praktiken att skogsmark måste lösas ut eller inträngsersättas för att ett skydd för naturtypen ska finnas på plats, t.ex. genom bildande av naturreservat. Naturvårdsområden med föreskrifter mot skogsbruk utgör idag en i sammanhanget försumbar areal.

Nationalstadsparken

Sveriges enda nationalstadspark, Kungliga nationalstadsparken, ligger i Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården i norra Stockholmsområdet. Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas. Eftersom nationalstadsparken saknar föreskrifter mot skogsbruk inkluderas ej dessa arealer i denna redovisning.

Beslut om avverkning i fjällnära skog enligt 18 § Skogsvårdslagen

För avverkning i fjällnära skog krävs tillstånd från Skogsstyrelsen enligt 15 § skogsvårdslagen. Om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvärden eller kulturmiljövärden får Skogsstyrelsen inte ge tillstånd till avverkningen, vilket följer av 18 § Skogsvårdslagen. Besluten avser endast föryngringsavverkning vilket innebär att andra åtgärder kan vara tillåtna. Områden som omfattas av beslut om hänsyn ingår som en del i uppföljningen av hänsyn vid föryngringsavverkning. Om besluten redovisas separat uppstår risk för dubbelredovisning.

Beslut om hänsyn enligt 30 § Skogsvårdslagen

Skogsstyrelsen kan besluta om förbud att avverka anmäld föryngringsavverkning, del av avverkning eller att avverkningen anpassas. Områden som omfattas av beslut om hänsyn ingår som en del i uppföljningen av hänsyn vid föryngringsavverkning. Om besluten redovisas separat uppstår risk för dubbelredovisning.

⁸ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2012. Bevarande av biologisk mångfald – instrument och omfattning. Kompletterande redovisning av regeringsuppdrag M2012/71/Nm.

2.2 Underlag och metoder

För naturreservat har endast de delar som har föreskrifter mot skogsbruk räknats som skyddade. Naturvårdsavtal som avser Sveaskogs ekoparker och områden inom åtgärdsprogram för vitryggig hackspett (s.k. vitryggsavtal) inkluderar enbart arealerna med naturvårdsmål där skogen lämnas orörd eller naturvårdsmål med naturvårdande skötsel (NO resp. NS). För Natura 2000-områden (SCI) ingår endast de områden som har utpekade skogshabitat och inom dessa områden inkluderas de delar som karterats som skogshabitat i den så kallade natura-naturtypskartan (NNK).

Koordinatsatta register som har använts vid produktionen av statistiken:

Register över skyddade områden (NVR)

Enligt 33 § områdesskyddsförordningen ska länsstyrelsen föra ett register över beslut i naturvårdsärenden och andra förhållanden på naturvårdens område (naturvårdsregister). Vidare ska Naturvårdsverket föra ett sammanfattande nationellt register. Med stöd av denna paragraf har Naturvårdsverket meddelat föreskrifter (NFS 2009:5) om registrering av beslut enligt 7 kap. miljöbalken. Naturvårdsverket förvaltar ett IT-system, VIC Natur, där myndigheterna gemensamt ajourhåller registret med skyddade områden.

Uppgifter om skyddad natur i form av nationalparker, naturreservat samt Natura 2000-områden är till stor del hämtade från detta register. Uttag som ligger till grund för här redovisad sammanställning gjordes i februari 2019 och omfattar områden som beslutats och vunnit laga kraft senast den 31 december 2018.

Nationella marktäckedata (NMD)

Nationella marktäckedata (NMD) är en ny kartering av Sverige med syfte att ha grundläggande information om hela landskapet och hur det förändras. Karteringsmetoden för det som i NMD benämns skogsmark har anpassats till definitioner i Skogsvårdslagen. Karteringen genomfördes under 2017–2019 och planen är att data ska uppdateras vart 5:e år. Till statistiken med referensdatum 2018-12-31 har den första versionen av NMD använts, vilken publicerades i april 2019. I detta uppdrag har NMD använts för att beräkna arealen skogsmark och produktiv skogsmark inom formellt skydd samt för de sex stora markägarnas⁹ frivilliga avsättningar.

Navet

Uppgifter om biotopskyddsområden på skogsmark, naturvårdsavtal och biotopskyddsområden på skogsmark som inte vunnit laga kraft bygger på uppgifter från Navet, som är Skogsstyrelsen ärendehandläggningssystem för områdesskydd. Navet inkluderar samtliga av Skogsstyrelsen beslutade biotopskyddsområden och tecknade naturvårdsavtal. Statistiken över biotopskyddsområden på skogsmark avser biotopskyddsområden med beslut som vunnit laga kraft fram till och med den 31 december respektive år. Ett moment vid bildandet av biotopskyddsområden och naturvårdsavtal är att avgränsa området i fält. Gränsen digitaliseras och läggs in i Navet. Ibland revideras arealer p.g.a.

⁹ Sveaskog, SCA, Holmen, Bergvik, Statens Fastighetsverk och Svenska Kyrkan.

förändringar i den geometriska utbredningen, exempelvis genom att en ny inmätning har gjorts av objektet.

Sveaskogs beståndsregister över skyddad areal i ekoparksavtal

Ekoparksavtal är en form av naturvårdsavtal som tecknats mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen utan att någon ersättning utbetalats. Sveaskog har, baserat på sitt beståndsregister, tillhandahållit geodata 2019-02-23 över beståndsindelning av områden som ingår i samtliga ekoparker.

Vitryggsavtal

Inom ramen för det naturvårdsavtal – benämnt vitryggsavtal – som Bergvik Skog AB tecknat med Skogsstyrelsen utan att någon ersättning utbetalats har de aktuella bestånden som ingår i avtalet levererats av Bergvik Skog AB, som en bilaga till avtalet.

Naturvårdsverkets fastighetsregister (FIDOS)

Naturvårdsverket har, i handläggarstödet FIDOS, ett register med avtal och överenskommelser om markersättningar. Här finns geografiska avgränsningar för inköpt och inträngsersatt mark. Det finns även information om nyttjanderätter, avtal och servitut. Uppgifter om naturvårdsavtal som tecknats av länsstyrelsen eller Naturvårdsverket och arealer som är markersatta (intrång, köp eller bidrag) har hämtats från FIDOS. Uttaget gjordes i februari 2019.

Gräns för fjällnära skog

Fjällnära skog utgörs av de områden som avgränsas på det sätt som anges i förordningen om gränserna för fjällnära skog (SKSFS 1991:3). Gränsen som använts i detta uppdrag reviderades av Skogsstyrelsen 2019-02-28.

SUS-regioner

Fem naturgeografiska regioner anpassade till fjällnära gränsen och länsgränserna. Indelningen gjordes i ”Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter -SUS 2001”.¹⁰

Koordinatsatt register kompletterat med enkäter och sammanställning över frivilliga avsättningar

Datainsamlingen sker med tre olika metoder beroende på fastighetsägare. För sex större fastighetsägare som tillsammans redovisar sina frivilliga avsättningar på www.skyddadskog.se¹¹ inhämtas geografiska data i sin helhet årligen. Dessa sex fastighetsägare står för 47 procent av arealen frivilliga avsättningar. För certifierade skogsägare utöver dessa sex större fastighetsägare inhämtas arealuppgifter via en årlig enkät till den som innehar ett direktcertifikat eller ansvarar för ett gruppcertifikat inom FSC eller PEFC. Svaren bygger på totaluppgifter från register alternativt stickprov ur register. Dessa står för 37 procent av arealen frivilliga avsättningar. För icke certifierade fastighetsägare

¹⁰ Skogsstyrelsen 2002. Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter - SUS 2001. Meddelande 2002:1.

¹¹ Skogsindustrierna. Karta över frivilligt avsatt och skyddad skog 2019
<https://www.skogsindustrierna.se/skogsindustrin/hallbarhet/hallbart-skogsbruk/frivilligt-avsatt-skog/karta/>

inhämtas arealuppgifter intermittent via enkät. Dessa står för 17 procent av arealen frivilliga avsättningar.

Stickprovsundersökningar i fält:

Polytax

Skogsstyrelsen har inventerat hänsyn vid föryngringsavverkning regelbundet mellan 1999 och 2015 i undersökningen Polytax (P0/1). Arbetet med att utveckla en ny hänsynsuppföljning för att ersätta Polytax pågår. I Polytax drogs ett stickprov av avverkningsanmälningar enligt urvalsmetoden Probability Proportional to Size (PPS). Avverkning i ädellövskog ingick inte i urvalet. Avverkningsytorna inventerades före avverkning (P0) och sedan efter avverkning (P1) för att följa upp vilken hänsyn som lämnats. De typer av hänsyn som ingår i detta regeringsuppdrag är hänsynskrävande biotoper, skyddszoner och övrig sparad mark med hänsynssyfte. Samtliga är inventerade efter föryngringsavverkning (P1). Impediment och hänsyn till kulturmiljöer ingår inte.

SLU Riksskogstaxeringen

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) är statistikansvarig myndighet för officiell statistik över skogsmark där den totala arealen skogsmark i Sverige skattas med hjälp av Riksskogstaxeringen. Det är en stickprovsundersökning baserad till största delen på fältinventering av provytor i hela landet.

Statistik med och utan överlapp

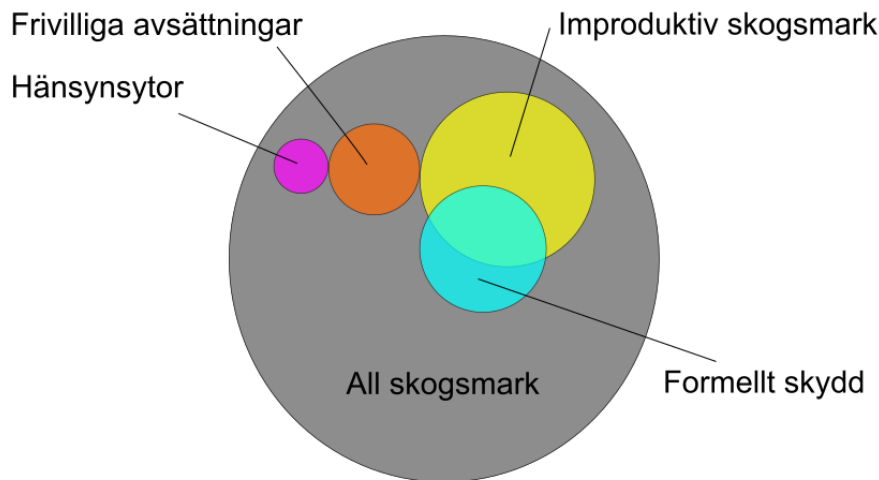
Att de fyra olika formerna, formellt skydd, frivilliga avsättningar, hänsynsytor och improduktiv skogsmark, överlappar varandra innebär att flera former kan vara belägna på samma yta. Alla kända överlapp har räknats bort för att undvika dubbelredovisning av samma område. Figur 3 visar hur överlapp har kunnat analyseras och reduceras för de former som redovisas med geografiska underlag. Det enda överlapp som redovisas mellan formerna i statistiken är formellt skydd och improduktiv skogsmark.

Frivilliga avsättningar är per definition utan överlapp och redovisas så i den officiella statistiken. I det geografiska underlag som levererats av markägarna fanns det dock en del överlapp som tagits bort i ett tidigare skede. I kapitel 5.4 och tabell 17 redovisas hur denna skillnad mellan markägarnas redovisning och den officiella statistiken hanterats.

Hänsynsytor har inte kunnat analyseras när det gäller överlapp eftersom geografiska underlag saknas. Det är dock troligt att det finns ett visst överlapp mellan frivilliga avsättningar och hänsynsytor vilket redovisades i Skogliga konsekvensanalyser SKA-15.¹²

¹² Claesson S, Duvemo K, Lundström A & Wikberg P-E. 2015. Skogliga konsekvensanalyser 2015 – SKA15. Rapport 2015:10.

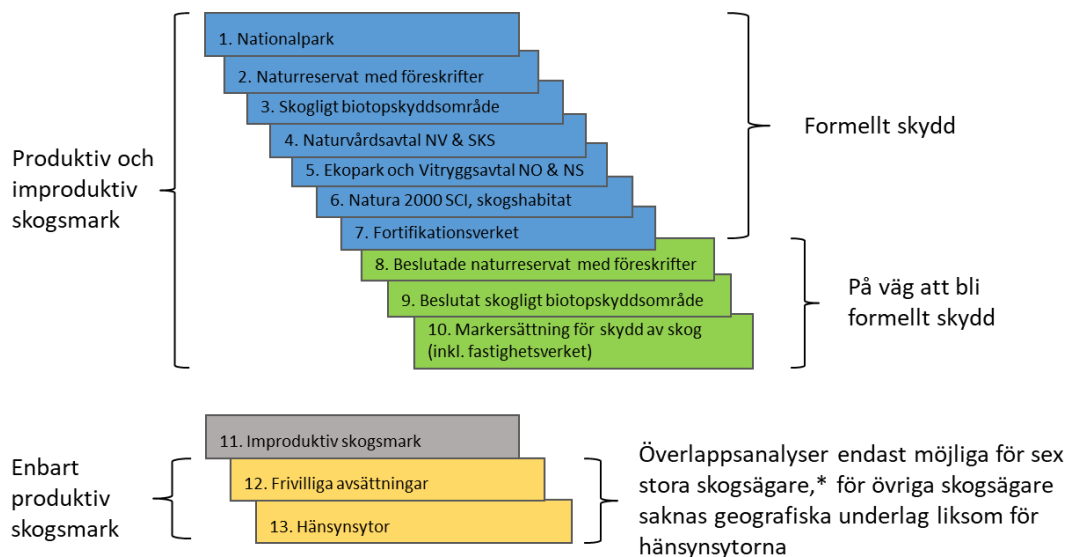
Figur 3. Redovisade överlapp mellan de fyra formerna.

Cirklarnas storlek motsvarar de faktiska arealerna.

Även inom formen formellt skydd finns stora överlapp mellan olika delmängder, här kallade instrument. Det är framförallt Natura 2000 som överlappas av nationalparker och naturreservat. Mindre överlapp förekommer även mellan andra instrument. För en korrekt total siffra över den skyddade skogen är det därför viktigt att räkna bort överlappande arealer för att undvika dubbelräkning. För formellt skydd finns geografiska underlag och Figur 4 visar hierarkin som används för att reducera överlapp mellan de olika instrumenten inom formellt skydd och för övriga former där det är möjligt.

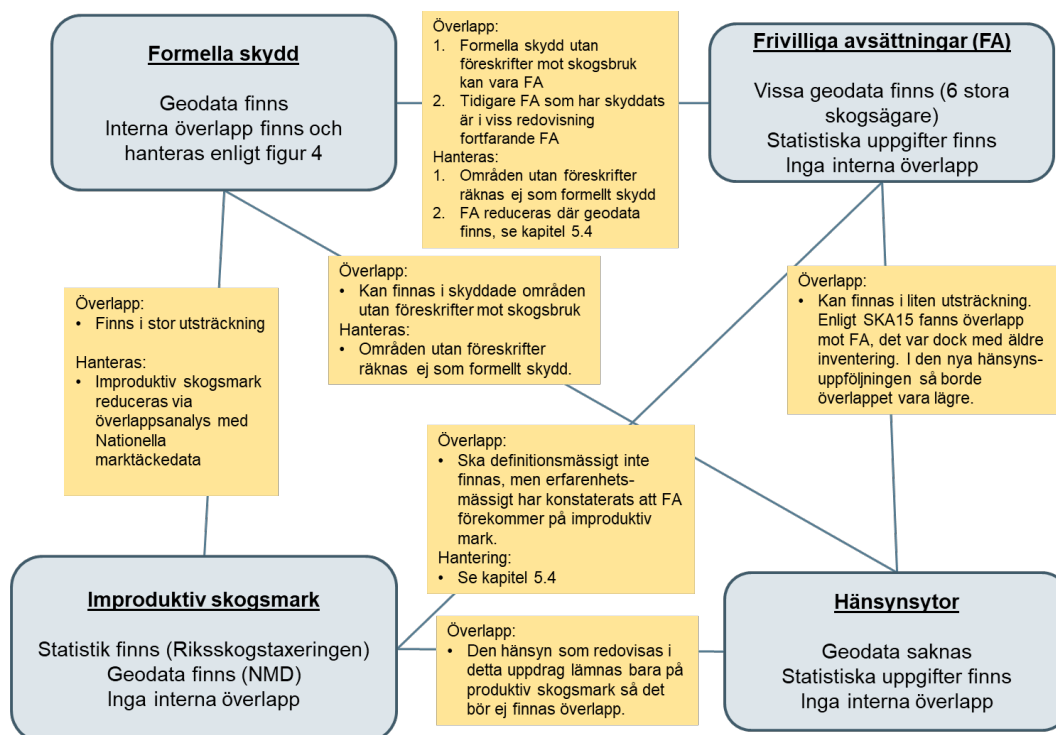
Figur 4. Skiss över hierarki som används för att reducera överlapp inom formellt skydd samt mellan övriga former där så är möjligt.

* Bergvik Skog, Holmen Skog, SCA Skog, Statens fastighetsverk, Sveaskog och Svenska kyrkan

De olika formerna som behandlas i uppdraget, geografiska underlag och en beskrivning av vilka överlapp som är möjliga samt hur de hanteras visas i figur 5.

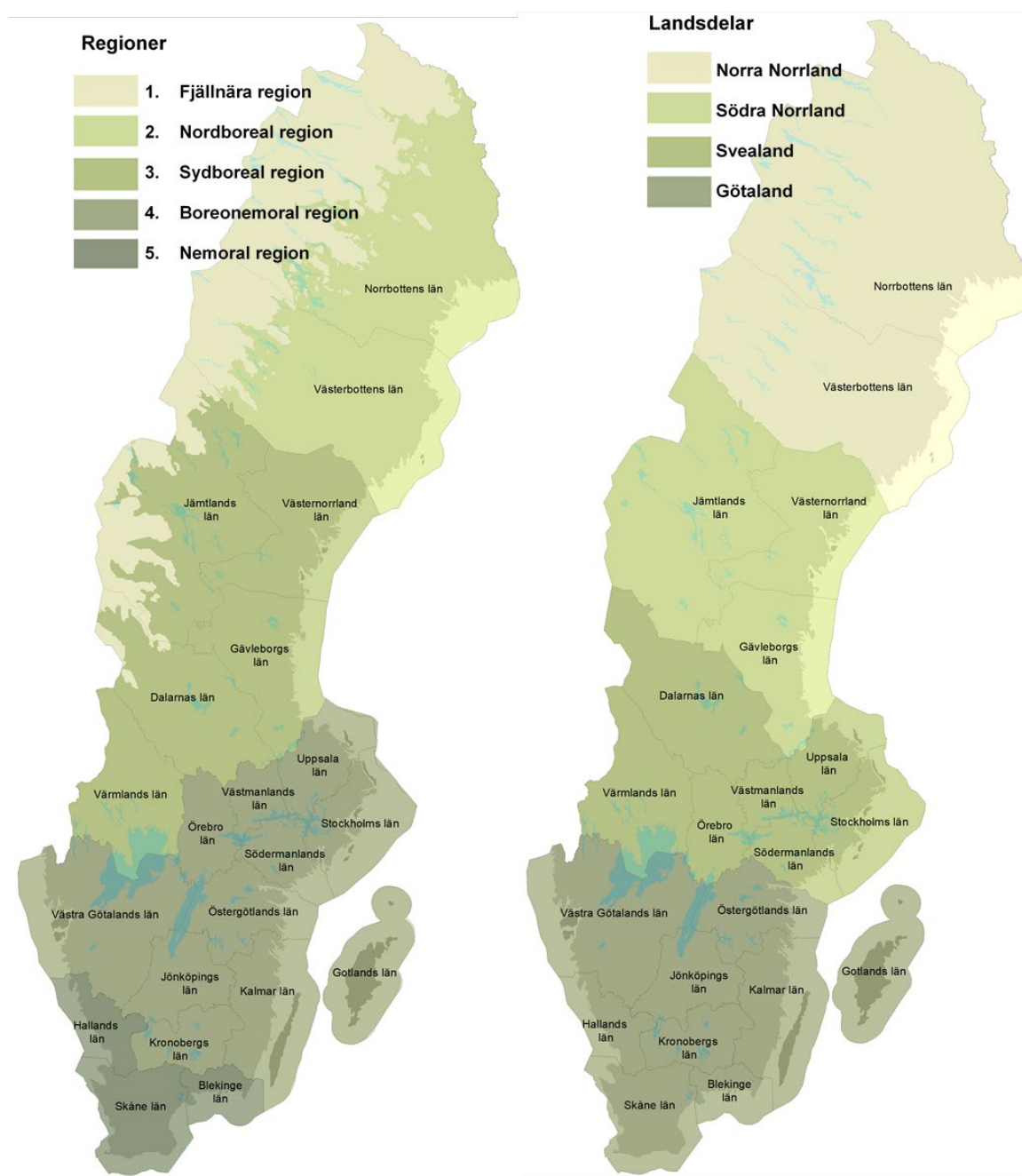
Figur 5. Skiss över de olika formerna, möjliga överlapp och hantering av överlapp där så är möjligt.

Geografisk indelning

Den samlade statistiken redovisas per län och per region¹³ samt ovan respektive nedan den gränsen för fjällnära skog. Statistik för de enskilda formerna redovisas per region eller landsdel.

Karta 1. Kartorna visar regionindelning, landsdelar och län.

¹³ SUS-region som motsvarar de naturgeografiska regionerna med gränserna anpassade till länsgränserna.

3 Sammanhållen statistik

För första gången redovisas sammanhållen offentlig statistik för formellt skyddad skog, frivilliga avsättningar och hänsynsytor vid föryngringsavverkning samt för improduktiv skogsmark. Redovisningen sker på uppdrag av regeringen och kommer fortsättningsvis att publiceras som ett statistiskt meddelande (SM) årligen. Statistiken är inte värderad i relation till nationella eller internationella mål. Formerna som redovisas har olika innebörd, sammansättning och statistisk kvalitet vilket kan göra summeringar missvisande. I den officiella statistiken summeras de därför inte.

Areal redovisas där så är möjligt både som skogsmark och som produktiv skogsmark ovan och nedan den fjällnära gränsen. Statistiken redovisas som areal utan överlapp mellan formerna. Överlapp har reducerats enligt hierarkin i figur 4.

Tabell 1. Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark, 2018

Typ av område	Arealer utan överlapp, i hektar	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Formellt skydd	2 335 400	1 381 800
Frivilliga avsättningar	1 210 100	1 210 100
Hänsynsytor	425 900	425 900
Improduktiv skogsmark	3 239 500	

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

Tabellen ovan redovisar arealen för de olika formerna där överlappen är skattade och exkluderade där så är möjligt enligt hierarkin i figur 4. För hänsynsytor är uppgifterna 2015–2018 preliminära.

Tabell 2. Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar samt improduktiv skogsmark utan överlapp, areal i hektar, per län och region 2018

Län/Region	Formellt skydd		Frivilliga avsättningar	Improduktiv skogsmark
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Produktiv skogsmark	
Norrbottnens län fjällnära	898 900	390 600	*	343 700
Västerbottnens län fjällnära	310 500	115 300	*	132 700
Jämtlands län fjällnära	161 100	89 200	*	276 500
Dalarnas län fjällnära	73 800	45 900	*	17 200
Fjällnära region	1 444 300	640 900	*	770 100
Norrbottnens län	230 400	178 000	173 600**	597 700
Västerbottnens län	92 800	79 300	143 000**	455 300
Nordboreal region	323 200	257 200	316 600**	1 053 000
Jämtlands län	52 500	43 700	216 000**	313 900
Västernorrlands län	33 400	27 700	71 900	194 800
Gävleborgs län	42 000	36 000	60 400	99 200
Dalarnas län	86 500	70 600	111 700**	199 800
Värmlands län	43 000	36 500	53 100	117 000
Sydboreal region	257 500	214 600	513 100**	924 700
Örebro län	28 100	24 200	26 400	32 500
Västmanlands län	19 900	17 400	13 500	11 500
Uppsala län	30 700	27 000	19 500	26 400
Stockholms län	31 400	25 800	12 100	54 000
Södermanlands län	16 200	13 800	15 000	28 400
Västra Götalands län	51 200	43 700	70 300	133 400
Östergötlands län	20 500	17 900	39 900	62 700
Jönköpings län	12 800	9 900	39 900	26 900
Gotlands län	18 800	16 300	4 100	12 200
Kalmar län	23 700	21 800	45 200	41 100
Kronobergs län	15 400	12 600	37 200	27 500
Boreonemoral region	268 900	230 300	323 200	456 800
Hallands län	12 600	11 100	19 100	19 100
Blekinge län	9 800	9 500	13 800	7 200
Skåne län	19 100	18 200	24 400	8 500
Nemoral region	41 500	38 800	57 300	34 900
Totalt nedan fjällnära	891 100	740 800	1 210 100**	2 469 400
Hela Sverige	2 335 400	1 381 800	1 210 100	3 239 500

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

Tabellen ovan redovisar arealen för de olika formerna. Frivilliga avsättningar redovisas enbart som produktiv skogsmark eftersom de enligt definition inte omfattar improduktiv skogsmark.

Hänsynsytor redovisas inte per län eftersom statistikens upplösning inte klarar den nivån.

* Uppgifter för fjällnära saknas

** Fjällnära ingår

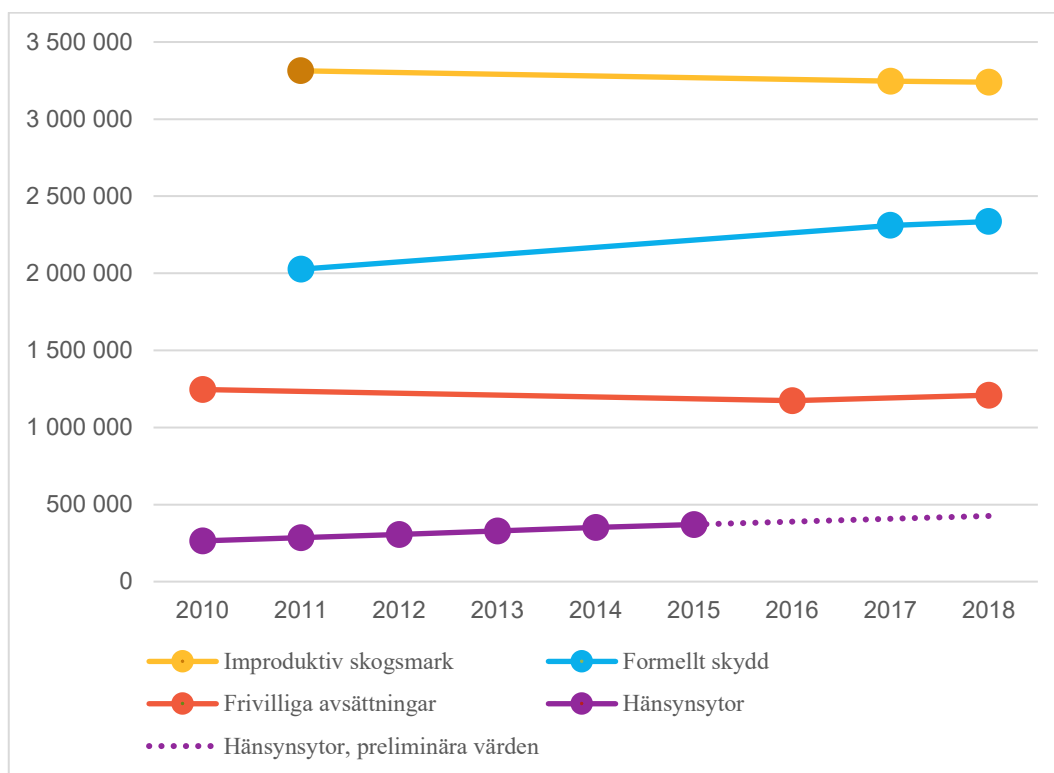
Tabell 3. Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark utan överlapp, areal i hektar, per landsdel 2018

Landsdel	Formellt skydd		Frivilliga avsättningar	Hänsynsytor*	Improduktiv skogsmark
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Produktiv skogsmark	Produktiv skogsmark	
Norra Norrland	1 532 600	763 100	316 600	104 500	1 529 400
Södra Norrland	289 000	196 600	348 300	140 500	884 400
Svealand	329 700	261 200	251 300	94 100	486 900
Götaland	184 100	160 900	294 000	86 900	338 800
Hela Sverige	2 335 400	1 381 800	1 210 100	425 900	3 239 500

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

*För hänsynsytor är uppgifterna för 2015–2018 preliminära.

Figur 6. Ackumulerade arealer i hektar per år utan överlapp mellan formerna, 2010–2018

Improduktiv skogsmark minskar med samma arealer som tillkommande arealer improduktiv skogsmark inom formellt skyddad skogsmark eftersom överlapp tas bort för att undvika dubbelräkning. För hänsynsytor är arealerna 2016-2018 preliminära.

4 Formellt skyddad skog

4.1 Summa av formellt skyddad skogsmark

Formellt skyddad skog används här som ett samlingsbegrepp för de instrument som redovisas som formella skydd i regeringsbeslutet om etappmål för biologisk mångfald¹⁴ och som beskrivs nedan. I statistiken har arealerna prioriterats utifrån instrumentens varaktighet och styrka. På så sätt skapas en hierarki mellan instrumenten och överlappande arealer har reducerats i den ordning som de visas i figur 4.

Tabell 4. Formellt skyddad skog – per instrument i Sverige 2018-12-31

Instrument	Skogsmark	Areal i hektar	Areal i hektar utan överlapp
Nationalparker	Produktiv	49 500	49 500
	Totalt	97 300	97 300
Naturreservat	Produktiv	906 000	905 800
	Totalt	1 654 500	1 654 200
Biotopskyddsområden	Produktiv	27 800	27 400
	Totalt	29 400	29 000
Naturvårdsavtal	Produktiv	36 900	36 100
	Totalt	42 100	41 400
Ekoparksavtal	Produktiv	91 600	81 700
	Totalt	105 200	94 500
Vitryggsavtal	Produktiv	9 200	7 200
	Totalt	9 400	7 300
Natura 2000	Produktiv	664 100	64 200
	Totalt	1 356 300	131 000
Fortifikationsverket*	Produktiv	15 400	14 700
	Totalt	20 200	19 400
Beslutade biotopskyddsområden och naturreservat som ej vunnit laga kraft	Produktiv	12 700	2 400
	Totalt	19 200	2 700
Markersättning utan beslut	Produktiv	784 400	192 800
	Totalt	1 067 300	258 600
Varav överföring från Statens fastighetsverk	Produktiv		74 800
	Totalt		108 500
Summa formellt skydd	Produktiv		1 381 800
	Totalt		2 335 400

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

*Inomstatlig överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket

¹⁴ Regeringsbeslut 2014. Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. M2014/593/NM.

Tabell 5. Formellt skyddad skog – per instrument ovan och nedan fjällnära gränsen 2018-12-31.

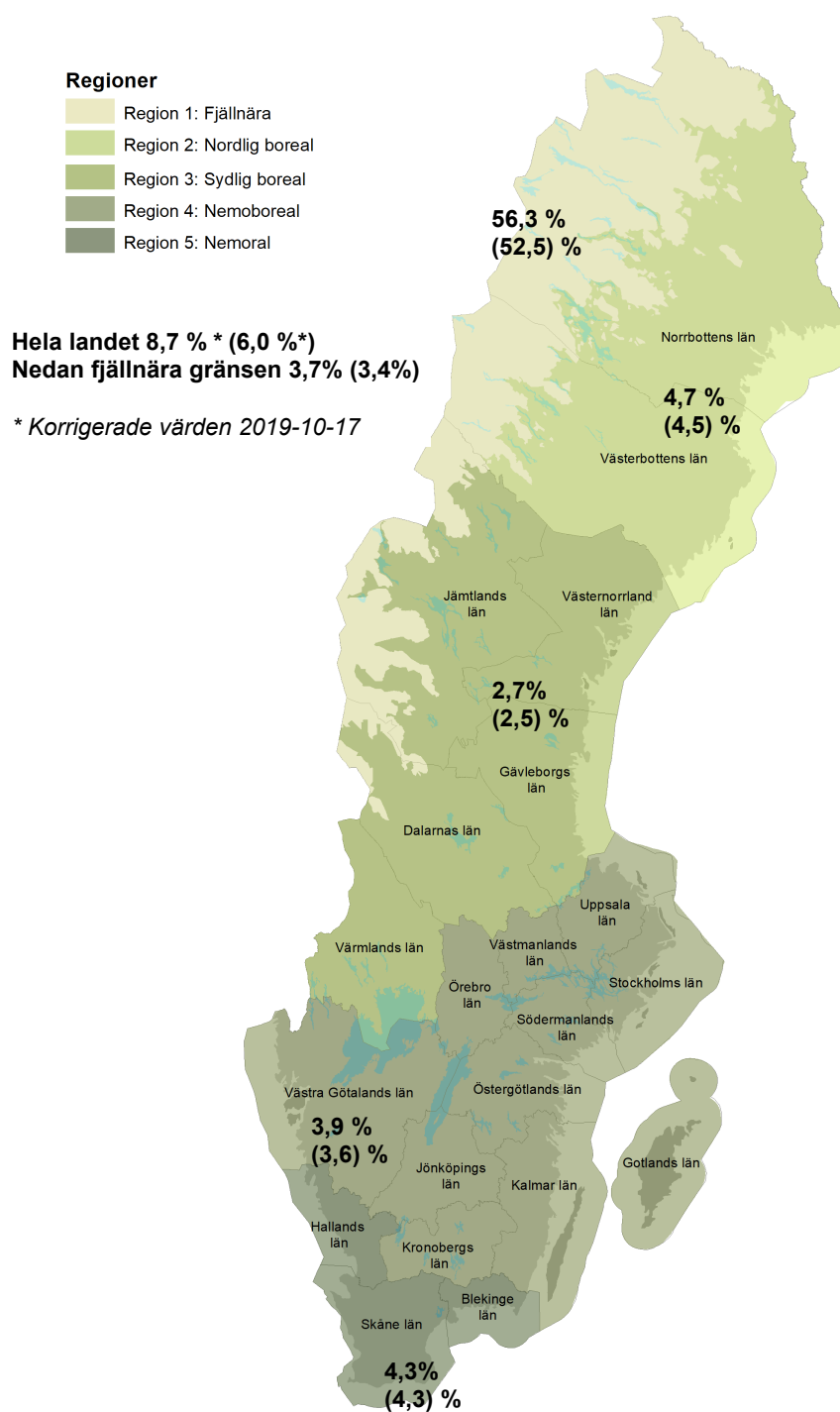
Instrument	Skogsmark	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
		Ovan fjällnära	Nedan fjällnära	Ovan fjällnära	Nedan fjällnära
Nationalparker	Produktiv	29 800	19 700	29 800	19 700
	Totalt	72 900	24 400	72 900	24 400
Naturreservat	Produktiv	486 300	419 800	486 300	419 500
	Totalt	1 148 400	506 100	1 148 400	505 800
Biotopskyddsområden	Produktiv	100	27 600	100	27 200
	Totalt	100	29 300	100	28 900
Naturvårdsavtal	Produktiv	600	36 300	600	35 500
	Totalt	800	41 300	800	40 500
Ekoparksavtal	Produktiv	15 800	75 700	13 600	68 100
	Totalt	20 400	84 900	17 800	76 600
Vitryggsavtal	Produktiv	0	9 200	0	7 200
	Totalt	0	9 400	0	7 300
Natura 2000	Produktiv	461 300	202 800	31 500	32 800
	Totalt	1 114 100	242 200	89 100	41 900
Fortifikationsverket*	Produktiv	7 000	8 400	7 000	7 700
	Totalt	9 700	10 600	9 600	9 800
Beslutade biotopskyddsområden och naturreservat som ej vunnit laga kraft	Produktiv	7 900	4 800	500	1 900
	Totalt	13 600	5 600	500	2 100
Markersättning utan beslut	Produktiv	276 200	508 200	71 600	121 100
	Totalt	444 600	622 800	104 900	153 800
Varav överföring från Statens fastighetsverk	Produktiv			48 500	26 300
	Totalt			72 200	36 300
Summa formellt skydd	Produktiv	-	-	640 900	740 800
	Totalt	-	-	1 444 300	891 100

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

*Inomstatlig överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket

Andel formellt skyddad skog av den totala skogsmarken och den produktiva skogsmarken har beräknats med stöd av NMD. Skälet till att NMD används i stället för Riksskogstaxeringens data är att det blir mer rättvisande eftersom de enskilda instrumentens arealer är framtagna med stöd av NMD liksom reduceringen av överlapp.

Karta 2. Formellt skyddad skogsmark och produktiv skogsmark per region som andel av total areal skogsmark och produktiv skogsmark 2018-12-31. Produktiv skogsmark inom parentes.

4.2 Nationalparker

Beskrivning

Ett mark- eller vattenområde som tillhör staten får förklaras som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick. Nationalparkerna syftar till ett representativt skydd av stora områden inom olika landskapstyper. Det finns föreskrifter som innebär ett skydd för samtliga ingående naturtyper.

Reglering: 7 kap. 2–3 §§ miljöbalken, nationalparksförordningen (1987:938).

Varaktighet: Permanent

Beslutande: Riksdagen, regeringen, Naturvårdsverket.

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Redovisning av statistik

Den totala ytan skogsmark inom Sveriges nationalparker är 97 300 hektar, den största delen, 75 %, återfinns ovanför den fjällnära gränsen. Den produktiva skogsmarken utgör 51 % av den totala skogsmarken varav 19 700 hektar, 20 % av den produktiva skogsmarken, återfinns nedanför den fjällnära gränsen.

Arealen skogsmark och produktiv skogsmark har beräknats utifrån geografiska avgränsningar av nationalparkerna och nationella marktäckedata.

Tabell 6. Nationalparker – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	72 900	29 800	72 900	29 800
Nordboreal	2 500	2 200	2 500	2 200
Sydboreal	6 000	4 700	6 000	4 700
Nemoboreal	14 200	11 300	14 200	11 300
Nemoral	1 600	1 600	1 600	1 600
Totalt nedan fjällnära	24 400	19 700	24 400	19 700
Hela Sverige	97 300	49 500	97 300	49 500

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

4.3 Naturreservat

Beskrivning

Ett mark- eller vattenområde, som kan vara såväl enskilt som allmänt ägt, kan förklaras som naturreservat i syfte att:

- bevara biologisk mångfald,
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
- tillgodose behov av områden för friluftslivet,
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, eller
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Naturresevat innebär ett långsiktigt områdesskydd som anpassas efter syfte och skyddsbehov, t.ex. när det gäller de inskränkningar i användningen av mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med bevarandet. Fastigheter som omfattas kan vara i såväl allmän som enskild ägo, vilket innebär att området inte behöver förvärvas. Om markägaren vill fortsätta med att äga marken i ett naturresevat blir denna ersatt i enlighet med miljöbalkens ersättningsbestämmelser.

Reglering: 7 kap. 4–8 §§ miljöbalken, förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Beslutande: Länsstyrelse, kommun.

Varaktighet: Permanent

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse, kommun.

Redovisning av statistik

Den totala ytan skogsmark, med föreskrifter mot skogsbruk, inom naturresevat är 1 654 500 hektar, den största delen, 69 %, återfinns ovanför den fjällnära gränsen. Den produktiva skogsmarken utgör 55 % av den totala skogsmarken varav 419 800 hektar, 46 % av den produktiva skogsmarken, återfinns nedanför den fjällnära gränsen.

Arealen skogsmark och produktiv skogsmark har beräknats utifrån geografiska avgränsningar av naturresevaten och nationella marktäckedata. De områden inom naturresevat där föreskrifter mot skogsbruk saknas har räknats bort (geografisk avgränsning av dessa områden finns).

Tabell 7. Naturresevat – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	1 148 400	486 300	1 148 400	486 300
Nordboreal	169 100	134 800	169 100	134 800
Sydboreal	148 300	123 600	148 300	123 600
Nemoboreal	162 400	137 000	162 200	136 700
Nemoral	26 300	24 500	26 300	24 500
Totalt nedan fjällnära	506 100	419 800	505 800	419 500
Hela Sverige	1 654 500	906 000	1 654 200	905 800

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

4.4 Biotopskyddsområden

Beskrivning

Mindre mark- eller vattenområden som omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen och som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda kan ges skydd som biotopskyddsområden. Ett biotopskyddsområde är vanligtvis mellan 2 - 10 hektar men kan vara upp till cirka 20 hektar. Vidare gäller att området ska överensstämja med någon av de 19 särskilt definierade och i

förordningen angivna biotoptyperna för att det ska vara möjligt att besluta om biotopskyddsområde. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. På skogsmark är det vanligtvis Skogsstyrelsen som ansvarar för besluten.

Reglering: 7 kap. 11 § miljöbalken, förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Varaktighet: Permanent

Beslutande: Skogsstyrelsen, kommun.

Tillsynsmyndighet: Skogsstyrelsen, kommun.

Redovisning av statistik

Den totala arealen skogsmark i biotopskyddsområden uppgår till 29 400 hektar, varav endast 100 hektar är belägna ovanför gränsen för fjällnära skog. Skogsmarksarealen utan överlapp uppgår till 29 000 hektar och cirka 99 procent är beläget nedanför fjällnärgränsen.

Arealen produktiv skogsmark utan överlapp i denna redovisning kan konstateras vara cirka 2 100 hektar lägre jämfört med den produktiva skogsmarksareal som anges i Skogsstyrelsens SM *Biotopskydd och naturvårdsavtal på skogsmark 2018*. Skillnaderna förklaras av att olika metoder använts. I Skogsstyrelsens SM *Biotopskyddsområden och naturvårdsavtal på skogsmark* utgörs statistiken av summeringar av objektsvisa uppgifter från databasen *Navet*. Några geografiska analyser av områdenas utbredning, om de överlappar med andra instrument eller analyser av ingående markslag utifrån nationella karteringar genomförs inte.

Vidare består populationen av alla fram till mättidpunkten, den 31 december, beslutade biotopskyddsområden. Statistiken i denna redovisning och i SM:et *Statistik om formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark* bygger till skillnad från ovanstående på geografiska analyser av områdenas utbredning. Överlappande arealer har reducerats enligt hierarkin i figur 4. Fördelningen mellan skogsmark och produktiv skogsmark inom biotopskyddsområden har genererats genom analyser av ingående markslag utifrån karteringen i NMD. Därtill särskiljs lagakraftvunna beslut från beslut som inte vunnit laga kraft.

Tabell 8. Biotopskyddsområden – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	100	100	100	100
Nordboreal	4 800	4 400	4 700	4 400
Sydboreal	10 400	9 800	10 300	9 700
Nemoboreal	11 700	11 100	11 600	10 900
Nemoral	2 300	2 300	2 300	2 300
Totalt nedan fjällnära	29 300	27 600	28 900	27 200
Hela Sverige	29 400	27 800	29 000	27 400

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

4.5 Naturvårdsavtal

Beskrivning

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som kan tecknas mellan markägare och staten – genom Skogsstyrelsen eller länsstyrelserna – eller en kommun. Att ingå ett naturvårdsavtal är frivilligt för båda parter. Syftet med avtalen är att utveckla och bevara naturvärden. Sedan 2015 finns också möjlighet att teckna avtal för områden med höga sociala värden. För dessa områden är utgångspunkten att bevara och utveckla skogar med höga sociala värden, det vill säga de värden som skapas av människans upplevelser av skogen. Genom att ingå ett naturvårdsavtal avstår fastighetsägaren från viss användning av ett område, t.ex. avverkning, och/eller tolererar att naturvårdande och andra åtgärder vidtas inom området. I avtalet beskrivs området och hur naturvärdena bör bevaras och utvecklas, men fastighetsägaren åtar sig inte i naturvårdsavtalet att utföra åtgärder. Naturvårdsavtal betraktas enligt jordabalken 7 kap. 3 § andra stycket som en nyttjanderätt och kan därigenom skrivas in i fastighetsregistret och göras gällande mot framtida ägare av fastigheten. Som längst kan ett naturvårdsavtal vara gällande i 50 år.

Reglering: 7 kap. 3 § andra stycket jordabalken (1970:994), lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen).

Varaktighet: Beror av avtalstidens längd och återstående löptid.

Beslutande: Avtalet tecknas mellan staten (Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, länsstyrelse) eller kommun och fastighetsägare.

Tillsynsmyndighet: Saknas i formell mening. I praktiken är det staten som part i avtalet som har att bevaka att villkor, gränsmarkeringar mm upprätthålls.

Redovisning av statistik

Den totala arealen skogsmark i naturvårdsavtal uppgår till 42 200 hektar varav cirka 98 procent ligger nedanför gränsen för fjällnära skog. Skogsmarksarealen utan överlapp uppgår till 41 400 hektar och även här är cirka 98 procent beläget nedanför fjällnäragränsen. Det ska noteras att till följd av administrativa orsaker, i samband med analysen, redovisas arealen för två stycken ekoparker och en del av vitryggsavtalet under detta instrument.

Tabell 9. Naturvårdsavtal – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	800	600	800	600
Nordboreal	6 500	5 300	6 400	5 300
Sydboreal	15 000	12 800	14 900	12 700
Nemoboreal	15 800	14 100	15 600	14 000
Nemoral	4 100	4 000	3 600	3 500
Totalt nedan fjällnära	41 300	36 300	40 500	35 500
Hela Sverige	42 200	36 900	41 400	36 100

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

4.6 Ekoparksavtal och vitryggsavtal

Ekoparksavtal är en form av naturvårdsavtal som tecknats mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen utan att någon statlig ersättning utbetalats. Ekoparksavtalen är minst 1 000 hektar stora och har minst 50 procent naturvårdsareal. På den areal som inte är naturvårdsareal i en ekopark bedrivs skogsbruk med generell eller förstärkt miljöhänsyn.

Vitryggsavtal är ytterligare en form av naturvårdsavtal. Dessa avtal har tecknats mellan Bergvik Skog AB och Skogsstyrelsen utan att någon statlig ersättning utgått. Vitryggsavtalen avser att bevara och skapa cirka 10 000 hektar lövskog. Dessa avtal ska ge en god livsmiljö åt såväl den vitryggiga hackspetten som andra rödlistade lövskogsarter.

Både ekoparksavtal och vitryggsavtal ska enligt regeringsbeslut M2014/593/Nm *Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster* räknas till det formella skyddet och inte som frivilliga avsättningar.

Reglering: 7 kap. 3 § andra stycket jordabalken (1970:994), lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen).

Varaktighet: Beror av avtalstidens längd och återstående löptid.

Beslutande: Avtalet tecknas mellan staten (Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, länsstyrelse) eller kommun och fastighetsägare.

Tillsynsmyndighet: Saknas i formell mening. I praktiken är det Skogsstyrelsen som part i avtalet som har att bevaka att villkor upprätthålls. För ekoparker gäller dessutom att årliga samrådsmöten om planerade och utförda åtgärder ska ske mellan parterna.

Redovisning av statistik

Den totala arealen skogsmark i ekoparkernas NO och NS bestånd uppgår till 105 200 hektar varav cirka 80 procent ligger nedanför gränsen för fjällnära skog. Skogsmarksarealen utan överlapp uppgår till 94 500 hektar och även här är cirka 80 procent beläget nedanför fjällnära gränsen. När det gäller statistiken för arealer utan överlapp bör nämnas att två ekoparker, Raslängen och Öjesjöbrännan, i denna sammanställning redovisas som ordinarie naturvårdsavtal och inte som ekoparksavtal, till följd av administrativa orsaker i samband med analysen. Det största areella överlappet återfinns mellan ekoparksavtal och naturreservat.

För vitryggsavtalet är den totala arealen 9 400 hektar och hela arealen ligger nedanför gränsen för fjällnära skog. Skogsmarksarealen utan överlapp uppgår till 7 300 hektar. Avseende statistiken för arealer utan överlapp är det även i detta fall en del av arealen som till följd av administrativa orsaker i samband med analysen har räknats som ordinarie naturvårdsavtal. Det är i detta fall också det areellt största överlappet.

Tabell 10. Ekoparksavtal – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	20 400	15 800	17 800	13 600
Nordboreal	49 000	42 500	46 800	40 500
Sydboreal	16 500	14 800	16 100	14 400
Nemoboreal	18 600	17 700	13 800	13 200
Nemoral	800	700	0	0
Totalt nedan fjällnära	84 900	75 700	76 600	68 100
Hela Sverige	105 200	91 600	94 500	81 700

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

Tabell 11. Vitryggsavtal – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	0	0	0	0
Nordboreal	0	0	0	0
Sydboreal	6 700	6 600	5 200	5 200
Nemoboreal	2 700	2 600	2 100	2 000
Nemoral	0	0	0	0
Totalt nedan fjällnära	9 400	9 200	7 300	7 200
Hela Sverige	9 400	9 200	7 300	7 200

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

4.7 Natura 2000

Beskrivning

Till formellt skyddade områden räknas områden som ingår i Natura 2000-nätverket, dvs. områden som är utpekade enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, fågeldirektivet (särskilt skyddsområde) eller art- och habitatdirektivet (område av gemenskapsintresse/särskilt bevarandeområde). Syftet med Natura 2000-nätverket är enligt EU-kommissionen att säkerställa den långsiktiga överlevnaden av Europas mest värdefulla och hotade arter och naturtyper. Enligt EU:s naturvårdsdirektiv ska Natura 2000-områden utpekas för de arter och naturtyper som anges i direktiven. Dessa naturtyper och arter bedöms som särskilt skyddsvärda i ett EU-perspektiv. I Natura 2000-områden skyddas naturtyper och arter från negativ påverkan genom en särskild tillståndsplikt för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön. Tillståndsplikten gäller även utanför det avgränsade området. I särskilda skyddsområden har medlemsstaterna även ansvar för att vidta de bevarandeåtgärder som behövs, med utgångspunkt i utpekade naturtypers och arters ekologiska behov. I denna redovisning ingår endast de områden som är skyddade enligt Art- och

habitatdirektivet (SCI-områden) med utpekade skogshabitat och de delar som karterats som potentiella skogshabitat i Natura Naturskartering (NNK).

Reglering: 7 kap. 27–29 b §§ miljöbalken, 15–20 a §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Beslutande: Regeringen.

Varaktighet: Permanent

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Redovisning av statistik

Natura 2000 områden sammanfaller till stor del geografiskt med andra instrument inom gruppen formellt skydd, arealmässigt framförallt med nationalparker och naturreservat. Urvalet av skogsmark inom Natura 2000 områden har begränsats till de skogsnaturtyper som ingår i Art- och habitatdirektivet. Arealen skogsmark, som ej överlappar andra skyddsinstrument, uppgår till 131 000 hektar varav 68 % återfinns ovanför den fjällnära gränsen. Den produktiva skogsmarken, utan överlapp, utgör 49 % av skogsmarksarealen varav 51 %, 32 800 hektar, ligger nedanför den fjällnära gränsen.

Arealen skogsmark har beräknats utifrån geografiska avgränsningar av Natura 2000 områden samt karteringen av naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet (den så kallade naturanaturtypskarteringen). För beräkning av arealen produktiv skogsmark har även nationella marktäckedata använts.

Tabell 12. Natura 2000 – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	1 114 100	461 300	89 100	31 500
Nordboreal	69 100	57 400	7 400	6 100
Sydboreal	88 000	73 400	17 000	12 200
Nemoboreal	73 500	61 200	14 900	12 300
Nemoral	11 600	10 900	2 500	2 200
Totalt nedan fjällnära	242 200	202 800	41 900	32 800
Hela Sverige	1 356 300	664 100	131 000	64 200

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

4.8 Inomstatlig överenskommelse Fortifikationsverket

Beskrivning: Områdena i överenskommelsen utpekades 2003–2004 inom ramen för regeringsuppdraget om inventering av skyddsvärda statliga skogar. Enligt tilläggsuppdrag efter inventeringen genomförde Naturvårdsverket fördjupat samråd om områdenas bevarande som resulterade i en överenskommelse mellan myndigheterna 2010. Dess innebörd är att utpekade områden undantas från skogsbruk och avverkning samt att samrådsrutiner gäller för sådan avverkning som behövs för områdenas användning som övningsområden. Områdena saknar formellt skydd enligt miljöbalkens regler men har genom överenskommelsen och

regeringsbeslut ändå ett formellt skydd. Parterna är överens om att anläggande av byggnader, vägar, ledningar, vindkraftverk eller annat typ av exploatering inte skall ske inom naturskogarna. Områden erbjuds för bildande av naturreservat i det fall övningsverksamheten upphör. Skyddsformen naturvårdsavtal är ej tillämplig eftersom det rör sig om en inomstatlig överenskommelse mellan två statliga parter.

Reglering: Överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket

Varaktighet: Överenskommelsen är permanent.

Beslutande: Riksdag, regering

Tillsynsmyndighet: Forsvarsinspektören för hälsa och miljö (tidigare generalläkaren)

Redovisning av statistik

Den totala ytan skogsmark inom överenskommelsen mellan Fortifikationsverket och Naturvårdsverket är 20 200 hektar varav 15 400 hektar, 76 %, är produktiv skog. Det finns ett visst överlapp med andra instrument inom formellt skydd och räknas dessa bort så är den totala arealen skogsmark utan överlapp 19 400 hektar varav 14 700, 76 %, är produktiv skog. 7 700 hektar, 52 % av den produktiva skogen, återfinns nedanför den fjällnära gränsen.

Arealen skogsmark och produktiv skogsmark har beräknats utifrån geografiska avgränsningar av överenskommelsens områden och nationella marktäckedata.

Tabell 13. Överenskommelse mellan Fortifikationsverket och Naturvårdsverket – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Arealer i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	9 700	7 000	9 600	7 000
Nordboreal	3 400	2 700	3 400	2 700
Sydboreal	3 600	2 600	3 600	2 600
Nemoboreal	2 900	2 500	2 200	1 900
Nemoral	700	500	600	400
Totalt nedan fjällnära	10 600	8 400	9 800	7 700
Hela Sverige	20 200	15 400	19 400	14 700

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

4.9 Beslutade naturreservat och biotopskyddsområden som inte vunnit laga kraft

Beskrivning

Ett beslut om biotopskyddsområde eller naturreservat gäller omedelbart även om det överklagas. Beslutet vinner dock laga kraft först tre veckor efter att det delgivits berörda sakägare, förutsatt att beslutet inte överklagas. Detta medför att det vid tidpunkten som statistiken redovisas kan finnas ett antal områden som är beslutade men som inte vunnit laga kraft eftersom delgivning pågår eller att

enskilda beslut är överklagade. För att säkerställa att även denna kategori av beslutade arealer finns med i statistiken så redovisas dessa separat.

Reglering: 7 kap. 4–8 §§ miljöbalken samt 7 kap. 11§ miljöbalken, förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Varaktighet: Oklart eftersom besluten inte vunnit laga kraft

Beslutande: Länsstyrelse, kommun, Skogsstyrelsen

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse, kommun, Skogsstyrelsen

Redovisning av statistik

Denna del utgör en relativt liten del av det formella skyddet och, för det redovisningsår denna sammanställning avser, så finns det överlapp med Natura 2000 områden varför arealen utan överlapp är betydligt mindre än den totala arealen. Rapporten tar ändå med dessa arealer för att visa en komplett bild. Arealen skogsmark utan överlapp uppgår till 2 700 hektar, 2 400 hektar är produktiv skog varav 1 900 hektar återfinns nedanför den fjällnära gränsen.

Arealen har beräknats genom geografiska avgränsningar av naturreservat och biotopskyddsområden som är beslutade, men ej vunnit laga kraft, och nationella marktäckedata.

Tabell 14. Beslutade naturreservat och biotopskyddsområden som inte vunnit laga kraft – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	13 600	7 900	500	500
Nordboreal	1 700	1 500	300	300
Sydboreal	1 000	900	500	400
Nemoboreal	2 200	2 000	1 200	1 100
Nemoral	700	600	200	200
Totalt nedan fjällnära	5 600	4 800	2 100	1 900
Hela Sverige	19 200	12 700	2 700	2 400

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

4.10 Markersättningar

Beskrivning

Markersättningar omfattar köp (1), inträngsersättning (2) och bidrag (3). Avtal om köp av fast egendom (1) samt överenskommelse om inträngsersättning med fastighetsägare (2) tecknas som regel innan ett område förklaras som naturreservat. Inget av förfarandena innebär att området ges ett formellt skydd. Bidrag till kommuner (3) delas som regel ut efter det att kommunen genomfört markåtkomst och fattat beslut om naturreservat för avsett område. Kommunala naturreservat har därför som regel redan ett formellt skydd vid den tidpunkt då bidraget utbetalas.

Reglering:

1. Avtal om köp av fast egendom inom blivande naturreservat.
2. Överenskommelse om intrångsersättning med fastighetsägare inom blivande naturreservat.
3. Beslut om markåtkomstbidrag till kommun som bildar naturreservat.

Beslutande:

1. Naturvårdsverket.
2. Länsstyrelse med villkor om Naturvårdsverkets godkännande.
3. Naturvårdsverket efter samråd med berörd länsstyrelse.

Varaktighet: I normalfallet permanent. Genom avtal respektive överenskommelser inträder ett indirekt skydd i avvaktan på det formella beslutet om naturreservat. Det indirekta skyddet är förhållandevis starkt vid köp av fast egendom eftersom äganderätten och därmed rådigheten till/över området då övergår till staten. Vid överenskommelse om intrångsersättning är det indirekta skyddet svagare och blir beroende av hur pass väl fastighetsägaren lever upp till olika förbindelser i överenskommelsen.

Tillsynsmyndighet: Saknas i formell mening vad gäller 1 och 2. I praktiken är det staten som part i avtal respektive överenskommelse som har att bevaka att villkoren upprätthålls. Vid bidragsbeslut har Naturvårdsverket att utöva tillsyn/bevaka att villkor gällande bidraget uppfylls.

Redovisning av statistik

De markersatta områden där det ännu inte finns formellt beslut om skydd redovisas i kolumnerna "Areal i hektar utan överlapp". Den totala arealen ersatt skogsmark där det saknas beslut uppgår till 258 600 hektar varav den största delen, 59 %, ligger nedanför den fjällnära gränsen. Den produktiva arealen ersatt skogsmarken utan beslut uppgår till 192 800 hektar, varav 63 %, 121 100 hektar återfinns nedanför den fjällnära gränsen.

Den mark som överförts från Statens fastighetsverk till Naturvårdsverket ingår i denna kategori och uppgår till 108 500 hektar varav den produktiva skogsmarken är 74 800 hektar.

Arealen skogsmark och produktiv skogsmark har beräknats genom geografiska avgränsningar av markersatta områden samt nationella marktäckedata.

Tabell 15. Markersatta områden – areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar		Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	444 600	276 200	104 900	71 600
Nordboreal	221 300	171 800	82 500	61 000
Sydboreal	187 200	154 200	35 600	29 200
Nemoboreal	186 300	156 200	31 200	26 900
Nemoral	27 900	26 000	4 500	4 100
Totalt nedan fjällnära	622 800	508 200	153 800	121 100
Hela Sverige	1 067 300	784 400	258 600	192 800

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.
I tabellen ingår överförd mark från Statens fastighetsverk som särredovisas i tabell 16.

Tabell 16. Överförd mark från Statens fastighetsverk till Naturvårdsverket - areal skogsmark och produktiv skogsmark per region med och utan överlapp, 2018-12-31

Region	Areal i hektar utan överlapp	
	Skogsmark totalt	Produktiv skogsmark
Fjällnära	72 200	48 400
Totalt nedan fjällnära	36 300	26 300
Hela Sverige	108 500	74 800

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

5 Frivilliga avsättningar

5.1 Beskrivning

Skogsstyrelsens definition av frivilliga avsättningar lyder.

Ett område med sammanhängande produktiv skogsmark för vilket markägaren frivilligt fattat beslut om att åtgärder som kan skada dess naturvärde, kulturmiljövärde och/eller sociala värde inte ska utföras, området ska finnas dokumenterat i plan eller annan handling.

Denna definition innehåller flera avgränsningar mot andra klassificeringar av skogsmark. Den specificerar att det enbart är fråga om produktiv skogsmark, något överlapp mot improduktiv skogsmark finns alltså inte. Att markägaren frivilligt fattat beslut syftar till att det inte är fråga om ett formellt skydd där staten fattat beslut eller där avtal tecknats med staten. Att området ska finnas dokumenterat i plan syftar till att markägarens beslut är fattat vid den långsiktiga planeringen av markinnehavet. Det vill säga inte vid den operativa planeringen av en avverkning. I det fallet är det frågan om hänsynsmark.

Med denna definition och tolkning går det bra att hantera statistikproduktion av arealen frivilliga avsättningar gentemot andra instrument. Definitionen är dock inte helt överensstämmande med vad markägarna kan uppfatta som frivilligt avsatt, framförallt då inte för markägare som är certifierade. Vi redovisar därför både en bruttoareal med överlapp så som markägarna uppfattar de frivilliga avsättningarna och en nettoareal utan överlapp utifrån Skogsstyrelsens definition.

Reglering: Reglering i lag saknas.

Varaktighet: Fastighetsägaren beslutar själv om inrättande eller upphörande av de frivilliga avsättningarna. För certifierade fastighetsägare inom FSC alternativt PEFC finns regelverk för varaktighet och utbytbarhet.

Beslutande: Fastighetsägaren

Tillsynsmyndighet: Eftersom frivilliga avsättningar inte har en juridisk innebörd finns ingen tillsynsmyndighet. Skogsstyrelsen har ett ansvar för uppföljning. För certifierade fastighetsägare finns kontrollsystem inom FSC alternativt PEFC.

Areal

Definitionen som anges ovan har tidigare innehållit ett krav på att området också ska vara större än 0,5 hektar. I genomförandet av detta regeringsuppdrag har Skogsstyrelsen beslutat att ta bort detta krav. Motivet för detta är att arealgränsen baserades på en tidigare storleksmässig uppdelning mellan hänsynsytor och frivilliga avsättningar som inte är relevant. Det är uppenbart att det vid föryngringsavverkning lämnas större hänsynsytor utan att markägaren betraktar dessa som frivilliga avsättningar. Samtidigt har skogssektorn via certifieringssystemen inte heller använt sig av detta arealkriterium. Både PEFC och FSC kräver att certifierade skogsägare avsätter minst 5 procent av sin

produktiva skogsmarksareal till miljöhänsyn^{15,16}. Enligt PEFC:s skogsbruksstandard för skogsägare som äger mindre än 5 000 hektar får dessa avsättningar vara ned till 0,3 ha stora. För skogsägare med större innehav gäller samma definition som Skogsstyrelsens tidigare definition, det vill säga minst 0,5 ha stora. I FSC:s skogsbruksstandard finns inga krav på minsta storlek. Detta innebär att det finns ett glapp där skogsägare kan ha avsatt areal för naturvård, i enlighet med sin certifiering men utan att dessa tillgodoräknas i Skogsstyrelsens statistik. Dessa arealer fångas inte heller upp som hänsynsytor om de inte ligger i direkt anslutning till en avverkningsanmälan. För år 2018 utgör frivilliga avsättningar mindre än 0,5 hektar 20 400 ha, det vill säga 1,7 procent av den totala arealen.

Hierarki

För att inte dubbelräkna arealer via fler än ett instrument tillämpas i den sammanhållna statistiken en hierarki mellan instrumenten. Det innebär att om ett område är klassat som formellt skyddat kommer det inte kunna räknas som frivilligt avsatt. Även här skiljer denna tillämpning mot FSC:s och PEFC:s skogsbruksstandarder och därmed hur markägarna kan uppfatta situationen. Under vissa förutsättningar tillåter skogsbruksstandarderna att formellt skyddad skog också får medräknas som frivilliga avsättningar. Det gäller till exempel tidsbegränsade naturvårdsavtal eller om det formella skyddet skapas efter det att markägaren certifierats.

Dokumentation

Enligt Skogsstyrelsens definition måste den frivilliga avsättningen vara dokumenterad i plan eller annan handling. Motsvarande krav finns för certifierade skogsägare. Här kan man tänka sig icke-certifierade skogsägare som har frivilliga avsättningar utan dokumentation, till exempel eftersom fastigheten är liten. De kan ändå ha fattat ett medvetet beslut om att inte avverka en viss del av sin mark. Detta är sannolikt ett mindre problem vid arealskattningarna.

5.2 Tidigare uppföljningar

Skogsstyrelsen har tidigare följt upp arealen frivilliga avsättningar vid ett flertal tillfällen^{17,18,19,20,21}. De metoder som använts har varierat beroende på ägarkategori och över tid. I samband med genomförandet av detta regeringsuppdrag har ytterligare en uppföljning genomförts avseende arealen frivilliga avsättningar 2018. Under 2018 genomfördes också en stickprovsundersökning i fält för att samla in beskrivande data av de frivilliga

¹⁵ PEFC. Skogsstandard.

<http://pefc.se/wp-content/uploads/2017/12/PEFC-SWE-002-Skogsstandard-2017-12-15.pdf>

¹⁶ FSC. Skogsbruksstandard

<https://se.fsc.org/preview.svensk-skogsbruksstandard-fsc.a-771.pdf>

¹⁷ Skogsstyrelsen 1997. Naturskydd och naturhänsyn i skogen. Meddelande 1997:1.

¹⁸ Skogsstyrelsen 2002. Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av frivilliga avsättningar, områdesskydd samt miljöhänsyn vid förnygringsavverkning. Meddelande 2002:2.

¹⁹ Skogsstyrelsen 2008. Skogsbrukets frivilliga avsättningar. Meddelande 2008:3.

²⁰ Stål P.O., Christiansen L, Wadstein M, Grönvall A & Olsson P. 2012. Skogsbrukets frivilliga avsättningar. Skogsstyrelsen. Rapport 2012:7.

²¹ Skogsstyrelsen 2017. Avrapportering av regeringsuppdrag om frivilliga avsättningar. Meddelande 2017:4.

avsättningarna. Resultat från den undersökningen förväntas publiceras senare under 2019.

5.3 Metod

Tidigare undersökningar har oftast delat in skogsägarna i tre grupper beroende på storleken på deras skogsinnehav (stor-, mellan- och småskogsbruk) och därefter använt sig av olika datainsamlingsmetoder för de olika grupperna.

Uppföljningarna för år 2016 och 2018 använde en annan metod som också kommer att användas fortsättningsvis. Framtida datainsamling kommer också göras olika för tre grupper men dessa delas in på andra grunder.

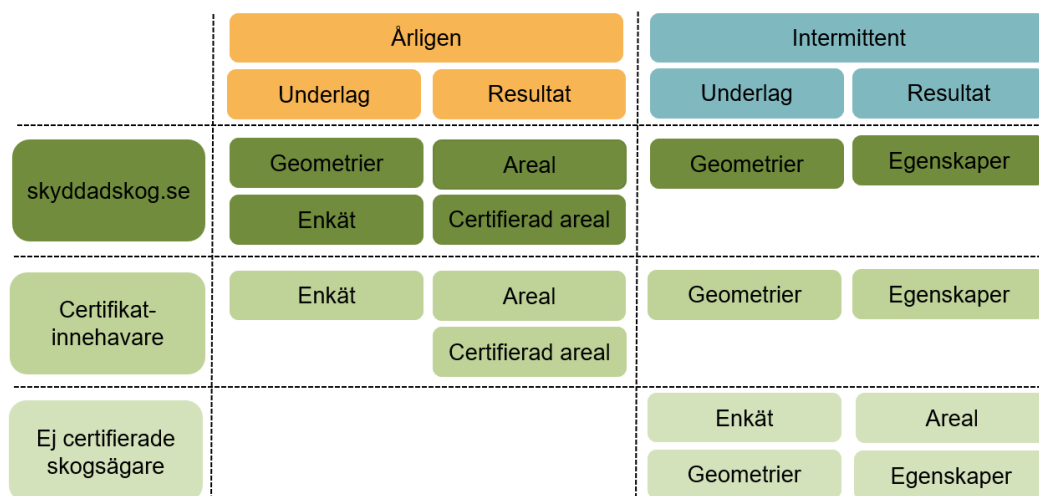
I den första gruppen har vi sex organisationer som idag publicerar kartinformation om sina frivilliga avsättningar på sidan skyddadskog.se.²² För dessa organisationer sker en årlig leverans av de geometrier som publiceras samt en enkät om certifierad areal.

Den andra gruppen består av de organisationer som innehar direktcertifikat eller håller gruppcertifikat enligt PEFC eller FSC. För denna grupp sker en årlig enkät där de tillfrågas om certifierad areal och frivilligt avsatt areal.

Den tredje återstående gruppen omfattar då skogsägare som inte är certifierade. För denna grupp sker en intermittent stickprovsundersökning där en enkät med frågor om frivilligt avsatt areal skickas till ett urval av skogsägare. I dagsläget finns inget register över certifierade skogsägare vilket innebär att enkäten måste skickas till ett urval av samtliga skogsägare.

²² Sveaskog, SCA, Holmen, Bergvik, Statens Fastighetsverk och Svenska Kyrkan. Observera att Bergvik Skog kommer att upplösas under 2019 och fördelas på olika bolag.

Figur 7. Schematisk bild över datainsamling för uppföljning av frivilliga avsättningar

5.4 Redovisning av statistik

Nuläge

I beskrivningen ovan framgår att det finns en skillnad mellan vad markägarna uppfattar som avsatt skog till exempel utifrån regelverk i certifiering (bruttoareal) och vad Skogsstyrelsen räknar in i definitionen av frivilliga avsättningar (nettoareal). Överlappande arealer med formellt skydd eller improduktiv skogsmark redovisas därför där och inte som frivilliga avsättningar. Överlappande arealer med andra ägoslag än skogsmark räknas bort helt. I tabell 17 redovisas denna skillnad och hur denna hanteras.

Tabell 17. Frivilliga avsättningar – skillnad mellan brutto- och nettoareal, 2018

	Areal i hektar
Bruttoareal	1 493 200
Överlapp med formellt skydd	-149 100
Överlapp med improduktiv skogsmark	-91 300
Ej skogsmark	-42 600
Nettoareal	1 210 100

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

I nedanstående tabell redovisas nettoarealen frivilliga avsättningar fördelat på region och ägarklass. Klassen övriga ägare bidrar med 62 procent av arealen frivilliga avsättningar och eftersom denna klass äger 48 procent av den produktiva skogsmarken innebär det att de i relativa tal bidrar i ännu högre utsträckning. Arealen frivilliga avsättningar utgör 3,9 procent av den enskilt ägda produktiva skogsmarken mot 6,5 procent av den produktiva skogsmarken som ägs av övriga ägare. Det finns stora skillnader mellan länen både när det gäller areal och andel frivilliga avsättningar. Jämtlands län bidrar med störst areal och är också det län med störst andel frivilliga avsättningar med 8,1 procent av den produktiva skogsmarken. Lägst andel har Gotlands län med 3,3 procent. Mellan landsdelarna är skillnaderna mindre, störst andel har Södra Norrland med 6,0 procent och minst andel har Norra Norrland med 4,4 procent.

Tabell 18. Frivilliga avsättningar – areal och andel av produktiv skogsmark per län och landsdel, 2018

Län	Hektar produktiv skogsmark	Andel av produktiv skogsmark i %
Norrbottens län	173 600	4,4 %
Västerbottens län	143 000	4,4 %
Norra Norrland	316 600	4,4 %
Jämtlands län	216 000	8,1 %
Västernorrlands län	71 900	4,3 %
Gävleborgs län	60 400	4,1 %
Södra Norrland	348 300	6,0 %
Dalarnas län	111 700	5,6 %
Värmlands län	53 100	3,9 %
Örebro län	26 400	4,4 %
Västmanlands län	13 500	4,0 %
Uppsala län	19 500	3,9 %
Stockholms län	12 100	3,8 %
Södermanlands län	15 000	4,2 %
Svealand	251 300	4,6 %
Västra Götalands län	70 300	5,4 %
Östergötlands län	39 900	6,4 %
Jönköpings län	39 900	5,7 %
Gotlands län	4 100	3,3 %
Kalmar län	45 200	6,2 %
Kronobergs län	37 200	5,6 %
Hallands län	19 100	6,5 %
Blekinge län	13 800	6,6 %
Skåne län	24 400	5,9 %
Götaland	294 000	5,8 %
Hela Sverige	1 210 100	5,1 %

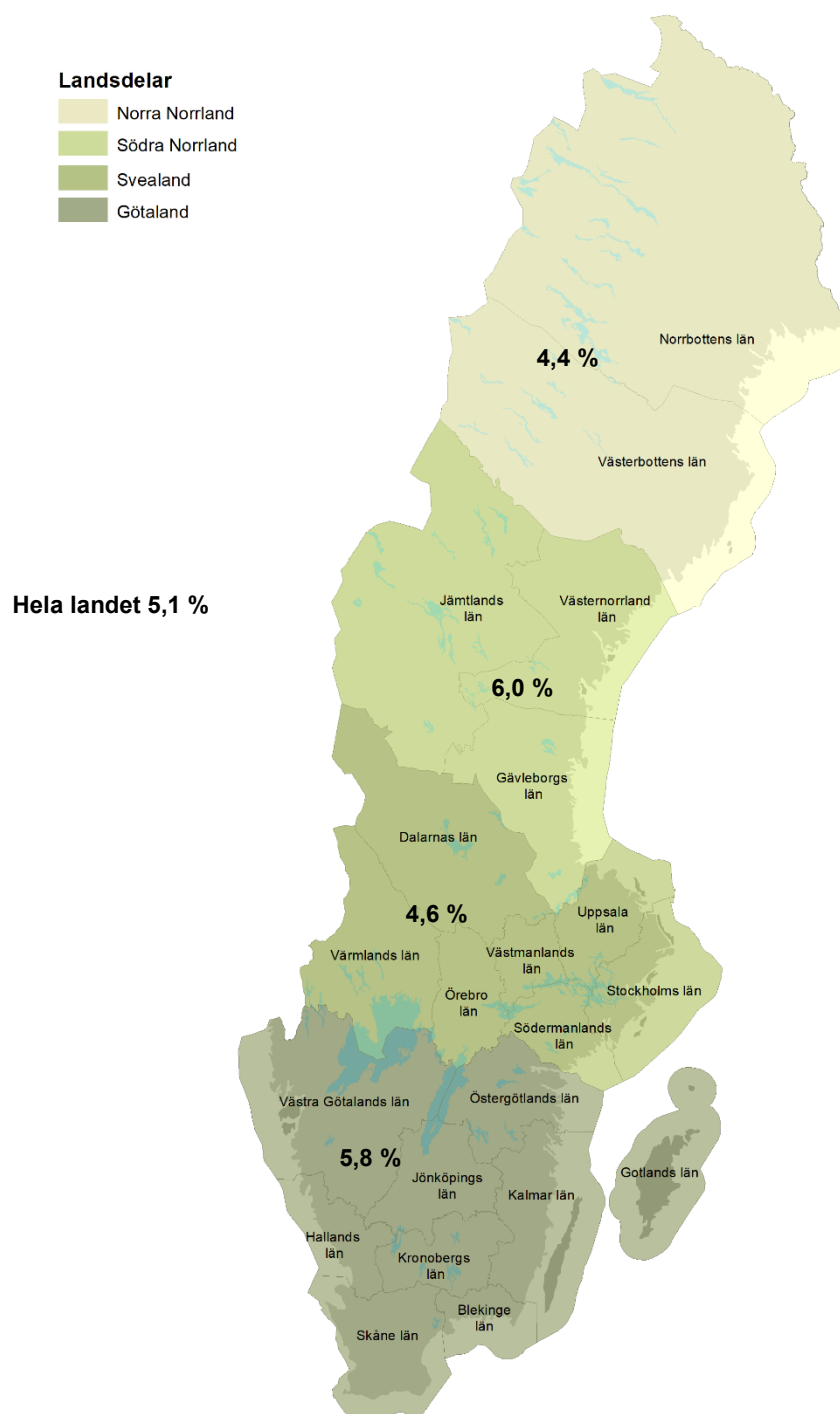
Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

Tabell 19. Frivilliga avsättningar – areal och andel av produktiv skogsmark per ägarklass, 2018

Län	Hektar produktiv skogsmark	Andel av produktiv skogsmark
Enskilda ägare	460 800	2,0 %
Övriga ägare	749 400	3,2 %
Samtliga ägare hela Sverige	1 210 200	5,1 %

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

Karta 3. Frivilliga avsättningar – andel av produktiv skogsmark per landsdel, 2018

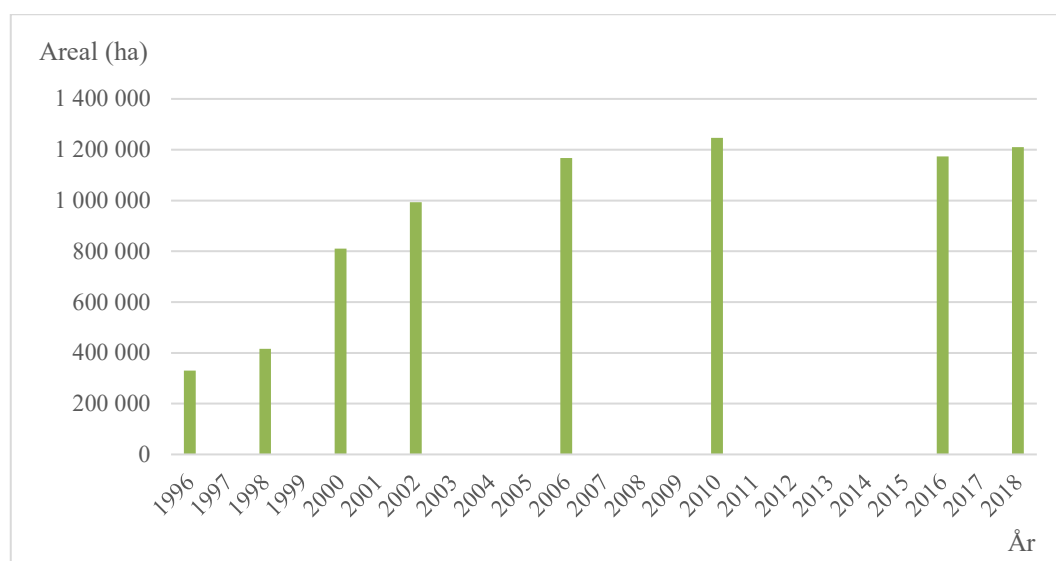

Förändring över tid

Frivilliga avsättningar infördes som instrument i samband med principen om sektorsansvar och den nya skogspolitiken i inledningen av 1990-talet. Vid den första uppföljningen 1996 omfattade de frivilliga avsättningarna cirka 330 000 hektar. Mellan uppföljningarna 1998 och 2002 ökade arealen kraftigt. Detta sammanföll med införandet av miljöcertifieringarna FSC och PEFC. Därefter

fortsatte arealen att öka, om än i långsammare takt till 2010. Vid uppföljningen 2016 noterades en svag minskning. En förklaring till detta är en stor överflyttning av areal frivilliga avsättningar till formellt skyddad skog, främst bland övriga ägare.²³ En del av denna överflyttning är av administrativ karaktär där till exempel frivilliga avsättningar inom ekoparker samt vitryggsavtal genom ett regeringsbeslut istället skulle tillgodoräknas etappmålet för formellt skydd. En annan del är bildandet av formellt skydd, främst naturreservat, på sådana arealer som markägaren tidigare frivilligt avsatt. Arealen frivilliga avsättningar hos enskilda ägare har fortsatt öka men motsvarar inte de arealer som blivit formellt skyddade. Mellan 2016 och 2018 sker en svag ökning som till viss del men inte helt förklaras av förändringen av definition där även områden mindre än 0,5 hektar medräknas.

Figur 8. Frivilliga avsättningar - förändring av arealen över tid.

Denna förändring över tid är resultatet av förändrad status för skogsmarken. Tillskottet kommer sannolikt främst från virkesproduktionsmark även om man också kan tänka sig andra tillflöden. Förlusten handlar troligen till största delen om överföring till formellt skydd och till viss del till virkesproduktionsmark. Vid överföring till den senare kan det sen finnas flera steg från att skogen ändå finns kvar, påverkas av olika skogsbruksåtgärder till att den föryngringsavverkas.

I tidigare uppföljningar av frivilliga avsättningar har frågan om varaktighet framförallt hanteras genom att fråga markägarna inom småskogsbruket om deras intentioner. Senaste publicerade uppgiften säger att för 76 procent av antalet brukningsenheter så har markägaren för avsikt att behålla de frivilliga avsättningarna i mer än 30 år eller så länge de äger fastigheten.²⁴ Om man på samma material istället skattar arealerna så visar det sig att detta motsvarar 32

²³ Skogsstyrelsen 2017. Avrapportering av regeringsuppdrag om frivilliga avsättningar. Meddelande 2017:4.

²⁴ Stål P.O., Christiansen L, Wadstein M, Grönvall A & Olsson P. 2012. Skogsbrukets frivilliga avsättningar. Skogsstyrelsen. Rapport 2012:7.

procent och att 56 procent inte lämnade någon uppgift.²⁵ För mellanskogsbruket skattades 57 procent av arealen tillhöra kategorin där markägaren uppger att de frivilliga avsättningarna ska bevaras i mer än 30 år eller så länge de äger fastigheten.²⁶

I den senaste uppföljningen gjordes för första gången en uppföljning på den faktiska varaktigheten genom att jämföra arealer från 2008 med 2016. Under denna period övergick sju procent av arealen frivilliga avsättningar till formellt skydd och en procent avverkades.²⁷

²⁵ Skogsstyrelsen 2017. Avrapportering av regeringsuppdrag om frivilliga avsättningar. Meddelande 2017:4.

²⁶ Skogsstyrelsen 2017. Avrapportering av regeringsuppdrag om frivilliga avsättningar. Meddelande 2017:4.

²⁷ Ibid.

6 Hänsynsytor

6.1 Beskrivning

Vid skogsbruksåtgärder på mark som omfattas av skogsvårdslagen ska hänsyn tas till naturvårdens intressen. Omfattningen av den hänsyn som kan krävas regleras av bestämmelser om intrångsbegränsning. Hänsyn kan innebära att träd, trädssamlingar eller döda träd lämnas kvar vid olika åtgärder men i denna redovisning ingår bara hänsynsytor och inte punkthänsyn som träd eller döda träd. Det som lämnas i samband med skötsel av skog bör skyddas vid kommande åtgärder. Med få undantag kan krav ställas på återställande av skada som uppstått till följd av skogsbruksåtgärd. Den som inte rättar sig efter ett föreläggande eller bryter mot ett förbud som har meddelats för att en föreskrift enligt 30 § skogsvårdslagen ska följas kan dömas till böter.

Reglering: 30 § skogsvårdslagen, 30 § skogsvårdsförordningen samt Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen.

Varaktighet: Den hänsyn som i samband med avverkning lämnas upp till intrångsbegränsningen och som utgör sådan hänsyn som anges i Skogsstyrelsens föreskrifter förutsätts av myndigheten sparas så länge den håller tillräckligt höga naturvärden. Det är inte straffbart att avverka hänsynen såvida inte Skogsstyrelsen beslutat om ett förbud.

Beslutande: Riksdagen. Regeringen och Skogsstyrelsen enligt bemyndiganden.

Tillsynsmyndighet: Skogsstyrelsen.

6.2 Tidigare uppföljningar och framtida hänsynsuppföljning

Skogsstyrelsen har följt upp miljöhänsyn vid föryngringsavverkning på ett relativt likartat sätt sedan 1989/90. Under 1990-talet genomfördes uppföljningen vid några enstaka tillfällen²⁸ och 1999 blev det en årligt återkommande uppföljning. Uppföljningssystemet består av två olika inventeringar.

Den ena (Polytax 5/7) som också utgör underlag för den befintliga statistikprodukten Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning, sker 5 eller 7 år efter avverkning (i södra respektive norra Sverige) och görs i samband med att också återväxternas kvalitet inventeras. Denna inventering innehåller ett par begränsningar i att enbart hänsynsytor mindre än 0,5 hektar registreras samt att ingen uppskattning av hänsyn i kant av avverkningsytan görs. Eftersom en betydande del av den hänsyn som lämnas idag utgörs av ytor som är större än 0,5 hektar, samt ligger i kanten av avverkningsytan gör vi bedömningen att den statistik som ska produceras utifrån detta regeringsuppdrag inte bör bygga på den befintliga statistikprodukten.

Istället har vi valt att nyttja den andra delen av uppföljningssystemet (Polytax 0/1). Det är en inventering som görs innan avverkning och 1 år efter avverkning och där alla hänsynsytor registreras oavsett storlek²⁹. Denna inventering har sin grund i de inventeringar som gjordes under 1990-talet och genomfördes sedan

²⁸ Skogsstyrelsen 1998. Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning – Delresultat från Polytax. Meddelande 1998:4.

²⁹ Skogsstyrelsen 2013. Instruktion för fältarbete med Polytax 0/1. Version 2013-05-02

ärligen under perioden 1999–2015. Därefter har denna uppföljning successivt ersatts av en ny hänsynuppföljning baserad på det arbete som gjordes inom projektet Dialog om miljöhänsyn. Införandet av den nya hänsynsuppföljningen har ännu inte kommit så långt att det finns resultat att använda i detta regeringsuppdrag. Men framtida statistikpubliceringar både i Skogsstyrelsens statistikprodukt Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning och den statistikprodukt som utvecklats i detta regeringsuppdrag kommer att baseras på dessa resultat.

6.3 Metod

Syftet med detta regeringsuppdrag är att ta fram en sammanhållen statistik för de olika formerna formellt skydd, frivilliga avsättningar, hänsynsytor och improduktiv skogsmark. För formen hänsynsytor har det behövts några ställningstaganden för hur statistiken ska beräknas.

Ett ställningstagande handlar om hur den ackumulerade arealen ska beräknas och från vilket startår. Här har vi valt att använda 1993 som startår baserat på tillgång till data och större policyförändringar inom skogspolitiken avseende miljöhänsyn³⁰. Den statistik som redovisas för hänsynsytor är alltså ackumulerade arealer för de senaste 25 åren. Detta sätt att räkna skiljer sig från hur hänsynsytor beräknas i till exempel SKA-analyserna³¹. I sådana framtidsscenarioer har det antagits att samma hänsynstagande sker under hela den 100-åriga simuleringstiden vilket därmed skapar en högre total areal hänsynsytor än vad som faktiskt finns just nu. Med detta sätt att räkna ackumulerade hänsynsarealer sedan 1993 kommer det uppstå en metodmässig svårighet i framtiden när den skog som föryngringsavverkades när hänsynsytorna lämnades ska föryngringsavverkas igen. Här behövs någon metod för att undvika att hänsynsytornas areal räknas dubbelt.

I detta regeringsuppdrag redovisas enbart hänsynsytor som lämnats vid föryngringsavverkning. Hänsynsytor lämnas även vid andra skogliga åtgärder till exempel gallring men för dessa finns idag ingen uppföljning och därmed inget dataunderlag. Samtidigt ser vi en metodmässig fördel att enbart räkna hänsynsytor vid ett tillfälle under omloppstiden och då vid föryngringsavverkning. Om hänsynsytor även vid andra åtgärder skulle räknas med krävs system för att undvika dubbelräkning när skogen blir äldre och det blir aktuellt med en ny åtgärd.

Som nämnts ovan skapas en tidsserie och ackumulerad hänsynsareal med data från uppföljningssystemet Polytax och dess föregångare. Uppföljningen är gjord på ett stickprov av avverkningsanmälningar. Ansökningar om avverkningstillstånd i ädellövskog har inte ingått i urvalet. Avverkningsytorna är inventerade före avverkning (P0) och sedan efter avverkning (P1) för att följa upp vilken hänsyn som lämnats. De typer av hänsyn som inkluderas är hänsynskrävande biotoper, skyddszoner och övrig sparad mark med hänsynssyfte. Impediment och hänsyn till kulturmiljöer ingår inte.

³⁰ Proposition 1993. En ny skogspolitik. 1992/93:226.

³¹ Claesson S, Duvemo K, Lundström A & Wikberg P-E. 2015. Skogliga konsekvensanalyser 2015 – SKA15. Rapport 2015:10.

De redovisade årtalen avser avverkningssäsonger och sträcker sig från 1 juli till 30 juni efterföljande år. Antalet inventerade objekt varierade i P1, perioden 1999 till 2008 var det 200–400 objekt per säsong, därefter i intervallet 400–700 per säsong fram till 2012/2013. De sista två säsongerna inventerades 250–350 objekt. Även den totala mängden avverkningsanmälningar som inkommer till Skogsstyrelsen varierar från år till år bland annat beroende på konjunktur, väder och skogsskador. Sedan 2010 har avverkningsanmälningarna varierat mellan 50 000–70 000 per år.

För att hålla det statistiska medelfelet på rimliga nivåer har rullande treåriga medelvärden skapats. För att kunna samredovisa hänsynsarealer med de andra formerna i detta regeringsuppdrag har säsongsnötningen i tabeller och figurer behövt förenklas. Normalt redovisas midsäsongen för ett treårsmedelvärde. Men i tabellerna med sammanhållen statistik finns behov att ange enbart ett årtal. Det blir då det första årtalet i midsäsongen som visas. Till exempel så avser då 2012 egentligen säsongerna 2011/2012, 2012/2013 och 2013/2014.

Hänsynsarealens medelfel har beräknats för säsongerna 2000/2001 till 2014/2015. Medelfelen varierar beroende på vilken kategorisering och årtal det rör sig om. För ägartyper är medelfel för större delen av tidserien mellan 6–8 procent och 8–10 procent i början och slutet av tidserien där observationerna är något färre. På landsdel och med femårsmedelvärden ligger medelfelet huvudsakligen mellan 6–13 procent. Enstaka år i början och slutet av tidserien för så ökar medelfelet till 12–15 procent.

Med data från Polytax skattas andelen hänsyn, dvs arealen hänsyn i relation till avverkad areal. Men i detta uppdrag ska arealen hänsyn redovisas. För att åstadkomma detta har de skattade andelarna med hänsyn kombinerats med statistik om avverkad areal från Riksskogstaxeringen. Riksskogstaxeringen inkluderar avverkning i ädellövskog, ej anmälda avverkningar och avverkningar med annat ändamål än förnygringsavverkning vilket Polytax inte gjorde. Dessa arealer är dock mycket små i relation till den totala arealen som avverkas varje år och förväntas därför inte påverka statistiken i detta uppdrag.

I regeringsuppdraget ska skattningar fram till och med 2018 redovisas. Det är inte möjligt med statistiken om hänsynsytor eftersom det senaste treårsmedelvärdet avser säsongerna 2013/14 till 2015/16. För att kunna ge en uppskattning fram till 2018 har utvecklingen av hänsynsarealen hållits konstant från det senaste skattade värdet. Med det menas att samma andel hänsyn som tidserierna slutat på, har återanvänts med nya skattningar av avverkad areal från Riksskogstaxeringen. Detta har kunnat användas fram till treårsmedelvärdet med säsongen 2016/2017. Därefter saknas statistik om slutavverkad areal och senaste hänsynsarealerna adderas i två år fram till 2018. Årtalen 2015 till 2018 bör följaktligen ses som preliminära eller prognoser.

Tidserien för skattningarna från Polytax-inventeringen har sin början kring år 2000. I de ackumulerade värdena som redovisas i detta regeringsuppdrag ingår en uppskattning av hänsynen som lämnats från 1993 fram tills skattningar från Polytax tar vid. Det gjordes tre enskilda utredningar där hänsynen inventerades, 1993, 1995 och 1997. För de mellanliggande åren har medelvärden av andelen hänsyn skapats, baserat på den senast föregående och efterföljande uppmätta

andelen hänsyn. Inventeringarna från 1993 och 1995 inkluderade dock bara hänsynsytor som var mindre än 0,5 ha. Det gör att hänsynsarealen är underskattad för perioden 1993–1996.

Ingen separat tidserie utan överlapp kan skapas för hänsynsarealen eftersom inventeringar är baserat på stickprov och det finns inte geografiska data för samtliga årtal och hänsynsytor. Hänsynen inventeras vid föryngringsavverkning på produktiv skogsmark och därför bör inget överlapp finnas mot formellt skyddad mark eller improduktiv skogsmark. En uppskattning av överlappet mot frivilliga avsättningar gjordes i arbetet med SKA15, som visade att det fanns ett överlapp på motsvarande 1,6 procent av den avverkade arealen. Det motsvarar nästan 3 000 hektar vid en avverkad areal på 185 000 hektar. Studien gjordes på data som fanns för årtalen 2008–2012 från Polytax. Därför finns inte tillräckligt underlag för att kunna säga hur överlappet för hela tidserien ser ut.

6.4 Redovisning av statistik

Nästan 2 procent av Sveriges produktiva skogsmark utgörs av hänsynsytor. Preliminära siffror visar att till 2018 hade knappt 426 000 hektar ackumulerats sedan 1993. Störst var arealen i Södra Norrland, med 140 500 hektar, vilket motsvarar en tredjedel av hänsynsyternas sammanlagda areal.

Det senaste definitiva värdet för hänsynsytor avser treårsmedeltal med midsäsong 2014/2015. Det visar en total areal på 350 800 hektar, med den största delen i södra Norrland.

Tabell 20. Hänsynsytor – ackumulerad areal produktiv skogsmark per landsdel

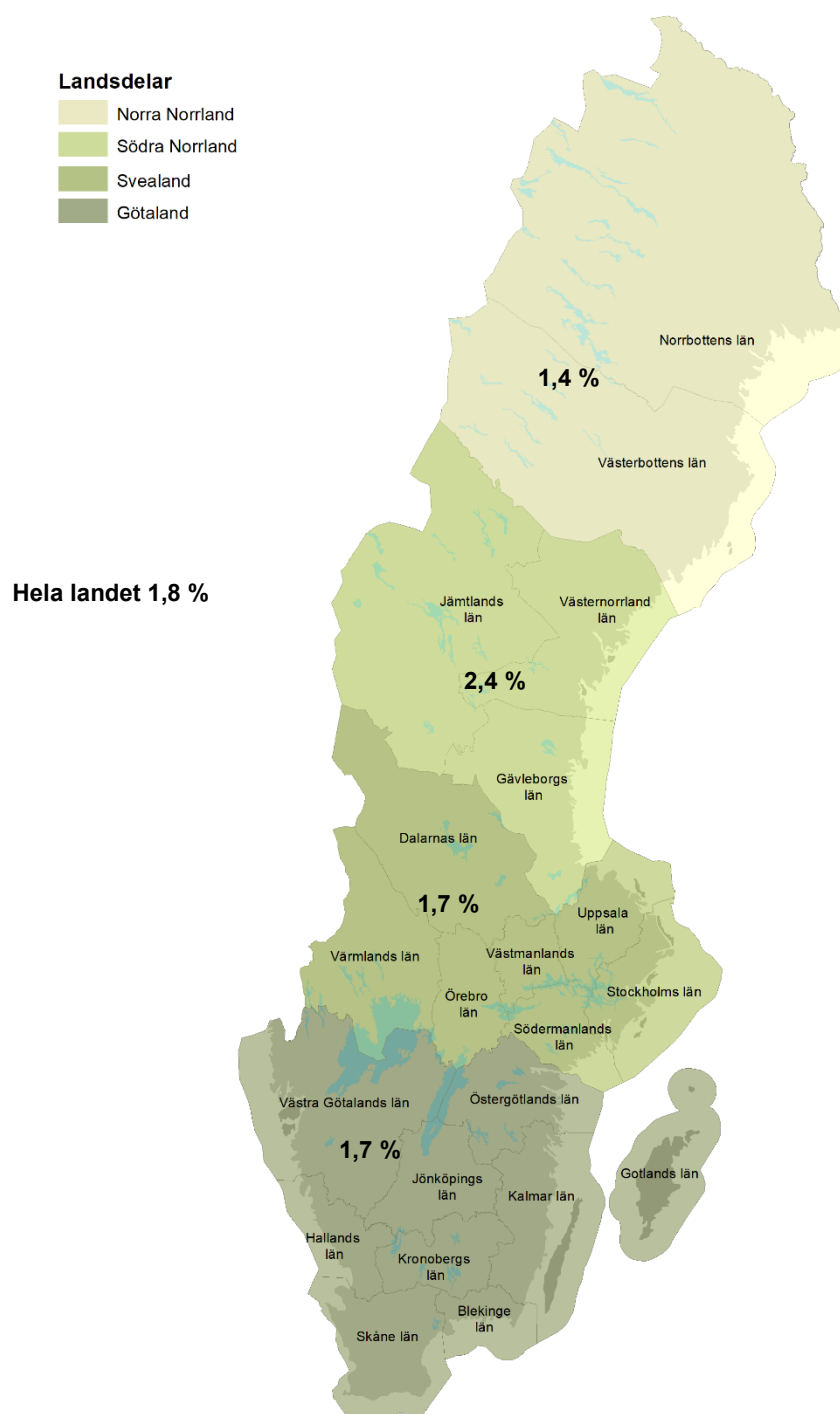
Landsdel	Hektar produktiv skogsmark		Andel av total produktiv skogsmark, 2018
	2014/2015*	2018**	
Norra Norrland	90 500	104 500	1%
Södra Norrland	115 100	140 500	2%
Svealand	75 000	94 100	2%
Götaland	70 300	86 900	2%
Hela Sverige	350 800	425 900	2%

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

* 2014/2015 är treårsmedeltal med midsäsong, senast definitiva värde

** 2018 är preliminärt värde

Karta 4. Hänsynsytor – ackumulerad areal produktiv skogsmark som andel av produktiv skogsmark per landsdel, treårsmedel med midsäsong 2014/2015

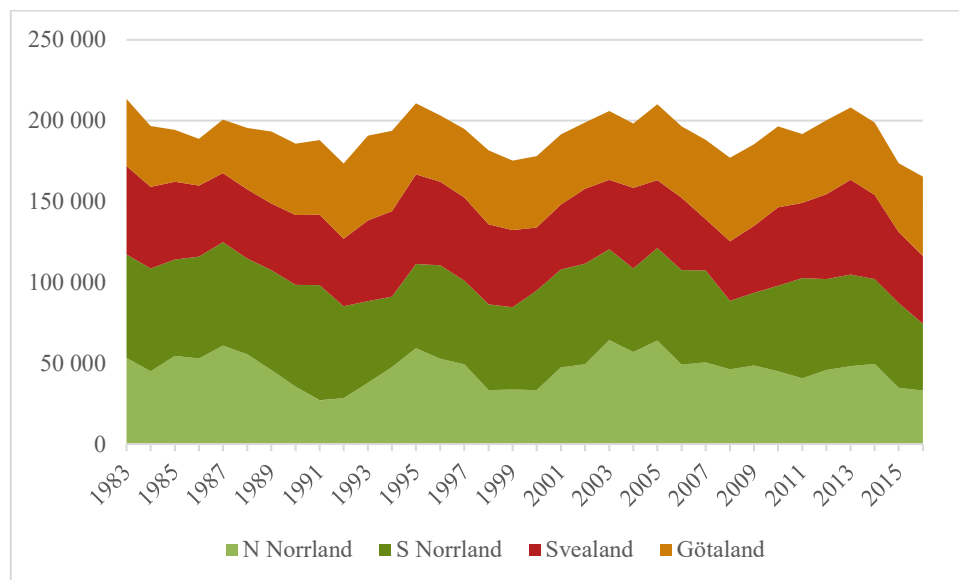

Den ackumulerade arealen hänsynsytor har haft en stadig årlig ökning från 1993. Under perioden 2011 till 2018 beräknas den årliga ökningen vara 18 500 till 22 500 hektar.

Det genomsnittliga tillskottet per avverkningssäsong har varit 17 700 hektar under perioden 2000/01 till 2014/15. Fram till säsongen 2007/08 var genomsnittet cirka 15 400 hektar. Därefter ökade arealen, troligen beroende på Skogsstyrelsens ändring i inventeringsinstruktionen av vad som ska räknas vid lämnade hänsynsytor. Framförallt att mer hänsynsmark i kanten av avverkningsytan räknades med vid inventeringen.

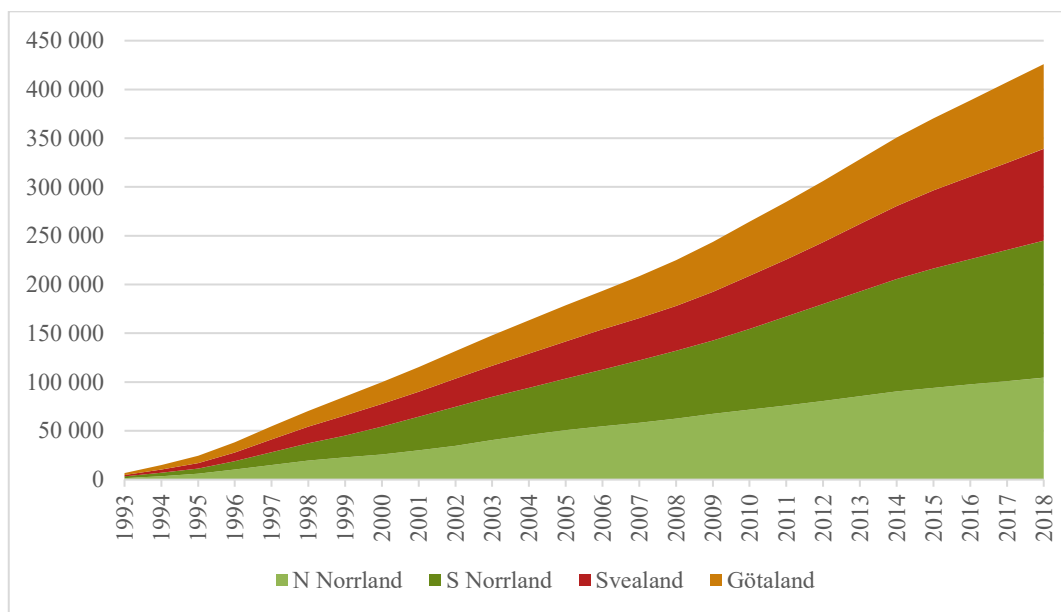
Den ackumulerade arealen för hänsynsytor redovisas per helår med hjälp av inter-/extrapolerade värden. Slutavverkad areal per avverkningssäsong redovisas enligt Riksskogstaxeringen och inventeringen Polytax. Ingen mätning av hänsynsyternas varaktighet är gjord. Därför saknas statistik över hur mycket som inte står kvar över tid eller är överlapp mot frivilliga avsättningar.

Figur 9. Slutavverkad areal – hektar produktiv skogsmark, treårsmedel 1983/84–2016/17 per landsdel

Källa: SLU, Riksskogstaxeringen

Figur 10. Hänsynsytor – ackumulerad areal produktiv skogsmark i hektar, treårsmedel av avverkningssåsonger 1993-2018 per landsdel. Arealerna symboliserar det årliga tillskottet av lämnade hänsynsytor vid föryngringsavverkning. Eventuella förluster av hänsynsytor är okända och har därför inte kunnat reduceras.

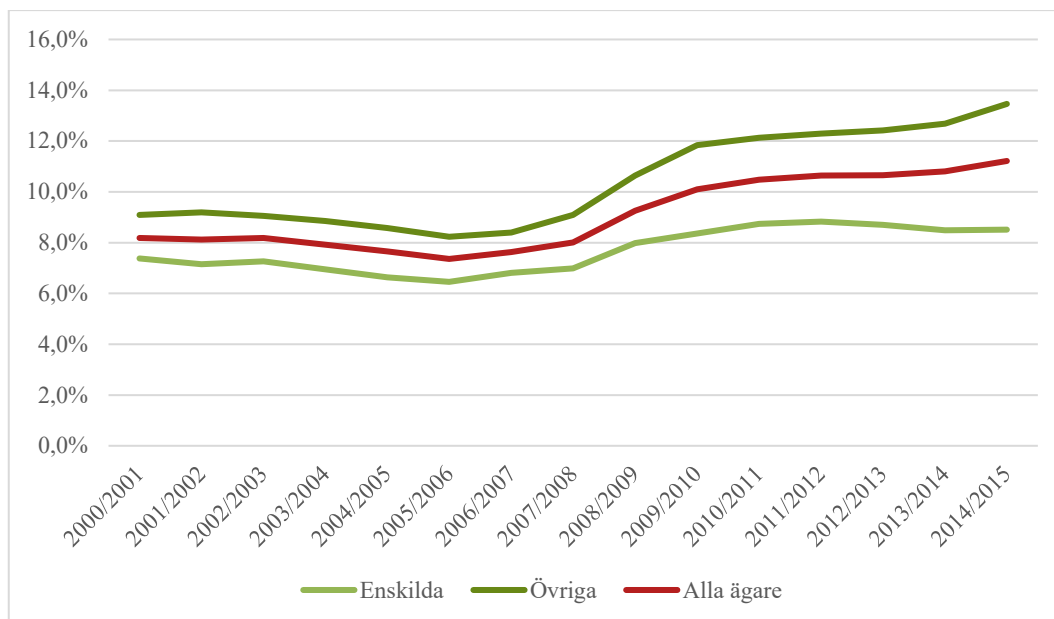

Arealerna för 1993–1999 är interpolerade med hjälp av enstaka hänsynsinventeringar gjorda 1993, 1995 och 1997. Arealerna för 2016–2018 är preliminära.

Under 2014/15 lämnade enskilda markägare 9 procent av den avverkade arealen som hänsynsytor. Enskilda markägare är fysiska personer, dödsbon och bolag som inte är aktiebolag. Vid samma tid lämnade övriga markägare 13,5 procent hänsynsytor. Övriga ägare är offentlig sektor, aktiebolag och övriga privata ägare. Det ger ett genomsnitt på 11 procent för alla typer av markägare.

Perioden 2000/01 lämnades 7 procent av enskilda och 9 procent av övriga markägare. Under åren 2005 till 2007 skedde en minskning för båda ägarklasserna, till följd av stormen Gudrun som fällde mycket träd. Åren därefter har andelen hänsynsytor ökat i både grupperna, dock med en kraftigare ökning bland övriga markägare.

Figur 11. Hänsynsytor – andel av föryngringsavverkad areal produktiv skogsmark, treårsmedelvärde av avverkningssäsonger 2000/2001–2014/2015 per ägarklass.

7 Improduktiv skogsmark

7.1 Beskrivning

Improduktiv skogsmark är den skogsmark som i genomsnitt inte kan producera minst en kubikmeter virke per hektar och år. Exempel på improduktiv skogsmark är trädbevuxna myrar och bergimpediment samt stora delar av fjällbjörkskogen.

Brukandet regleras på improduktiv skogsmark genom att ”*avverkning, skogsvårdsåtgärder och gödsling inte får ske på skogliga impediment som är större än 0,1 hektar. Enstaka träd får dock avverkas om det inte förändrar naturmiljöns karaktär*”. I Skogsstyrelsens allmänna råd till 13 a § står vidare att: ”*naturmiljöns karaktär förändras vanligen om de grövre träden avverkas*”. Det innebär att dessa arealer inte kan utnyttjas av skogsbruket för virkesproduktion och på så vis inte direkt påverka den biologiska mångfalden negativt. De flesta skogsområden innehåller insprängda områden med improduktiv skogsmark vilket innebär att även om inga restriktioner för skogsbruk finns inom området så är dessa arealer inte tillgängliga för virkesproduktion.

Reglering: 13 a § skogsvårdslagen.

Varaktighet: Den totala arealen improduktiv skogsmark har skattats som ett medelvärde för år 2016 genom att använda data från Riksskogstaxeringen insamlad under åren 2014–2018. I denna rapport är således den totala arealen improduktiv skogsmark statisk. En förändring av den totala arealen improduktiv skogsmark påverkas framför allt av förändrad markanvändning. Exploatering i form av bebyggelse och infrastruktur är den huvudsakliga anledningen till en minskad areal. Minskad produktionsnivå på produktiv skogsmark, exempelvis genom försämrad avvattning kan också medföra att produktiv skogsmark övergår till improduktiv. På motsvarande sätt kan förbättrade produktionsförutsättningar, exempelvis genom minskat vattenöverskott eller temperaturhöjning leda till det omvända, dvs. att improduktiv skogsmark övergår till produktiv skogsmark.

Beslutande: Riksdagen, regeringen.

Tillsynsmyndighet: Skogsstyrelsen.

7.2 Redovisning av statistik

I tabell 21 redovisas såväl den totala arealen improduktiv skogsmark som arealen improduktiv skogsmark utan överlapp, dvs. arealer exklusive arealer inom formellt skydd. Arealen improduktiv skogsmark utan överlapp har beräknats genom att för respektive område reducera den totala arealen improduktiv skogsmark med arealen inom formellt skydd, vilken beräknats genom att använda uppgifter från såväl NMD som Riksskogstaxeringen.

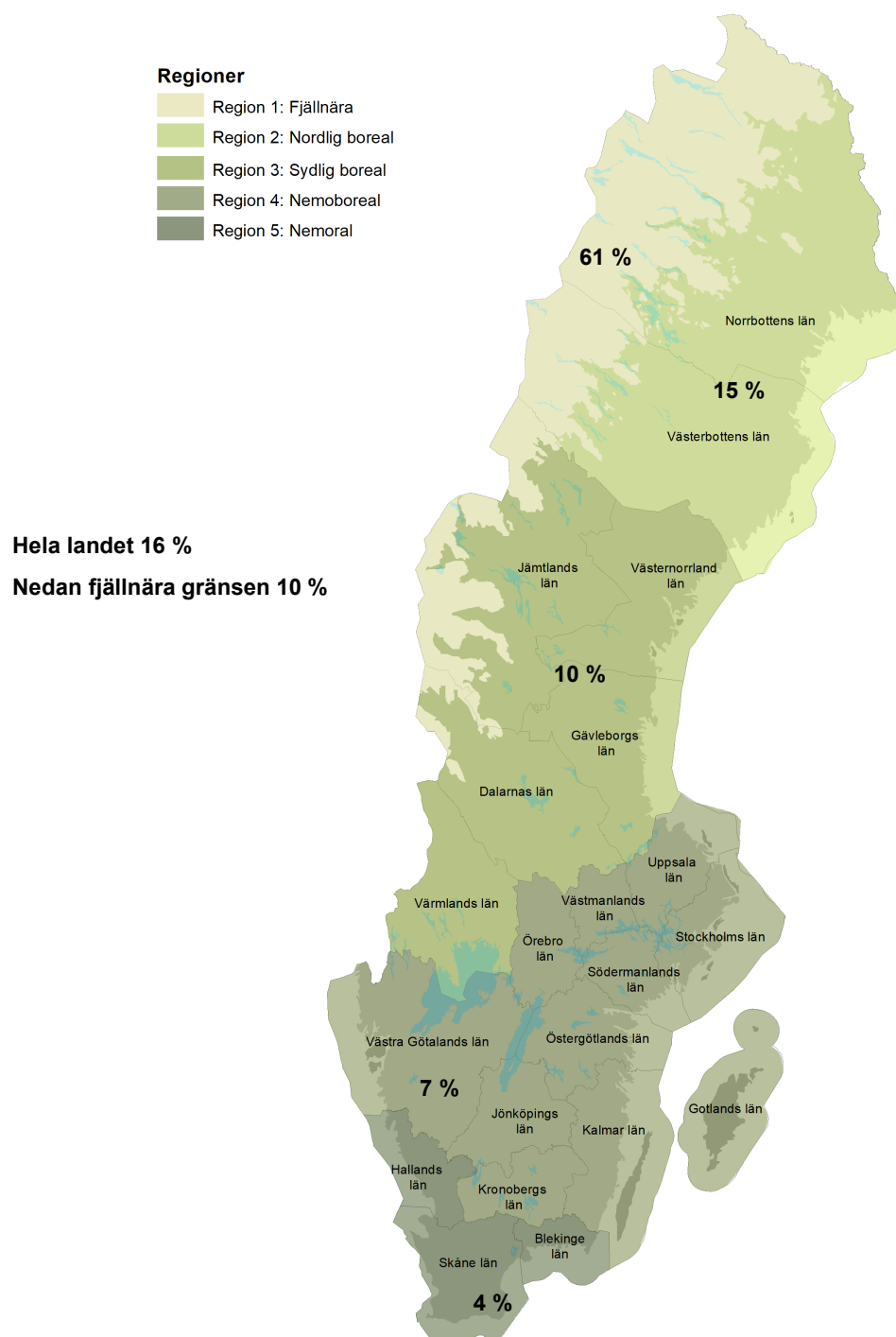
Tabell 21. Improduktiv skogsmark - per län och region, total areal och utan överlapp, 2018

Län/Region	Areal i hektar	Areal i hektar utan överlapp
Norrbottens län fjällnära	1 002 900	343 700
Västerbottens län fjällnära	340 500	132 700
Jämtlands län fjällnära	417 700	276 500
Dalarnas län fjällnära	75 100	17 200
Fjällnära region	1 836 200	770 100
Norrbottens län	648 900	597 700
Västerbottens län	470 300	455 300
Nordboreal region	1 119 200	1 053 000
Jämtlands län	321 800	313 900
Västernorrlands län	201 600	194 800
Gävleborgs län	104 400	99 200
Dalarnas län	214 800	199 800
Värmlands län	125 200	117 000
Sydboreal region	967 900	924 700
Örebro län	35 800	32 500
Västmanlands län	13 000	11 500
Uppsala län	30 000	26 400
Stockholms län	61 800	54 000
Södermanlands län	30 900	28 400
Västra Götalands län	143 100	133 400
Östergötlands län	66 600	62 700
Jönköpings län	28 400	26 900
Gotlands län	15 900	12 200
Kalmar län	43 000	41 100
Kronobergs län	29 200	27 500
Boreonemoral region	497 700	456 800
Hallands län	20 100	19 100
Blekinge län	7 800	7 200
Skåne län	9 000	8 500
Nemoral region	36 900	34 900
Totalt nedan fjällnära	2 621 700	2 469 400
Hela Sverige	4 457 900	3 239 500

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

I karta 5 redovisas hur stor andel av den totala skogsmarksarealen som utgörs av improduktiv skogsmark. Här framgår att skogsmark ovan fjällnäragränsen domineras av improduktiv skogsmark (61 procent) framför allt bestående av fjällbjörk- och fjällbarrskog. Andelen improduktiv skogsmark nedan fjällnäragränsen är betydligt lägre och avtar från norr till söder.

Karta 5. Improduktiv skogsmark – andel av skogsmark per region, 2018

8 Delmål och etappmål

I regeringsbeslut M2014/593/Nm³² redovisas nya etappmål och vad som är formellt skyddat och därmed utgör grunden för etappmålet om skydd av ytterligare 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog.

I uppdraget ingår inte att värdera uppfyllelse av etappmål eller andra mål. Det är däremot relevant att visa en samsyn kring innehållet i Delmål 1 Levande skogar³³ och vad som bör ingå i etappmålet.

Myndigheterna tolkar regeringsbeslutet som att även de delar som redovisades som formellt skyddade men där det faktiska skyddet formaliserades först efter 2011-12-31 ändå räknas till delmålet - inte till etappmålet. Denna tolkning ligger i linje med tidigare uppföljningar av etappmålet, redovisningen av Nationell strategi för formell skydd av skog³⁴ och Kontrollstation 2016³⁵. I tabell 22 nedan framgår att det saknas totalt drygt 200 000 hektar produktiv skogsmark för hela landet som de facto inte var skyddat jämfört med regeringens redovisning. Denna siffra motsvarar samtidigt relativt väl arealerna som senare realiserades genom ESAB och ekoparksavtalen samt överenskommelsen med Statens fastighetsverk, arealer väl kända av regeringen 2011-12-31. Notera dock att redovisningen i tabell 22 avser produktiv skogsmark hela landet medan delmålet avser produktiv skogsmark nedan den fjällnära gränsen och etappmål avser all skogsmark nedan den fjällnära gränsen.

Sammantaget rekommenderar myndigheterna att etappmålet räknas från 1 januari 2012 med undantag för då kända arealer som ingår i ESAB, ekoparksavtal,³⁶ vittryggsavtal och överenskommelserna med Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk. Inte heller arealen för den utbetalda markersättningen 2011-12-31 som saknade beslut, bör räknas till etappmålet.

8.1 Delmål 1 Levande skogar

”Ytterligare 900 000 ha skyddsvärd skogsmark skall undantas från skogsproduktion till år 2010”

Regeringens förslag till delmål omfattade skydd av ytterligare 900 000 hektar produktiv skogsmark, jämfört med den skyddsnivå som uppnått till och med år

³² Regeringsbeslut 2014. Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. M2014/593/NM.

³³ Proposition 2000. Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier. 2000/01:130.

³⁴ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Reviderad version 2017.

³⁵ Regeringskansliet 2017. – Biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016 Ds 2017:32.

³⁶ Ekoparken Öjesjöbrännan fanns inte med i avsiktsförklaringen mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen och var inte känd vid tidpunkten för regeringens redovisning av delmålet och bör därför räknas till etappmålet.

1998. Enligt SOU 2000/52 *Framtidens miljö - allas vårt ansvar*³⁷ uppskattades 865 000 hektar produktiv skogsmark vara skyddad enligt lag 1998. Statens ansvar för delmålet uppskattades till 400 000 hektar nedan fjällnära gränsen. Förutom statens del byggde delmålet på att skogsbolag och enskilda markägare frivilligt skyddar minst 500 000 hektar produktiv skogsmark med höga natur- och kulturvärden. De frivilliga avsättningarna avser hela Sverige. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.

Mellan 2004 och 2010 gjordes flera utvärderingar av måluppfyllelsen som visade att delmål 1 skulle bli svårt att uppnå inom tidsramen.^{38 39}

För att nå delmålet genomfördes ett antal åtgärder under 2010:

- Regeringen föreslog riksdagen⁴⁰ att högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog överförs till staten för att därefter användas som ersättningsmark, det så kallade ESAB-paketet (Ersättningsskog Sverige AB). I redovisningen av regeringsuppdrag om bevarande av biologisk mångfald⁴¹ uppskattas ESAB generera 60 000 ha produktiv skogsmark i naturreservat.
- Överenskommelse om överföring av skog från Statens fastighetsverk till Naturvårdsverket⁴², ingen areal angiven i överenskommelsen. Enligt redovisningen av regeringsuppdrag om bevarande av biologisk mångfald⁴³ överfördes 114 områden som omfattar totalt cirka 240 000 hektar varav cirka 110 000 hektar produktiv skogsmark från Statens fastighetsverk till Naturvårdsverket.
- Överenskommelse mellan Fortifikationsverket och Naturvårdsverket⁴⁴ från 2010 med syfte att formalisera skyddet av värdefulla naturskogar. I överenskommelsen redovisas 56 områden med en total landareal på 31 194 hektar varav 10 497 hektar är produktiv skogsmark nedan fjällnära gränsen och 10 307 hektar skogsmark ovan fjällnära gränsen. I överenskommelsen finns ingen total siffra produktiv skogsmark eller skogsmark för hela Sverige.

Arealerna i punktsatserna ovan redovisas utan hänsyn till eventuella överlapp med andra formella skydd vilket innebär att viss dubbelräkning förekommer. Stor del av dess arealer var alltså inte formaliserade 2011-12-31 men tillgodoräknas ändå delmål 1 i redovisningen.

³⁷ SOU 2000. *Framtidens miljö - allas vårt ansvar*. Miljömålskommitténs betänkande SOU 2000/52.

³⁸ Miljömålsrådets uppföljningar av Sveriges miljömål De Facto

³⁹ Skogsstyrelsen 2007. *Fördjupad utvärdering av Levande skogar*. Meddelande 2007:4.

⁴⁰ Proposition 2009. *Förändrat uppdrag för Sveaskog AB*. 2009/10:169.

⁴¹ Naturvårdsverket 2012. Redovisning av regeringsuppdrag M2012/7/Nm. Skrivelse NV-00477-12.

⁴² Statens fastighetsverk och Naturvårdsverket 2010. Överenskommelse om överföring av förvaltarskap mellan Statens fastighetsverk och Naturvårdsverket. NV Dnr 325-1795-10.

⁴³ Naturvårdsverket 2012. Redovisning av regeringsuppdrag M2012/7/Nm. Skrivelse NV-00477-12.

⁴⁴ Fortifikationsverket och Naturvårdsverket 2010. Överenskommelse om skydd av särskilt värdefulla naturskogsområden NV Dnr 3010-167-10 No.

Genom regeringsbeslutet kom även andra områden, utöver ovanstående, att redovisas som formellt skyddade i den officiella statistiken:

- Natura 2000-områden, även i de fall inskränkningar i skogsbruk inte formaliserats och/eller ersättning betalats ut.
- Områden som omfattas av avsiktsförklaringar mellan Sveaskog⁴⁵ respektive Bergvik⁴⁶ skog om att utan ersättning teckna naturvårdsavtal med Skogsstyrelsen för naturvårdsarealer inom inrättade ekoparker samt områden avsatta inom ramen för åtgärdsprogram vitryggig hackspett. Dessa hade tidigare betraktats som frivilliga avsättningar.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen redovisade ovanstående i Nationell strategi för formell skydd av skog 2017⁴⁷ och konstaterade vidare att i flera fall har dessa arealer realiserats efter 2012 och det pågår alltså arbete med att formalisera skyddet utifrån dessa principiella ställningstaganden. Sådana arealer ingår inte i etappmålet och har därför exkluderats från sammanställningen av etappmålet. Regeringskansliet bekräftar tydligt denna redovisning i Kontrollstation 2016⁴⁸. Notera att ekoparken Öjesjöbrännan inte fanns med i avsiktsförklaringen och bör därför inte exkluderas enligt beskrivningen ovan.

Stöd för denna princip finns även i Miljömålsberedningens redovisning Långsiktigt hållbar markanvändning.⁴⁹ Där föreslås skydd av ytterligare 150 000 ha med följande text som visar att man utöver frivilliga avsättningar enbart tänker sig fortsättning som statliga insatser.

Det offentliga skyddet i form av nationalparker, naturreservat, naturvårdsavtal, biotopskydd och Natura 2000 utökas inom ramen för åtminstone nuvarande anslagsnivå. Målet bör vara att skydda ytterligare minst 150 000 hektar skogsmark t.o.m. 2020.

8.2 Etappmål om skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden⁵⁰

Etappmålet om skydd av landområden, sötvattens-områden och marina områden är att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden senast år 2020 bidrar till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och förvaltas på ett effektivt och inkluderande sätt.

⁴⁵ Sveaskog och Skogsstyrelsen 2004. Avsiktsförklaring för ekoparker

⁴⁶ Skogsstyrelsen 2012. Naturvårdsavtal/vitryggsavtal med Bergvik Skog AB. Dnr 2012/3018.

⁴⁷ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Reviderad version 2017.

⁴⁸ Regeringskansliet 2017. – Biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016 Ds 2017:32.

⁴⁹ SOU 2013. Långsiktigt hållbar markanvändning. Miljömålsberedningens delbetänkande SOU 2013:43.

⁵⁰ Regeringsbeslut 2014. Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. M2014/593/NM.

Skydd av områden ska till 2020 utökas med minst 1 142 000 hektar räknat från 2012 enligt följande:

- *Skogar med höga naturvärden ska skyddas från avverkning. Detta ska ske genom att det formella skyddet av skogsmark har ökat med cirka 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog.*
- *Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar.*
- *Det formella skyddet av våtmarker har ökat med cirka 210 000 hektar genom att myrar med höga naturvärden i den nationella myrskyddsplanen skyddas.*
- *Det formella skyddet av sjöar och vattendrag har ökat med minst 12 000 hektar.*
- *Det formella skyddet av marina områden har ökat med minst 570 000 hektar.*
- *De ekologiska sambanden har stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet, inklusive den marina miljön, genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts.*

Etappmålet om formellt skydd av skogsmark ska räknas från 2012-01-01 men med undantag av överenskommelser mm som redovisas i avsnittet om delmål ovan.

I tabell 22 redovisas arealerna från regeringens redovisning av delmålet och realiserat skydd 2011-12-31. Redovisningen följer regeringens redovisning kompletterat med instrumenten som ingår i formella skydd. I jämförelse med regeringens redovisning och vad som realiserats i form av beslut, avtal eller ersättningar 2011-12-31 framgår att det saknas totalt drygt 200 000 hektar produktiv skogsmark för hela landet som de facto inte var skyddat. Denna siffra motsvarar samtidigt relativt väl arealerna som senare realiserades genom ESAB och ekoparksavtalen samt överenskommelsen med Statens fastighetsverk, arealer väl kända av regeringen 2011-12-31.

Tabell 22. Formellt skyddad skog enligt redovisning i etappmålsbeslut och faktiskt realiserat skydd 2011-12-31 fördelat per instrument. Arealerna från 2011-12-31 är reducerade med överlappen mellan instrumenten.

Instrument	Produktiv skogsmark i hektar hela Sverige	
	Etappmålsbeslut	Formaliserat 2011-12-31
Nationalparker	*	47 600
Naturresevat	*	770 500
Biotopskyddsområden	*	20 200
Natura 2000-områden	*	68 800
Delsumma	885 000	907 000
Naturvårdsavtal ⁵¹	*	23 800
Ekoparks- och vitryggsavtal	*	56 400
Delsumma naturvårdsavtal	140 000	80 200
Statens fastighetsverk	*	**
Fortifikationsverket	*	14 700
Delsumma överenskommelser	108 000	14 700
ESAB	80 000	***
Markersättning utan formaliserat skydd och beslut som inte vunnit laga kraft	51 000	54 100
Totalsumma	1 264 000	1 055 900

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

*Ej redovisat i regeringsbeslutet – ingår i delsumma och totalsumma

** Ej formaliserat 2011-12-31, 90 909 ha utan överlapp 2010 enligt Metria

*** Ej formaliserat 2011-12-31, senare beslutades 64 500 ha reservat

Frivilliga avsättningar i delmål och etappmål behandlas inte i texten ovan. Det kan dock konstateras att delmålet om minst 500 000 hektar frivilliga avsättningar var uppnått 2010 enligt Naturvårdsverkets bedömning⁵². Vidare viktigt att notera att genom regeringsbeslutet 2014 kom cirka 100 000 hektar produktiv skogsmark frivilliga avsättningar i form av ekoparksavtal och vitryggsavtal att betraktas som formellt skyddad skog och redovisas inte längre som frivilliga avsättningar i den officiella statistiken. Enligt Skogsstyrelsens redovisning av frivilliga avsättningar från 2017 kommer inte etappmålet om ytterligare 200 000 hektar frivilliga avsättningar att uppnås. Uppfyllt etappmål skulle motsvara totalt 1 450 000 hektar frivilliga avsättningar senast 2020.

⁵¹ Tecknade av Skogsstyrelsen eller Naturvårdsverket

⁵² Naturvårdsverket 2012. Steg på vägen – fördjupad utvärdering av miljömålen 2012. Rapport 6500.

9 Fortsatt statistikproduktion

Efter myndigheternas samlade bedömning föreslås SCB bli statistikansvarig myndighet och publicera statistiken om formellt skydd, frivilliga avsättningar, improduktiv skog och hänsynsytor inom statistikområdet *Markanvändning*, där bland annat produkten *Skyddad natur* ingår. Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och SLU ansvarar för att leverera underlag inom ramen för ett samarbetsavtal som ska upprättas med SCB (ett sådant avtal finns redan upprättat mellan Naturvårdsverket och SCB vad gäller SM *Skyddad natur*). SCB ansvarar endast för sammanställning och publicering av den officiella statistiken, samt uppgifter avseende administration, dokumentation och samordning av arbetet tillkommer.

Statistiken publiceras en gång per år, förslagsvis den sista juni. Den bör inte publiceras tidigare eftersom de fyra delmängder som ska ingå i statistiken behöver bli färdiga och publicerade innan den samlade statistiken kan publiceras. Det gäller framförallt officiell statistik över formellt skyddad skogsmark och improduktiv skog, som årligen publiceras i slutet av maj respektive i början av juni. Det är dock inte möjligt att veta idag vilken del av året den framtida hänsynsuppföljningen kommer publiceras, eftersom den fortfarande är under utveckling. Förslaget med den sista juni kan då behöva justeras när den nya hänsynsstatistiken är redo för löpande publicering. Samtidigt måste hänsyn tas till regeringsbeslut om publicering senast 31 juli varje år⁵³. Det finns flera skäl till att publiceringen av den samlade statistiken bör ske efter publiceringen av delmängderna:

- Offentliggörande av statistiken ska inte ske innan publiceringen av delmängderna Skyddad natur och improduktiv skog, eftersom statistikvärden inte får röjas innan publiceringsdatum.
- Produktionsprocesserna för delmängderna är komplexa med många parter inblandade. Det är inte möjligt att producera statistiken snabbare och samtidigt behålla en god kvalitet utan att tillföra ytterligare resurser.
- Den samlade statistiken kräver en produktionstid på minst ett par veckor efter publiceringen av delmängderna. Tid behövs för att sammanställa statistiken i publiceringsformerna SM och webb-tabeller, samt för att genomföra de kvalitetskontroller och dokumentationer som Sveriges officiella statistik kräver.

Statistiken publiceras i ett Statistiskt meddelande, dynamiska webb-tabeller (Statistikdatabasen) och i statistiknyhet. Publicering görs på SCB:s webbplats. Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och SLU publicerar länkar till statistiken på sina respektive webbplatser.

En viktig slutsats är att det krävs förstärkta resurser och utvecklade system för att säkerställa att den statistik som efterfrågas ska kunna levereras kontinuerligt.

⁵³ Regeringsbeslut 2019.Uppdrag att, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark. N2019/01826/SMF – N2019/00866/SMF.

Detta gäller t ex för att kunna redovisa årliga underlag i olika geografiska utsnitt och skalor.

SCB är den myndighet som bör vara huvudansvarig för publiceringen av den efterfrågade årliga statistiken över formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skog och behöver ytterligare resurser för myndighetens arbete med detta.

10 Slutsatser och utvecklingsbehov

Denna rapport redovisar statistiska underlag över de former som är en av grundpelarna i den svenska modellen för naturvård i skogen. Den omfattar därmed mer än enbart formellt skydd av skog. Rapporten ger en myndighetsgemensam lägesbild som grund för uppföljning och utvärdering av miljömålsarbetet, internationell rapportering och olika styrmedel för naturvård i skogen. Värt att notera är att statistiken omfattar arealuppgifter kring skogsmark och produktiv skog för de olika formerna men, än så länge, inga andra kvalitetsindikatorer.

I uppdraget ingår även att identifiera och vid behov föreslå åtgärder för en förbättrad statistik. Under arbetets gång har brister och förbättringar som skulle öka kvaliteten i statistiken identifierats. Detta redovisas här som ett led i att dokumentera behov och förslag; det är ingen redovisning av vad myndigheterna planerar genomföra även om delar troligen kommer att åtgärdas.

10.1 Samarbete och samsyn

Arbetet med regeringsuppdraget har inneburit ett positivt samarbete mellan berörda myndigheter och skapat större inblick och förståelse för de olika instrumenten och formerna. Det har möjliggjort att metoder, data och analyser kunnat kalibreras och normeras i större utsträckning än tidigare samt att olika problem och lösningar kunnat hanteras genom ett mer samlat och gemensamt förhållningssätt.

En av de övergripande slutsatserna i Riksrevisionens rapport⁵⁴ är att det behövs en ökad samsyn kring vilka arealer som ska tillgodoräknas formellt skydd respektive frivilliga avsättningar, i syfte att möjliggöra en transparent och jämförbar uppföljning och rapportering av etappmålet till riksdagen samt en ökad samordning av statistiken för detta. Vår bedömning är att denna redovisning bidrar till detta.

Berörda myndigheter har diskuterat för- och nackdelar med att summera arealerna för formellt skydd, frivilliga avsättningar, improduktiv skog och hänsynsytor och har enats om att eftersom formerna har så pass olika innebörd, sammansättning och statistisk kvalitet summeras de inte i den officiella statistiken.

Även med denna rapportering och det nya SM:et kommer det uppstå frågor, problem och utvecklingsbehov kring statistiken. Det är därför viktigt att samarbetet fortsätter mellan myndigheterna och att liknande utgångspunkter och gemensamma ansatser som använts i denna redovisning tillvaratas.

10.2 Analyser med stor komplexitet

Att ta fram en sammanhållen statistik om formellt skyddad skog, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark innebär ett komplext analys- och utredningsarbete som behöver beakta markanvändning för både områdesskydd och skogsbruk. De olika formerna och instrumenten har unika och

⁵⁴ Riksrevisionen 2018. Skyddet av värdefull skog. RiR 2018:17.

specifika data med statistiska möjligheter och begränsningar. Detta innebär att analyserna behöver omfatta olika källor, metoder och tidsserier samt olika geografiska skalor. Vad gäller skyddsformer inom miljöbalken är de geografiskt preciserade och tydliga genom lagakraftvunna beslut även om det finns överlapp och flöden mellan Natura 2000-områden och övriga instrument. En stor del av den ökade arealen av naturreservat tillkommer genom utökning av befintliga områden. I dagsläget är det svårt att skilja ursprunglig areal och utökad areal i de register som används, något som behöver förbättras för att underlätta analyser över åren. Även för markersättningar för formellt skydd är det svårt att se exakt vilket år en viss areal tillkom. Likaså är naturvårdsavtal enligt jordabalken geografiskt preciserade men har en komplexitet kring löptider och överlapp.

Den areella utvecklingen inom det formella skyddet är komplex och sker inte i form av kontinuerligt och statiskt tillkommande arealer som enkelt kan adderas. Den är snarare dynamisk med ytor som tillkommer, utökas, överlappar eller övergår – helt eller delvis - till andra former eller instrument. Till exempel övergår markersättningar för formellt skydd till beslutade naturreservat som i sin tur övergår till lagakraftvunna beslut samtidigt som det kan omfattas helt eller delvis av ett Natura 2000-område. Ett naturreservat kan utökas vilket innebär att det databasmässigt finns behov av att dokumentera delområden inom ett reservat för att möjliggöra analyser över årsvisa förändringar. Likaså kan naturvårdsavtal övergå till att helt eller delvis ingå i beslutade naturreservat. Detta innebär att individuella analyser krävs för att hålla reda på vad som sker med de olika områdena över tiden. I ett statistiskt sammanhang är det i många avseenden en fråga om vilken ambitionsnivå som är tillräcklig för att möta de behov som kan finnas. Här behöver ytterligare avvägningar göras mellan behov och kostnader.

En tydlig lärdom för framtida uppföljning är att all statistik som fortsatt redovisas inom detta område även bör redovisas geografiskt där så är möjligt. Att beskriva årsvisa förändringar samlat utan överlapp för samtliga former är inte möjligt på grund av olika metoder för inhämtning av underlag och då det i stor utsträckning saknas geografiska underlag för frivilliga avsättningar och naturhänsyn. För det formella skyddet är det möjligt men relativt komplicerat då områden genom förändrad status redovisas som ett annat instrument i den officiella statistiken.

10.3 Brist på geografiska underlag

Brist på geografiska underlag gör det omöjligt att följa statistiken mellan åren per form. Bristerna gäller framförallt frivilliga avsättningar och hänsynsytor där geografiska underlag saknas helt från vissa aktörer och i nuvarande uppföljningar av hänsynsytor vilket också gör analys av överlapp med andra former omöjlig. Sedan 2015 registreras hänsynsytor geografiskt i Skogsstyrelsens nya hänsynsuppföljning vilket på sikt kommer göra bättre analyser av stickproven möjliga.

Viktigast är att verka för att fler markägare väljer att redovisa sina frivilliga avsättningar med geografiska underlag, till exempel via dataleverans eller registrering på nyöppnad portal. Det skulle stärka kvaliteten, troligen minska uppgiftslämnarbördan, möjliggöra effektivare analyser av egenskaper och varaktighet. På sikt skulle också skattningen av frivilliga avsättningar på icke-certifierade fastigheter kunna förbättras genom att de certifierande

organisationerna tillhandahåller information om vilka fastigheter som är certifierade via deras gruppcertifikat. Dessa kan sedan filtreras bort från Skogsstyrelsens fastighets- och ägarregister. Det skulle då kunna medge en årlig enkät för datainsamling istället för nuvarande intermittenta metod.

Även om formellt skyddade områden har dokumentation i form av geografiska underlag kan den årsvisa redovisningen utvecklas. Detta är en komplex uppgift i synnerhet då flöden ska kombineras med andra instrument och former. Även flöden inom formella skydd är komplexa som för naturreservaten där handläggningen ofta spänner över flera år och går från markersättning till beslut, laga kraft och sedan en eventuell utökning av området. Även för naturvårdsavtal behöver rutiner utvecklas för att hålla reda på giltighet, kvarvarande löptider och inskrivning i fastighetsregistret.

Sammantaget finns fortsatt stora utvecklingsbehov för att åstadkomma mer fullständiga geografiska underlag och utvecklade rutiner för analys och redovisning.

10.4 Behov av uppföljning av förändringar och geografiska samband

För formerna hänsynsytor och frivilliga avsättningar finns ett behov av att studera varaktigheten, det vill säga flöden till andra former alternativt till produktiv skogsmark utanför de fyra former som redovisas här.

Idag finns ingen uppföljning av varaktigheten på lämnad hänsyn vid föryngringsavverkning vilket är en brist eftersom varaktigheten har stor betydelse vid värderingen av nyttan för biologisk mångfald. I den nya hänsynsuppföljningen, som Skogsstyrelsen just nu utvecklar, planeras att följa upp lämnad hänsyn 6 år efter avverkning. I den nuvarande hänsynsuppföljningen, och den tidigare uppföljningen (Polytax P0/P1), bedöms möjlig hänsyn före avverkning och lämnad hänsyn efter avverkning. I samband med återväxttaxeringen 5–7 år efter avverkning mäts lämnad hänsyn men urval och metod skiljer sig för mycket från hänsynsuppföljningen för att kunna ge svar om varaktigheten på den lämnade hänsynen.

Möjligheten att följa upp hänsyn via satellitbild eller laserskanning är ett utvecklingsområde som kan innebära att varaktigheten i lämnad hänsyn kan undersökas kostnadseffektivt och även på längre sikt. Populationen av analyserade hänsynsytor blir större, den geografisk kategorisering finare och statistiken skulle bli snabbare och mer aktuell. Uppföljning av varaktighet via satellitbilder är möjligt även för tidigare avverkningar eftersom tillgången på äldre satellitbilder är god.

Som redovisats ovan finns ett stort behov av tillgängliga geografiska underlag för frivilliga avsättningar, detta gäller även för att kunna analysera varaktigheten. För närvarande kan varaktigheten för ungefär hälften av de frivilliga avsättningarna studeras årligen via de aktörer som levererar geografiska underlag. För resterande kan varaktigheten studeras genom de intermittenta uppföljningarna.

Det finns anledning att bättre kunna redovisa förändringar och geografiska samband mellan former och instrument för att tydliggöra vad som är en faktisk ökning av areal och vad som är en förändrad status även om denna förändring ofta innebär en förstärkning av skyddet. Det gäller både mellan olika former och inom det formella skyddet. I detta uppdrag har dock inte tiden räckt till för att analysera sådana förändringar närmare. När frivilliga avsättningar även skyddats formellt reduceras arealen frivilliga avsättningar i den officiella statistiken med överlappande areal där så är möjligt. Eftersom inhämtning av information om delar av arealen frivilliga avsättningar görs via enkät är det osäkert om frivilliga avsättningar som skyddats formellt räknats bort i enkätsvaren. Här finns alltså en viss risk för dubbelregistrering som begränsar möjligheten att få en korrekt bild.

Några generella samband kan sammanfattas:

- Natura 2000 som även blir naturreservat innebär en formalisering av formellt skydd och är en arealmässigt omfattande förändring inom ramen för formella skyddsformer som en följd av åtaganden enligt habitatdirektivet.
- Frivilliga avsättningar som helt eller delvis blivit naturreservat och naturvårdsavtal har inneburit en stor förändring sett till arealer. Det handlar både om ekoparkerna och vittryggsområden som genom regeringsbeslutet 2014 räknas som formellt skydd och om frivilliga avsättningar som blivit naturreservat i enlighet med tidigare regeringsbeslut 2010 för att uppnå delmålet.
- En del överlapp mellan olika former är oklara och metoder behöver utvecklas för att hantera dessa. Det gäller framförallt eventuella överlapp mellan frivilliga avsättningar och hänsynsytor. Överlapp mellan frivilliga avsättningar och hänsynsytor har bara analyserats vid något enstaka tillfälle och sådan analys behöver upprepas regelbundet. Det gäller även risken för överlapp mellan formella skydd och frivilliga avsättningar som nämns ovan.

Genom noggrann dokumentation av geografiska data och årliga förändringar med överlappsanalyser blir det betydligt enklare att följa dessa flöden. Myndigheterna har för avsikt att utveckla underlag och redovisning av flöden under kommande år.

10.5 Utvecklad statistik med kvalitetsindikatorer

Statistiken kan även med fördel utvecklas med avseende på olika kvalitetsindikatorer. Det gäller dels grundläggande skogliga data såsom naturtyp, trädslag, ståndortindex, virkesvolym, biomassa, kolförråd och tillväxt men även ekologiska indikatorer såsom död ved och trädåldrar och frånvaro av skogsbruk och andra kontinuitetsskogsindikatorer. Dessa uppgifter är centrala i till exempel arbetet med skogliga konsekvensanalyser och bedömningar av hållbar avverkningsnivå. Uppgifterna används också i internationell rapportering. I det tidigare arbetet med analyser och rapportering har motsvarande uppgifter tagits fram specifikt för det aktuella arbetet. Att redovisa detta löpande i statistikproduktion innebär stora fördelar när det gäller konsekvens i metodik och möjlighet för fler aktörer att använda uppgifterna.

För att utvärdera representativitet finns ett behov av ett enhetligt underlag som redovisar statistiken på naturtyper för samtliga berörda former. Skogsstyrelsen har tidigare redovisat biotopskydd och naturvårdsavtal uppdelat på biotop typer som skiljer sig mellan de två skyddsinstrumenten, från och med 2012 är de karterade på samma sätt som nationalparker och naturreservat. För hänsynsytor och för frivilliga avsättningar finns ingen tillgänglig redovisning av naturtyper.

Nationella marktäckedata skulle kunna göra en enhetlig naturtypsfördelning av statistiken möjlig för de områden där det finns geografisk information. Det har tidsmässigt inte varit möjligt i detta uppdrag men borde vara fullt möjligt att tillämpa i kommande statistikredovisningar.

10.6 Fortsatt kvalitetssäkring av Nationella marktäckedata

Nationella marktäckedata (NMD) är en ny kartering som använts som underlag för att beräkna arealer av skogsmark inom formellt skydd. Ytterligare analyser och kvalitetssäkring av NMD behöver genomföras. Det är önskvärt att genomföra ytterligare utvärderingar av NMD mot Riksskogstaxeringens provytor och det bör utvärderas om den generaliserade produkten är ett bättre underlag för statistik av skogsmark. Under 2019 genomförs ytterligare en laserscanning av Sverige och genom denna kan NMD:s information om produktivitet utvärderas och kanske även förbättras.

En förvaltningsorganisation för NMD kommer att etableras under 2019 och förhoppningsvis kan några av ovanstående utvecklingsinsatser hanteras inom förvaltningen. De frågor som relaterar till hur NMD används som underlag för att beräkna statistiken kommer att hanteras av den myndighet som producerar aktuell statistik.

10.7 Kvalitetssäkringar i nuvarande statistikprodukter och behov av nya produkter

Den nya sammanhållna statistiken är till sin karaktär sekundär, dvs underlagen utgörs av andra statistikprodukter. Inom dessa statistikprodukter pågår ett löpande kvalitetsarbete för att förbättra statistiken, detta förbättringsarbete inom respektive produkt kommer givetvis att fortlöpa även efter införandet av den sammanhållna statistiken. Vissa olikheter mellan produkterna har identifierats och kommer att ses över för att skapa större enhetlighet och undvika olika värden för samma statistik.

Det är viktigt att de underlag som ska presenteras görs så begripliga som möjligt. Detta är ett relativt tidskrävande arbete där man både behöver vara noggrann med exakthet i sakframställan i kombination med lättlästa texter och figurer. Vi bedömer att det finns behov av att utveckla statistiken i detta avseende.

Som redovisats i 4.4 ovan används olika metoder vid framtagning av Skogsstyrelsens statistik om biotopskydd och naturvårdsavtal till olika publikationer. Med anledning av ovanstående ser Skogsstyrelsen därför ett behov av att inför 2020 års statistik genomföra en översyn av nuvarande metod vid framtagandet av statiska uppgifter till SM *Biotopskyddsområden och naturvårdsavtal på skogsmark*.

Skogsstyrelsen inför en ny statistikprodukt Frivilliga avsättningar med årlig publicering i enlighet med vad som beskrivits i kapitel 6.3. För att ytterligare förbättra statistikens kvalitet finns några utvecklingsbehov. Den viktigaste förbättringen vore att fler aktörer bidrar till statistikprodukten genom att leverera geografiska underlag. Det skulle möjliggöra intermittenta analyserna av egenskaper och varaktighet. En annan förbättring skulle kunna vara att via certifieringsorganen FSC och PEFC skapa register över certifierade fastigheter. Det skulle effektivisera enkätundersökningen framförallt avseende icke-certifierade markägares frivilliga avsättningar.

Skogsstyrelsen ligger i dagsläget mellan en äldre och en ny statistikproduktion för skattning av miljöhänsyn. Detta regeringsuppdrag bidrar med ytterligare en serie skattningar för hänsynsarealen som behöver kommuniceras i relation till de skattningar som redan finns, och de som kommer att finnas när den nya hänsynsuppföljningen är färdigutvecklad.

10.8 Slutsatser om att formulera uppföljningsbara mål

Arbetet med detta uppdrag har visat på komplexiteten i att formulera robusta och tydliga mål som ska kunna följas upp och redovisas i olika skalor och vid beslutade tidpunkter. En viktig slutsats är att eventuella mål bör formuleras som faktiskt objektivt mätbara och uppnådda arealer och inte som uppskattade och adderande arealer. Behovet av en tydlig redovisning av vad som inräknats vid olika årtal är också grundläggande. För att sätta relevanta mål är såväl areal som kvalitetsindikatorer relevanta samtidigt som komplexitet ökar i samband med uppföljning.

11 Litteratur/källförteckning

Claesson S, Duvemo K, Lundström A & Wikberg P-E. 2015. Skogliga konsekvensanalyser 2015 – SKA15. Rapport 2015:10.

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Forest Europe (FE)

Fortifikationsverket och Naturvårdsverket 2010. Överenskommelse om skydd av särskilt värdefulla naturskogsområden NV Dnr 3010-167-10 No.

Naturvårdsverket 2012. Redovisning av regeringsuppdrag M2012/7/Nm. Skrivelse NV-00477-12.

Naturvårdsverket 2012. Steg på vägen – fördjupad utvärdering av miljömålen 2012. Rapport 6500.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2012. Bevarande av biologisk mångfald – instrument och omfattning. Kompletterande redovisning av regeringsuppdrag M2012/71/Nm.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Reviderad version 2017.

Proposition 1993. En ny skogspolitik. 1992/93:226

Proposition 2000. Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier. 2000/01:130.

Proposition 2009. Förändrat uppdrag för Sveaskog AB. 2009/10:169.

Skogsstyrelsen 2012. Naturvårdsavtal/vitryggsavtal med Bergvik Skog AB. Dnr 2012/3018.

Regeringsbeslut 2014. Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. M2014/593/NM.

Regeringsbeslut 2018. Uppdrag att, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark. N2018/04159/SK.

Regeringsbeslut 2019. Uppdrag att, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark. N2019/01826/SMF – N2019/00866/SMF.

Regeringskansliet 2017. – Biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016 Ds 2017:32.

Riksrevisionen 2018. Skyddet av värdefull skog. RiR 2018:17.

Skogsstyrelsen 1997. Naturskydd och naturhänsyn i skogen. Meddelande 1997:1.

Skogsstyrelsen 1998. Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning – Delresultat från Polytax. Meddelande 1998:4

Skogsstyrelsen 2002. Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av frivilliga avsättningar, områdesskydd samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning. Meddelande 2002:2.

Skogsstyrelsen 2002. Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter - SUS 2001. Meddelande 2002:1.

Skogsstyrelsen 2007. Fördjupad utvärdering av Levande skogar. Meddelande 2007:4.

Skogsstyrelsen 2008. Skogsbrukets frivilliga avsättningar. Meddelande 2008:3.

Skogsstyrelsen 2013. Instruktion för fältarbete med Polytax 0/1. Version 2013-05-02

Skogsstyrelsen 2017. Avrapportering av regeringsuppdrag om frivilliga avsättningar. Meddelande 2017:4.

SOU 2000. Framtidens miljö - allas vårt ansvar. Miljömålskommitténs betänkande SOU 2000/52.

SOU 2013. Långsiktigt hållbar markanvändning. Miljömålsberedningens delbetänkande SOU 2013:43.

Statens fastighetsverk och Naturvårdsverket 2010. Överenskommelse om överföring av förvaltare mellan Statens fastighetsverk och Naturvårdsverket. NV Dnr 325-1795-10.

Stål P.O., Christiansen L, Wadstein M, Grönvall A & Olsson P. 2012. Skogsbrukets frivilliga avsättningar. Skogsstyrelsen. Rapport 2012:7.

Sveaskog och Skogsstyrelsen 2004. Avsiktsförklaring för ekoparker.

Förteckning av Internetkällor i den ordning de förekommer i texten

SCB Statistiska meddelanden

<https://www.scb.se/mi0605>

SCB. Statistiknyheter

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistiknyheter/>

SCB. Statistikdatabasen

<https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/?rxid=9ff5c160-d4e3-4a3d-8b96-d71cabdd8913>

Skogsindustrierna. Karta över frivilligt avsatt och skyddad skog 2019

<https://www.skogsindustrierna.se/skogsindustrin/hallbarhet/hallbart-skogsbruk/frivilligt-avsatt-skog/karta/>

PEFC. Skogsstandard.

<http://pefc.se/wp-content/uploads/2017/12/PEFC-SWE-002-Skogsstandard-2017-12-15.pdf>

FSC. Skogsbruksstandard

<https://se.fsc.org/preview.svensk-skogsbruksstandard-fsc.a-771.pdf>

Olsson, Birgitta
Tel: 010-698 1448
Birgitta.olsson
@naturvardsverket.se

PM
2019-06-26 Ärendenr:
NV-00839-17

Nationella marktäckedata – användning för statistik

Bakgrund

Syftet med detta PM är att beskriva Nationella marktäckedata (NMD) och användningen för att ta fram statistik för skogsmark inom framförallt skyddade områden. Vidar beskrivs behov av vidare utvärdering och utveckling av NMD.

Nationella marktäckedata – en översikt

Nationella marktäckedata är en ny kartering av Sverige med syfte att ha grundläggande information om hela landskapet och hur det förändras. Karteringen som använder laserscannade data och satellitdata genomfördes under 2017-2019. Den första versionen publicerades i mars 2019, planen är att data ska uppdateras regelbundet (vart 5:e år). NMD består av en baskartering i 25 tematiska klasser i tre hierarkiska nivåer (se Figur 1). Karteringen är i rasterformat med 10 meters upplösning och med en minsta karteringsenhet ned till 0,01 hektar, det finns även en generaliserad version. Utöver baskarteringen finns tilläggs-skikt med kompletterande information; objekthöjd, objekttäckning, skoglig produktivitet, markanvändning och låg fjällskog. Se även <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Kartor/Nationella-Marktackedata-NMD/>.

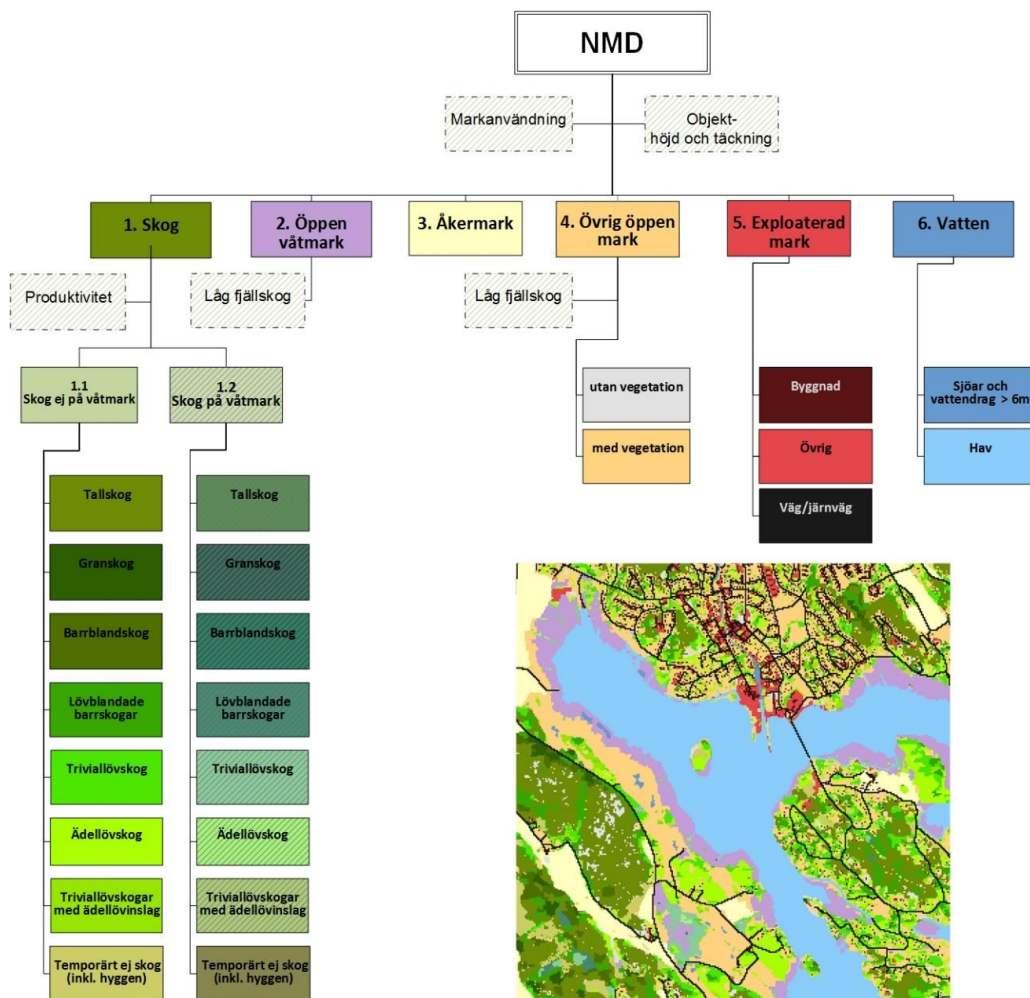
Karteringsmetoden för det som i NMD benämns skogsmark har anpassats till definitioner i Skogsvårdslagen, dvs höjd > 5 meter och krontäckning > 10%. NMD karterar skogsmark även i jordbruks- och bebyggda områden (där det är annan markanvändning än skogsbruk).

Generaliseringen av NMD basskikt har anpassats för att i möjligaste mån skapa en avgränsning av skogsmark (skogsmask) som är jämförbar med de regler som används i riksskogstaxeringen (RT). Den generaliserade versionen färdigställdes i maj 2019 och har inte använts för att producera den statistik som redovisas i maj och juni 2019. Ytterligare utvärdering av den generaliserade versionen behövs och det behöver även utvärderas hur informationen om produktivitet ska generaliseras.

NMD har utvärderats mot fältinventerade punkter i RT och jämförts med skattade arealuppgifter för skog från RT. Överensstämmelsen mellan klassningen av skog i NMD och fältinventerade punkter i RT bedöms vara

mycket bra (Allard, 2018). Jämförelser av den skattade skogsmarksarealen i RT och motsvarande areal i NMD stämmer bra på nationell nivå, men det finns variationer på länsnivå. När den skattade arealen av skogsmark i RT jämförs med NMDs areal av skogsmark så har NMD nationellt sätt 96 % av den skogsmark som finns i RT. Det finns större avvikelse på länsnivå, se sammanställning i Bilaga 2.

Aktualiteten för data i NMD beror på de underliggande datakällorna. Ingående klasser, förväntad noggrannhet och karteringsmetodik framgår av NMDs produktbeskrivning och tillhörande metadata.

Figur 1. Nationella marktäckedata består av ett basskikt med 25 klasser samt 4 tilläggs-skikt (produktivitet, låg fjällskog, objekthöjd och -täckning samt markanvändning).

Nationella marktäckedata – produktivitet

Produkten redovisar produktiv och improduktiv skogsmark inom vad som är karterat som skogsmark i NMDs basskikt. Produktiv skogsmark definieras som skogsmark med tillväxt som är mer än 1 m³ per ha och år vid 100 års växttid.

Arbete pågår för att se om/hur ”produktiv skogsmark” ska generaliseras och fram till dess är klart så används endast ogeneraliserade data för att ta fram statistik.

Informationen i NMDs tilläggsikt produktivitet har jämförts med de skattningar som gjorts av RT. Jämförs tilläggsiktet produktiv skogsmark i NMD, ogeneraliserad version, med produktiv skogsmark i RT så har NMD 98 % av den areal som skattas av RT. Variationer finns på länsnivå och redovisas i bilaga 2.

Orsaker till skillnaden mellan RT och NMD

Det har ännu inte analyserats varför skillnaden mellan RT och NMD är så stor för vissa län. Förklaringen för Stockholms län kan vara att NMD även innehåller skogsmark inom bebyggda (planlagda) områden. För Skåne län kan skillnaden mellan RT, NMD ogeneraliserad och NMD generaliserad version eventuellt förklaras av landskapets karaktär. I de fjällnära länen ser vi att delar av det som tidigare karterades som skogsmark (KNAS) i NMD karteras som Låg fjällskog och därmed inte ingår i skogsmarken. Ytterligare jämförelser och utvärdering kommer att genomföras.

Jämförelse med tidigare statistik för naturtyper inom skyddade områden

Fram till 2019 har *Naturtypskartering av skyddade områden i Sverige* (KNAS) använts som grund för statistisk beräkning och rapportering inom skyddade områden. KNAS togs fram genom klassning av satellitbilder, sammanvägning och bearbetning av annat tillgänglig nationellt kartmaterial samt visuella kontroller och editeringar. Aktualiteten för KNAS är beroende av aktualiteten för de ingående data som använts. De äldsta data som användes är från 1990–2000 (t ex Ängs- och betesmarksinventeringen) och satellitdata är från 2000–2010. Själva avgränsningen av det som redovisas som skog i KNAS är baserat på Lantmäteriets avgränsning av skog i terrängkartan från 2000–2006.

I och med att statistiken nu kan beräknas utifrån NMD så går det inte att jämföra med arealer av naturtyper som är beräknade från KNAS. Skillnaderna beror framförallt på skillnad i definitioner och skala mellan KNAS och NMD. I det fall jämförelser behöver göras så är rekommendationen att göra om tidigare beräkningar. T ex har en ny beräkning gjorts av naturtyper i NMD gjorts för de områden som var skyddade 2017-12-31 för redovisning i årets SM Skyddad natur.

För mer information och exempel på skillnader mellan KNAS och NMD se bilaga 1-3.

Användning av NMD för redovisning i RU om skogsstatistik

I regeringsuppdraget som syftar att ta fram en sammanhållen statistik för areal skogsmark inom formellt skyddade områden, frivilliga avsättningar, hänsynsytor och improduktiv skogsmark har NMD använts på följande sätt:

- Arealen skogsmark (produktiv och total) inom formellt skyddade områden har beräknats utifrån avgränsningen av de formellt skyddade områdena och produktiv respektive total skogsmark i NMD. För att räkna fram procentuell andel av skyddad skog inom de formellt skyddade områdena har den totala arealen enligt NMD använts.
- Arealen av improduktiv skogsmark har hämtats från RT. För att reducera överlapp mellan formellt skydd och improduktiv skogsmark så har

arealen improduktiv skogsmark inom formellt skyddade områden beräknats från NMD. Den totala arealen improduktiv skogsmark (från RT) har reducerats med en areal som motsvarar procentandelen av improduktiv skogsmark inom formellt skyddade områden (enligt NMD).

Ytterligare utvärderingar och analyser

NMD som färdigställdes under våren 2019 är ett värdefullt arbete för att ta fram enhetlig statistik nationellt och uppdelat i olika geografiska områden. För att öka tillförlitligheten till data och statistik så behöver ett antal aspekter av NMD analyseras och utvärderas. Detta gäller t ex data för skoglig produktivitet, valda metoder för att generalisera data och de skillnader som finns i vissa regioner, t ex fjällnära områden. Genom att skillnader kan förklaras och beskrivas kan metoder anpassa och därmed kan statistiken förbättras och utvecklas.

Referenser

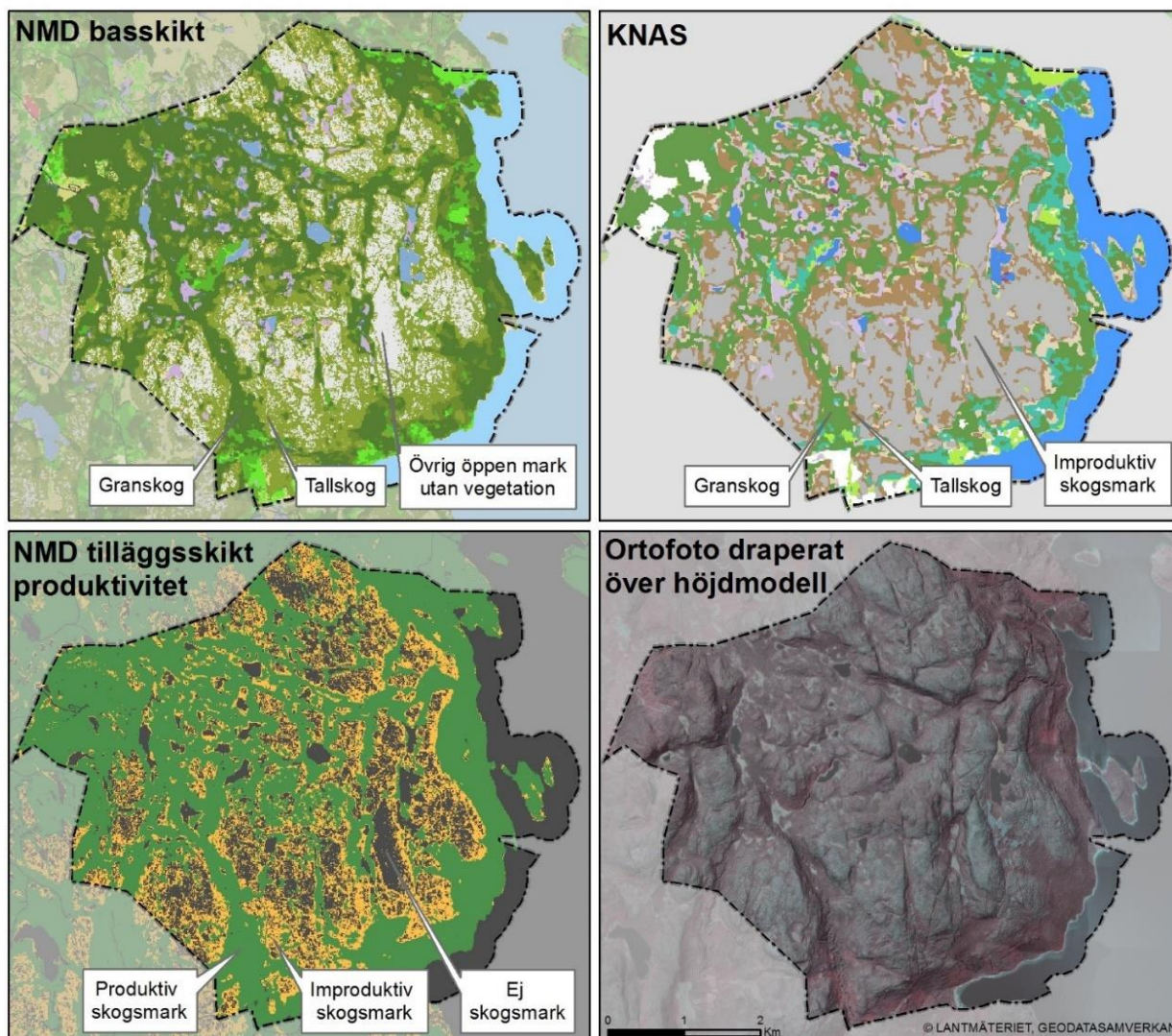
- a) Allard, A., Granholm, A-H., Press, A., Nilsson, M., 2018:
Kvalitetsutvärdering av nationella marktäckedata – Region B., SLU
Institutionen för skoglig resurshushållning
- b) Naturvårdsverket, 2019-05-16: Nationella marktäckedata 2018 basskikt,
Produktbeskrivning, utgåva 2.1
- c) Naturvårdsverket, 2019-03-29: Nationella marktäckedata, tillägsskikt
produktivitet, Produktbeskrivning, utgåva 1.0

**Bilaga 1. Exempel på skillnader mellan KNAS och NMD
(från SM Skyddad natur, 2019)**

Till och med 2017 års statistik över skyddad natur har registret *Kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden (KNAS)* använts vid fördelningen av statistik på naturtyper. Från och med 2018 års statistik är NMD källa till statistik över naturtyper, vilket innebär förändringar i både definitioner och statistiska värden. NMD har i flera fall andra definitioner för naturtyper än KNAS. NMD har även en annan skala än KNAS, vilket ger ett mer detaljerat underlag. Det är därmed en kvalitetshöjning av statistiken som görs. Förändringen av statistik för skog berör framförallt improduktiv skogsmark, där vissa arealer som är karterade som skogsmark i KNAS är klassade som öppen mark i NMD. Även karteringen av öppna marker skiljer sig åt, framförallt i fjällen, där NMD har färre och mer generella klasser.

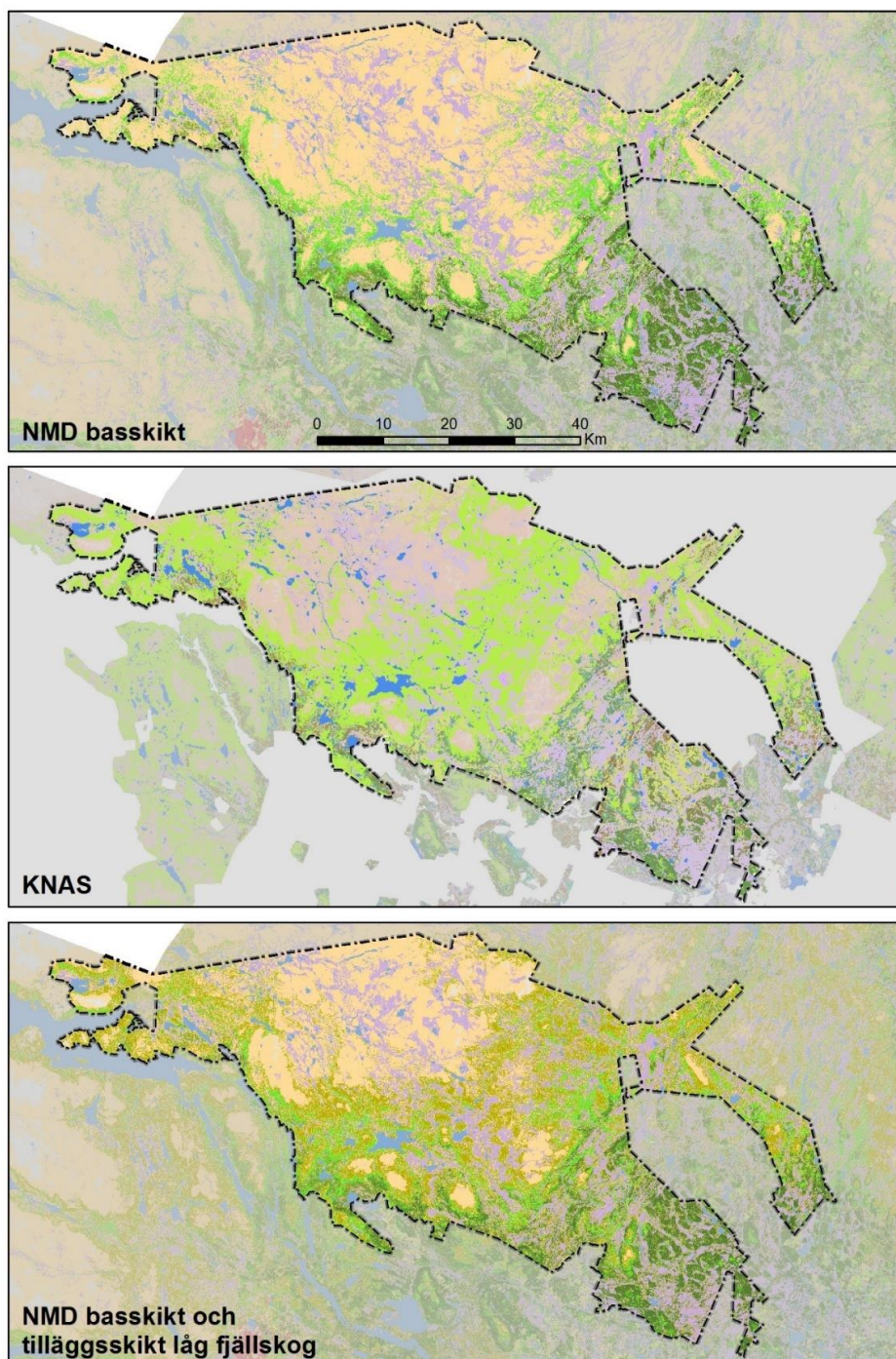
I NMD har skogsmark anpassats till definitioner i Skogsvårdslagen, d.v.s. höjd mer än 5 meter och krontäckning mer än 10 procent, vilket innebär att den kan skilja sig från Lantmäteriets skogsmark, som KNAS baseras på. I bilderna nedan visas tre exempel på hur karteringen i NMD skiljer sig från KNAS.

Karta 1. Skuleskogens nationalpark.

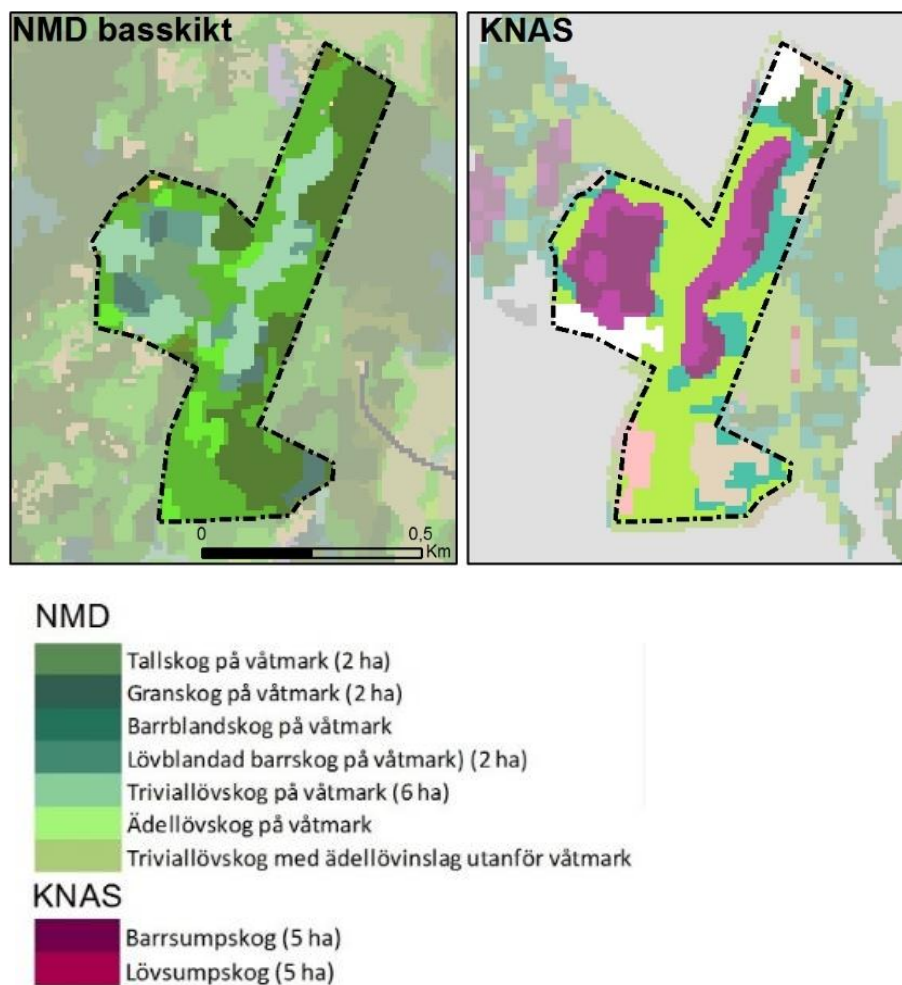
Kartan ovan visar Skuleskogen ett hållmarksområde som i KNAS är improduktiv skogsmark, medan det i NMD inte är skogsmark, utan övrig öppen mark utan vegetation. Ett av tilläggs-skikten i NMD är produktivitet (skoglig produktivitet). Genom att kombinera det med basskiktet får vi information om att tallskogen huvudsakligen är improduktiv och granskogen produktiv.

Karta 2. Torneträsk-Soppero fjällurskog naturreservat

Torneträsk-Soppero fjällurskog är ytterligare ett exempel på hur arealen skogsmark skiljer sig, beroende på vilken karta som används. Enligt KNAS finns det nästan 159 000 hektar skogsmark i det här området. Enligt NMD är skogsmarken endast 90 000 hektar. Adderas information från ett av NMD:s kompletterande kartsikt, ser vi att området omfattar 75 000 hektar låg fjällskog, d.v.s. trädklädda områden inom fjällnära gräns, med en trädhöjd på 2-5 meter och en krontäckning om mer än 10 procent. Den sammanlagda arealen av NMD skogsmark och låg fjällskog blir då 162 000 ha, vilket ligger närmare den areal som KNAS anger.

Karta 3. Lissmossens naturreservat

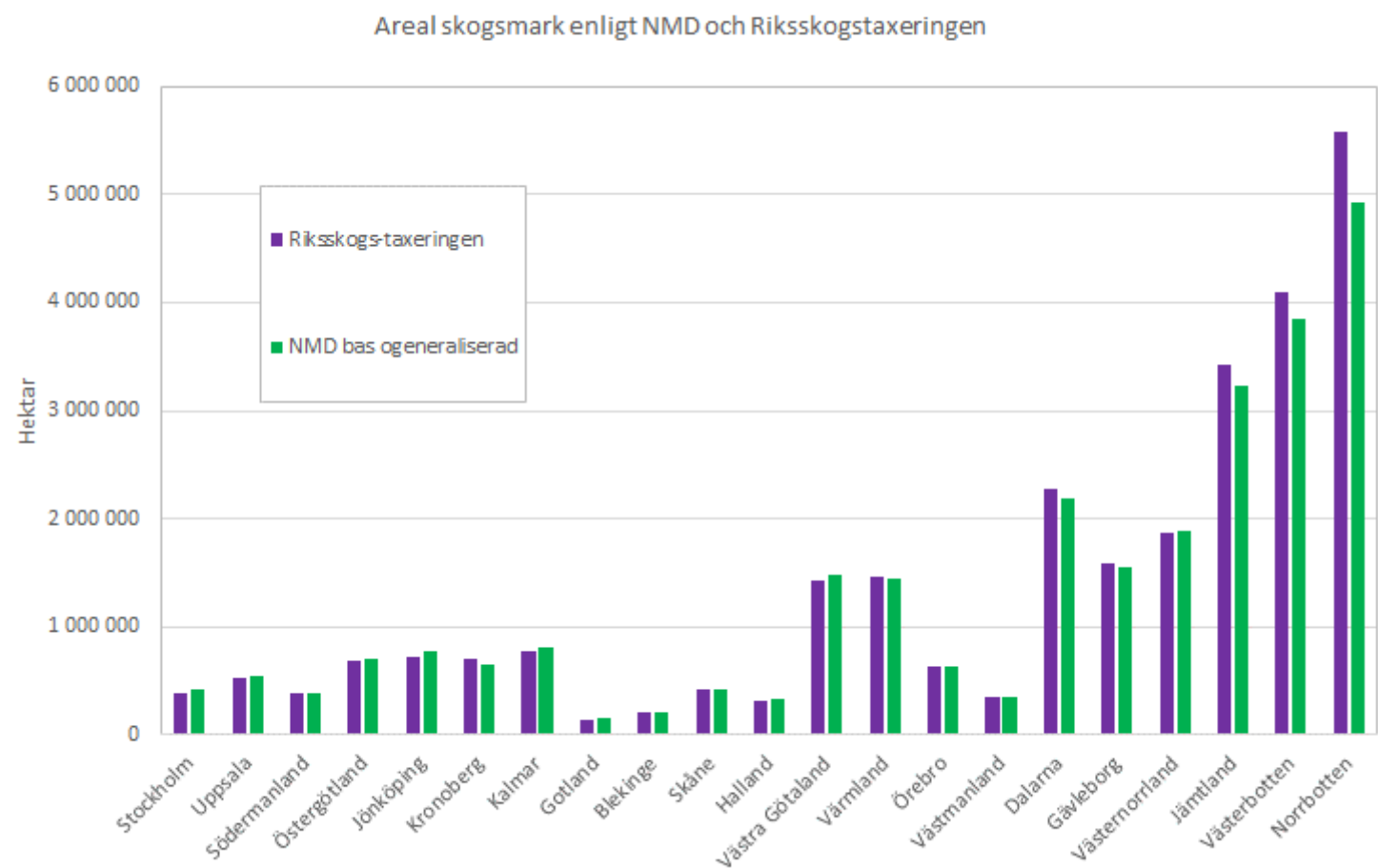

Det tredje exemplet visar ett område med nästan helt orörda löv- och barrsumpskogar, Lissmossens naturreservat i Uppsala län. NMD ger här mer detaljerad information om trädslag, medan KNAS endast anger två kategorier av trädslag.

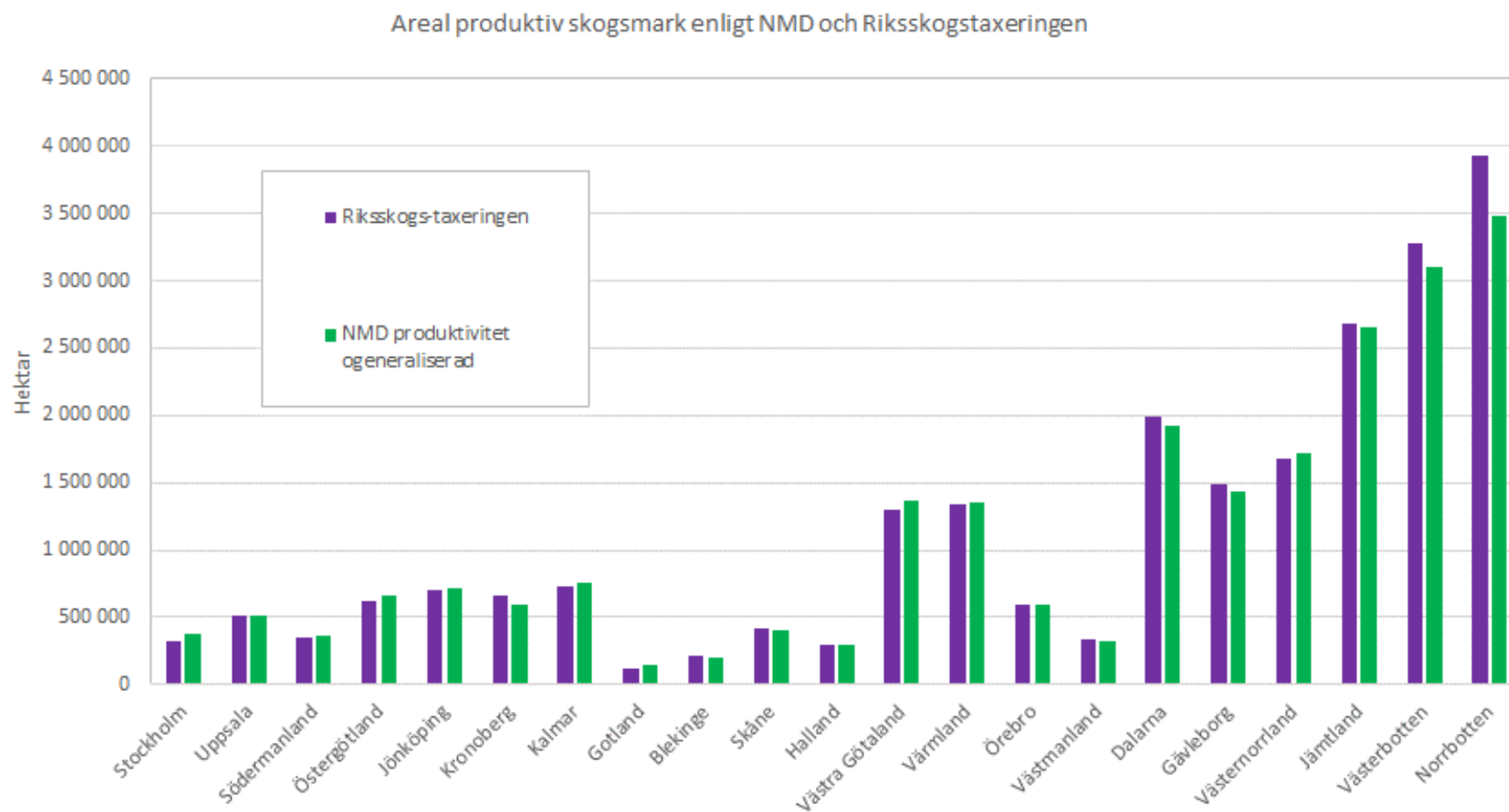
Bilaga 2: Jämförelser mellan Nationella marktäckedata (NMD) och Riksskogstaxeringen (RT)

Tabell 1. Jämförelse på länsnivå mellan Riksskogstaxeringen och NMD Skogsmark, produktiv skogsmark och improduktiv skogsmark. Jämförelse är för ogeneraliserad version av NMD och arealer i hektar, data från maj 2019.

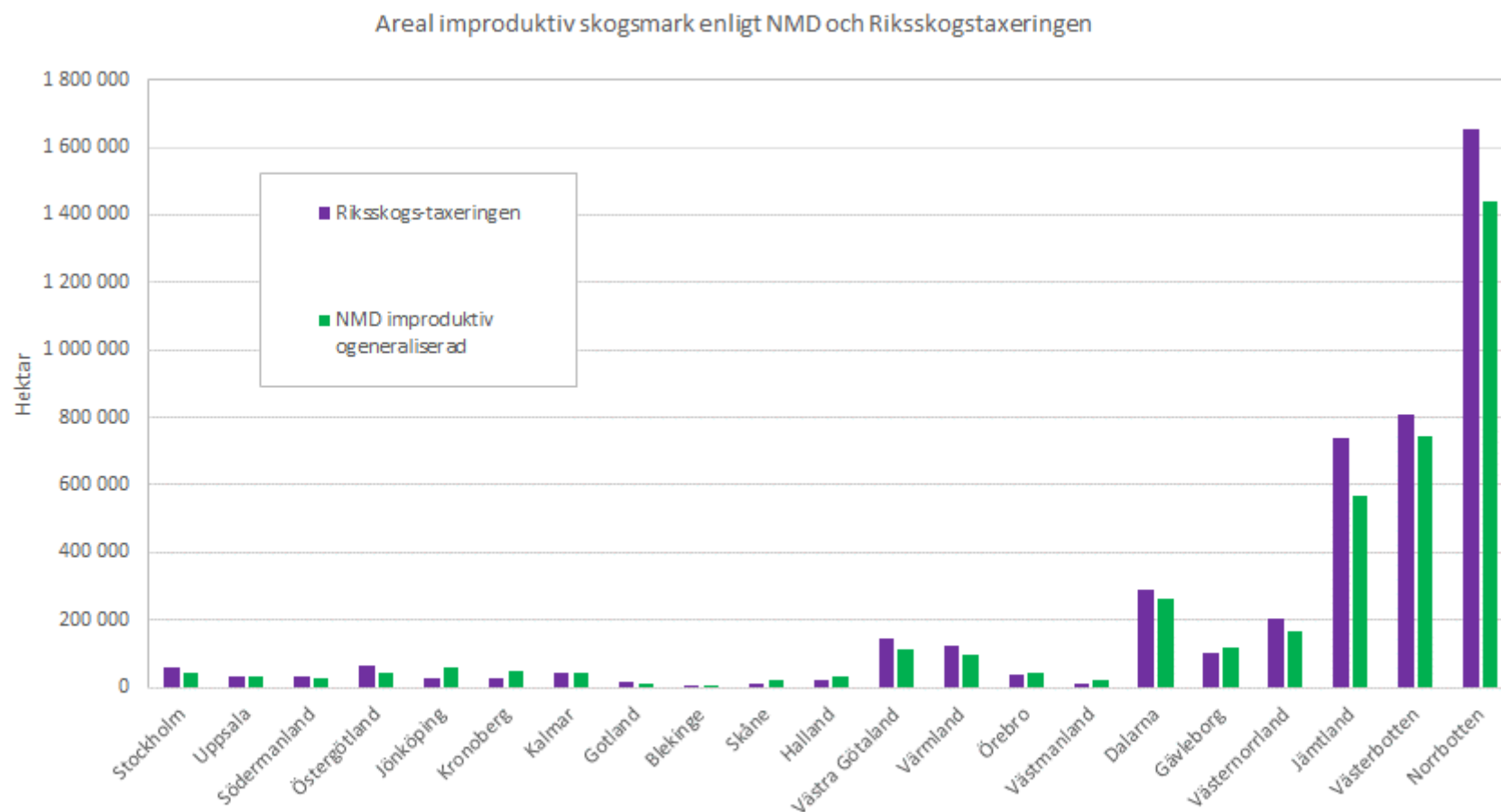
	Skogsmark			Produktiv			Improduktiv		
Län	NMD bas ogeneraliserad	Riksskogs- taxeringen	NMD bas ogeneraliserad	NMD produktivitet ogeneraliserad	Riksskogs- taxeringen	NMD produktivitet ogeneraliserad	NMD improduktiv ogeneraliserad	Riksskogs- taxeringen	NMD improduktiv ogeneraliserad
Stockholm	419 186	380 315	110%	375 008	318 469	118%	44 178	61 846	71%
Uppsala	544 682	535 741	102%	513 247	505 722	101%	31 435	30 019	105%
Södermanland	388 795	385 520	101%	359 170	354 608	101%	29 625	30 912	96%
Östergötland	704 309	687 858	102%	659 229	621 222	106%	45 080	66 636	68%
Jönköping	777 084	728 658	107%	719 384	700 262	103%	57 700	28 396	203%
Kronoberg	650 753	695 573	94%	600 164	666 402	90%	50 589	29 171	173%
Kalmar	807 978	769 695	105%	762 972	726 709	105%	45 006	42 986	105%
Gotland	152 876	138 750	110%	141 946	122 875	116%	10 930	15 876	69%
Blekinge	209 172	218 204	96%	205 266	210 415	98%	3 906	7 789	50%
Skåne	421 319	425 354	99%	402 155	416 368	97%	19 164	8 985	213%
Halland	327 385	314 878	104%	296 143	294 770	100%	31 243	20 108	155%
Västra Götaland	1 481 798	1 435 126	103%	1 370 108	1 292 019	106%	111 691	143 107	78%
Värmland	1 446 763	1 470 311	98%	1 347 826	1 345 069	100%	98 937	125 242	79%
Örebro	636 066	632 396	101%	593 727	596 636	100%	42 339	35 760	118%
Västmanland	345 495	351 399	98%	323 146	338 388	95%	22 349	13 011	172%
Dalarna	2 188 425	2 275 160	96%	1 924 509	1 985 214	97%	263 915	289 946	91%
Gävleborg	1 556 371	1 590 554	98%	1 435 668	1 486 112	97%	120 704	104 442	116%
Västernorrland	1 883 202	1 873 418	101%	1 714 853	1 671 812	103%	168 349	201 607	84%
Jämtland	3 225 652	3 421 928	94%	2 656 232	2 682 423	99%	569 420	739 504	77%
Västerbotten	3 840 321	4 095 462	94%	3 095 946	3 284 630	94%	744 375	810 833	92%
Norrbotten	4 926 327	5 582 087	88%	3 488 586	3 930 328	89%	1 437 741	1 651 759	87%
Total	26 933 958	28 008 388	96%	22 985 286	23 550 453	98%	3 948 673	4 457 935	89%

Figur 2. Jämförelse mellan areal skogsmark i Riksskogstaxeringen och i NMD ogeneraliserad version.

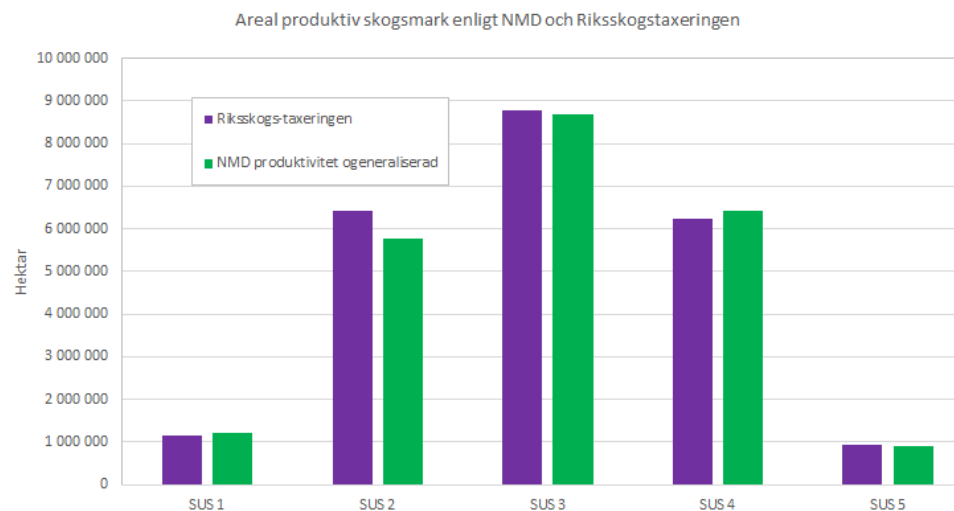
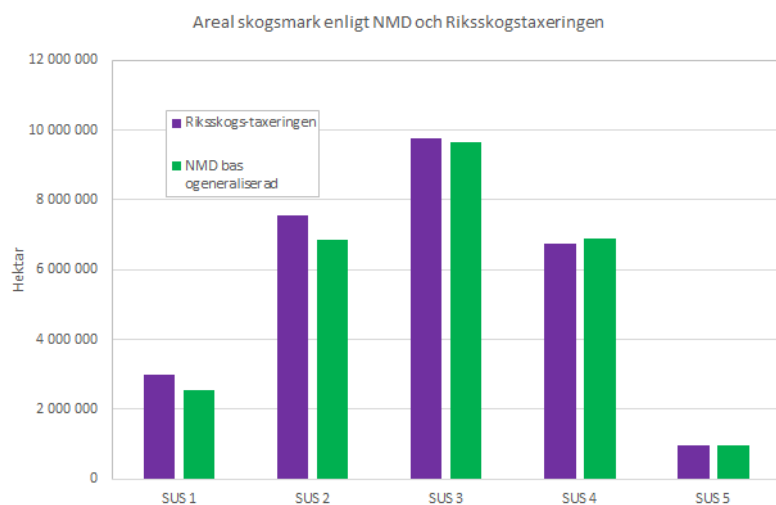
Figur 3. Jämförelse mellan areal produktiv skogsmark i Riksskogstaxeringen och i NMD ogeneraliserad version.

Figur 4. Jämförelse mellan areal improduktiv skogsmark i Riksskogstaxeringen och i NMD ogeneraliserad version.

Tabell 2. Jämförelse på regionnivå mellan Riksskogstaxeringen och NMD Skogsmark, produktiv skogsmark och improduktiv skogsmark. Jämförelse är för ogeneraliserad version av NMD och arealer i hektar, data från maj 2019.

	Skogsmark			Produktiv			Improduktiv		
Region	NMD bas ogeneraliserad	Riksskogstaxeringen	NMD bas ogeneraliserad	NMD produktivitet ogeneraliserad	Riksskogstaxeringen	NMD produktivitet ogeneraliserad	NMD improduktiv ogeneraliserad	Riksskogstaxeringen	NMD improduktiv ogeneraliserad
SUS 1	2 563 470	2 997 331	86%	1 221 384	1 161 097	105%	1 342 087	1 836 234	73%
SUS 2	6 855 843	7 550 643	91%	5 766 864	6 431 452	90%	1 088 979	1 119 191	97%
SUS 3	9 647 748	9 760 947	99%	8 675 373	8 793 040	99%	972 374	967 908	100%
SUS 4	6 909 021	6 741 031	102%	6 418 101	6 243 312	103%	490 919	497 720	99%
SUS 5	957 876	958 436	100%	903 563	921 553	98%	54 313	36 882	147%
Hela Sverige	26 933 958	28 008 388	96%	22 985 286	23 550 453	98%	3 948 673	4 457 935	89%

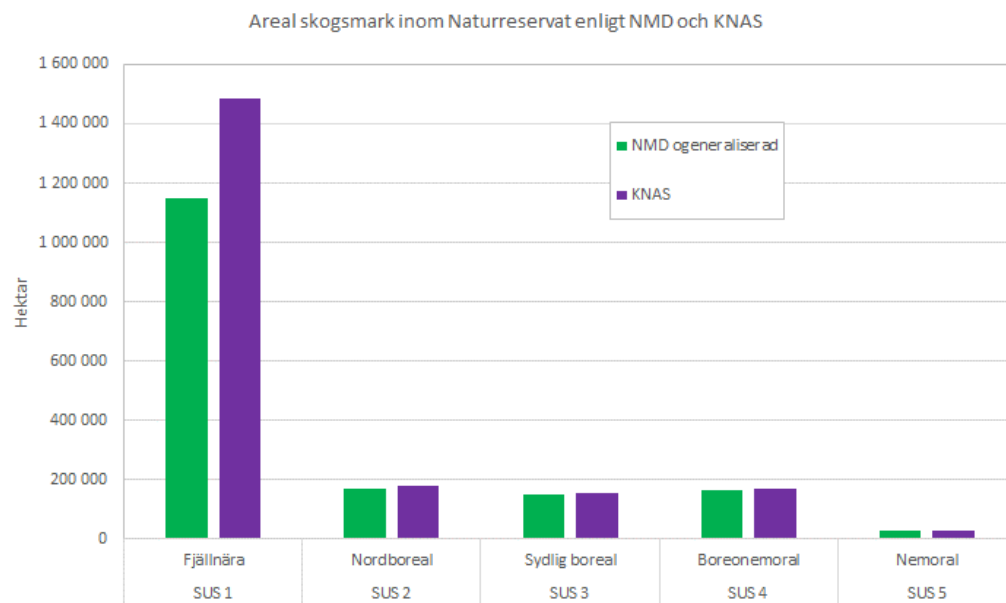

Figur 5. Jämförelse mellan areal skogsmark samt areal produktiv skogsmark i Riksskogstaxeringen och i NMD ogeneraliserad version.

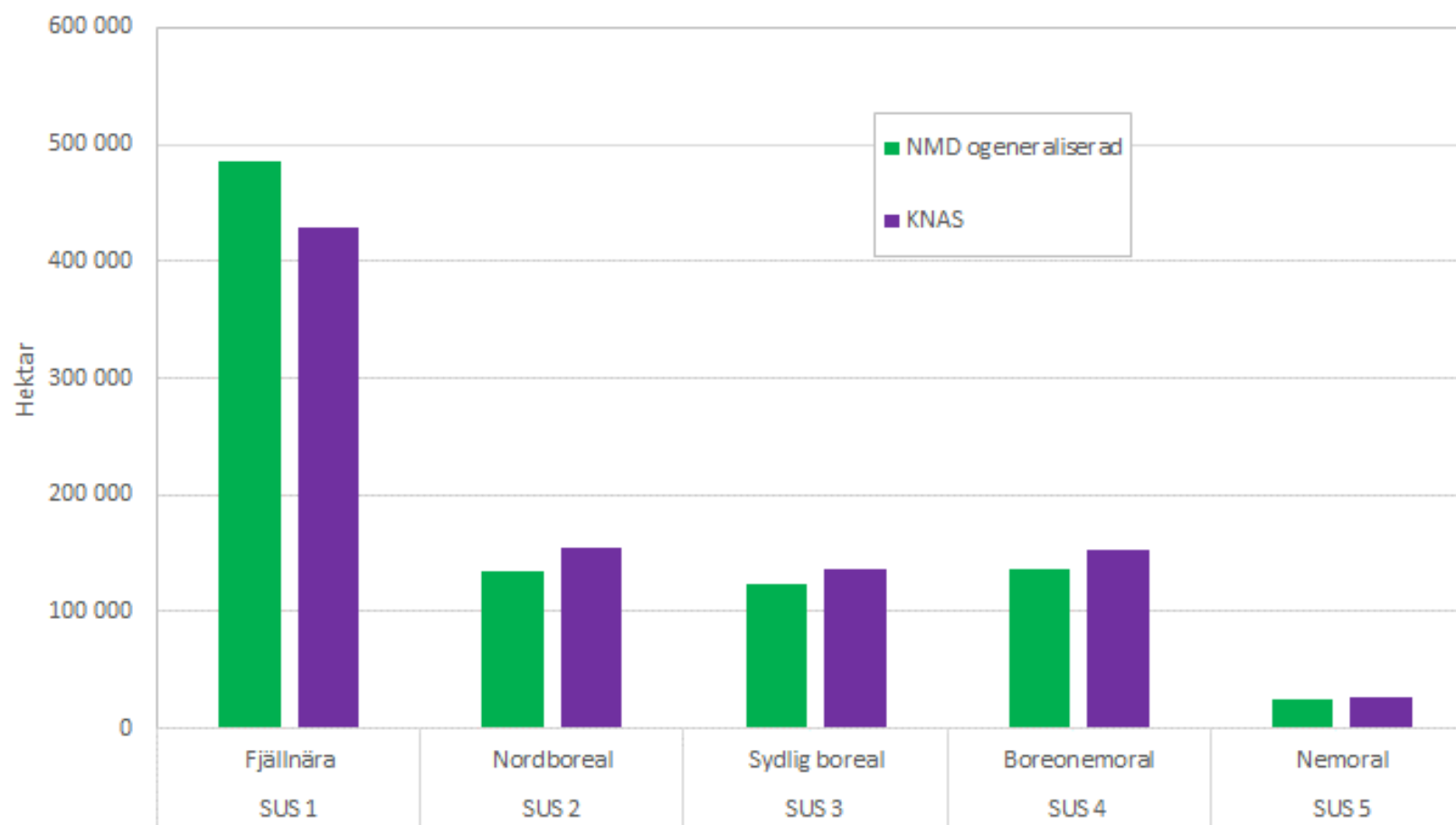
Bilaga 3: Jämförelser av arealer skogsmark i NMD och tidigare kartering (KNAS) inom naturreservat, 2018-12-31

Nedan redovisas arealer skogsmark inom naturreservat (2018-12-31) karterade med KNAS respektive NMD. Av tabeller diagram framgår att den största skillnaden mellan KNAS och NMD är den improduktiva skogsmarken där stora områden som karterades som skog enligt KNAS karteras som ”Låg fjällskog” i NMD.

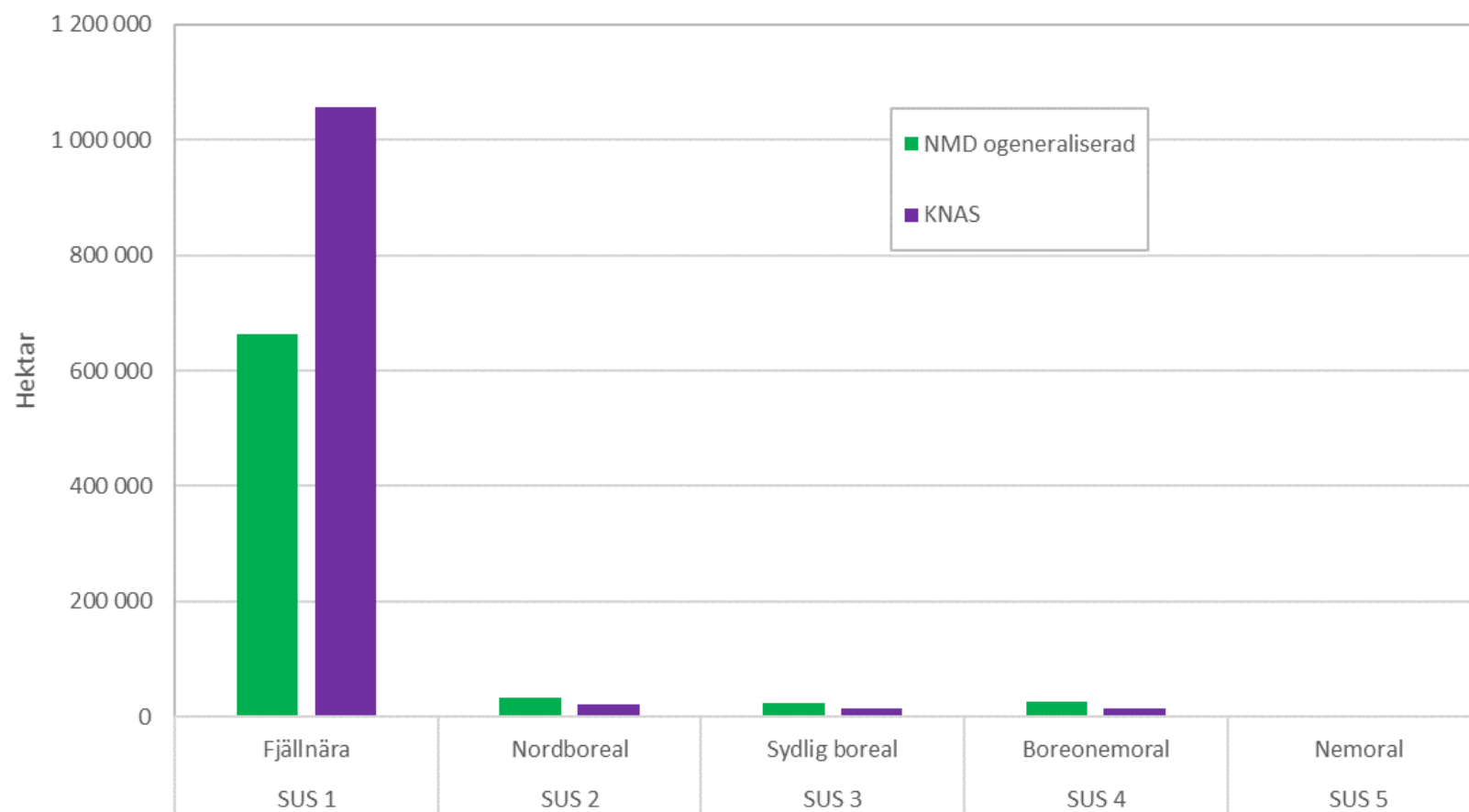
		Skogsmark		Produktiv skogsmark		Improduktiv skogsmark	
		NMD ogeneraliserad	KNAS	NMD ogeneraliserad	KNAS	NMD ogeneraliserad	KNAS
SUS 1	Fjällnära	1 148 423	1 485 876	486 255	428 908	662 168	1 056 968
SUS 2	Nordboreal	169 089	176 408	134 757	154 135	34 332	22 274
SUS 3	Sydlig boreal	148 264	152 192	123 568	136 911	24 696	15 281
SUS 4	Boreonemoral	162 446	167 019	136 958	152 674	25 488	14 346
SUS 5	Nemoral	26 288	27 516	24 499	26 261	1 789	1 255
Total		1 654 510	2 009 012	906 036	898 888	748 474	1 110 124

Areal produktiv skogsmark inom Naturresevat enligt NMD och KNAS

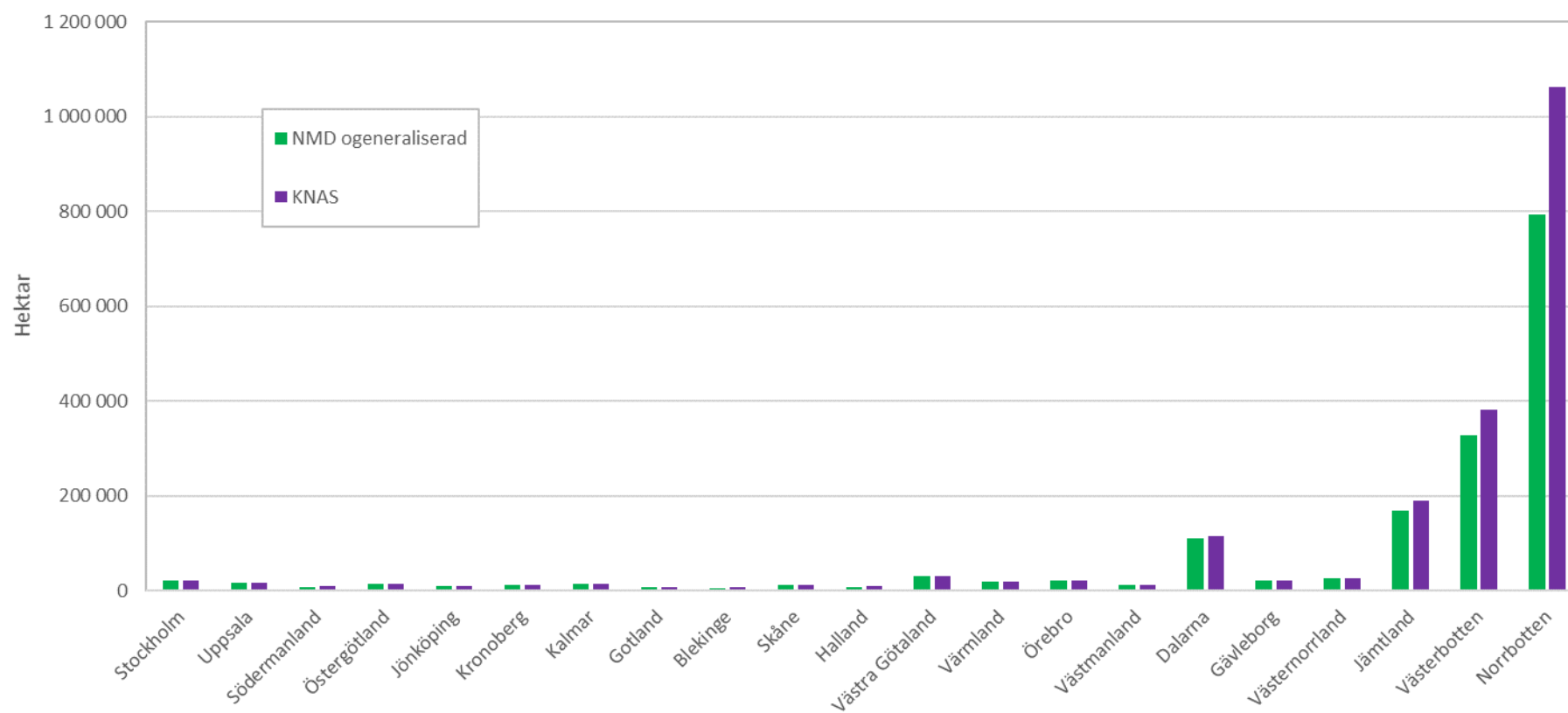
Areal improduktiv skogsmark inom Naturreservat enligt NMD och KNAS

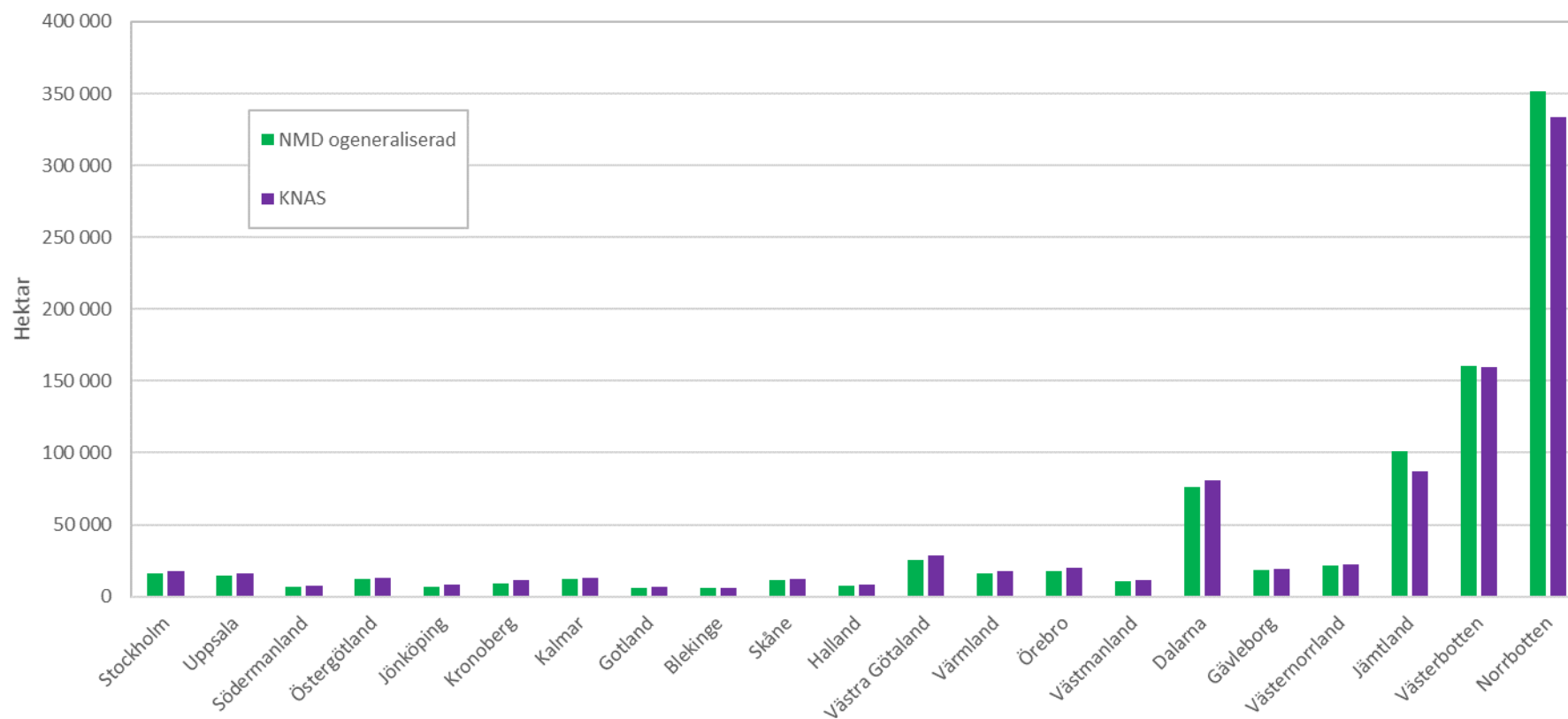
Länkod	LANNAMN	Länsamn	Skogsmark		Produktiv skogsmark		Improduktiv skogsmark	
			NMD ogeneraliserad	KNAS	NMD ogeneraliserad	KNAS	NMD ogeneraliserad	KNAS
1	Stockholms län	Stockholm	20 080	21 040	16 202	17 616	3 878	3 424
3	Uppsala län	Uppsala	17 160	17 305	14 797	16 108	2 363	1 198
4	Södermanlands län	Södermanland	8 033	8 444	6 689	7 359	1 344	1 085
5	Östergötlands län	Östergötland	14 374	14 822	12 369	13 285	2 005	1 537
6	Jönköpings län	Jönköping	8 468	9 264	6 483	8 311	1 985	953
7	Kronobergs län	Kronoberg	11 347	11 956	9 013	11 292	2 334	663
8	Kalmar län	Kalmar	13 434	13 732	12 339	12 721	1 095	1 010
9	Gotlands län	Gotland	6 882	7 477	5 936	6 388	946	1 089
10	Blekinge län	Blekinge	5 891	6 309	5 679	5 640	212	669
12	Skåne län	Skåne	12 357	12 637	11 653	12 203	704	434
13	Hallands län	Halland	8 040	8 570	7 167	8 418	872	152
14	Västra Götalands län	Västra Götaland	29 427	29 821	25 091	28 200	4 336	1 621
17	Värmlands län	Värmland	18 698	18 525	15 995	17 592	2 703	933
18	Örebro län	Örebro	20 901	20 677	17 543	19 786	3 357	892
19	Västmanlands län	Västmanland	12 341	12 481	10 497	11 607	1 844	874
20	Dalarnas län	Dalarna	110 889	114 777	76 516	80 846	34 373	33 931
21	Gävleborgs län	Gävleborg	21 057	21 350	18 038	19 322	3 019	2 028
22	Västernorrlands län	Västernorrland	24 676	24 886	21 180	22 487	3 496	2 399
23	Jämtlands län	Jämtland	169 601	190 549	101 124	86 732	68 477	103 817
24	Västerbottens län	Västerbotten	327 312	380 656	160 252	159 429	167 061	221 227
25	Norrbottens län	Norrbotten	793 544	1 063 733	351 475	333 546	442 068	730 187
Total			1 654 510	2 009 012	906 036	898 888	748 474	1 110 124

Areal skogsmark inom Naturresevat enligt NMD och KNAS

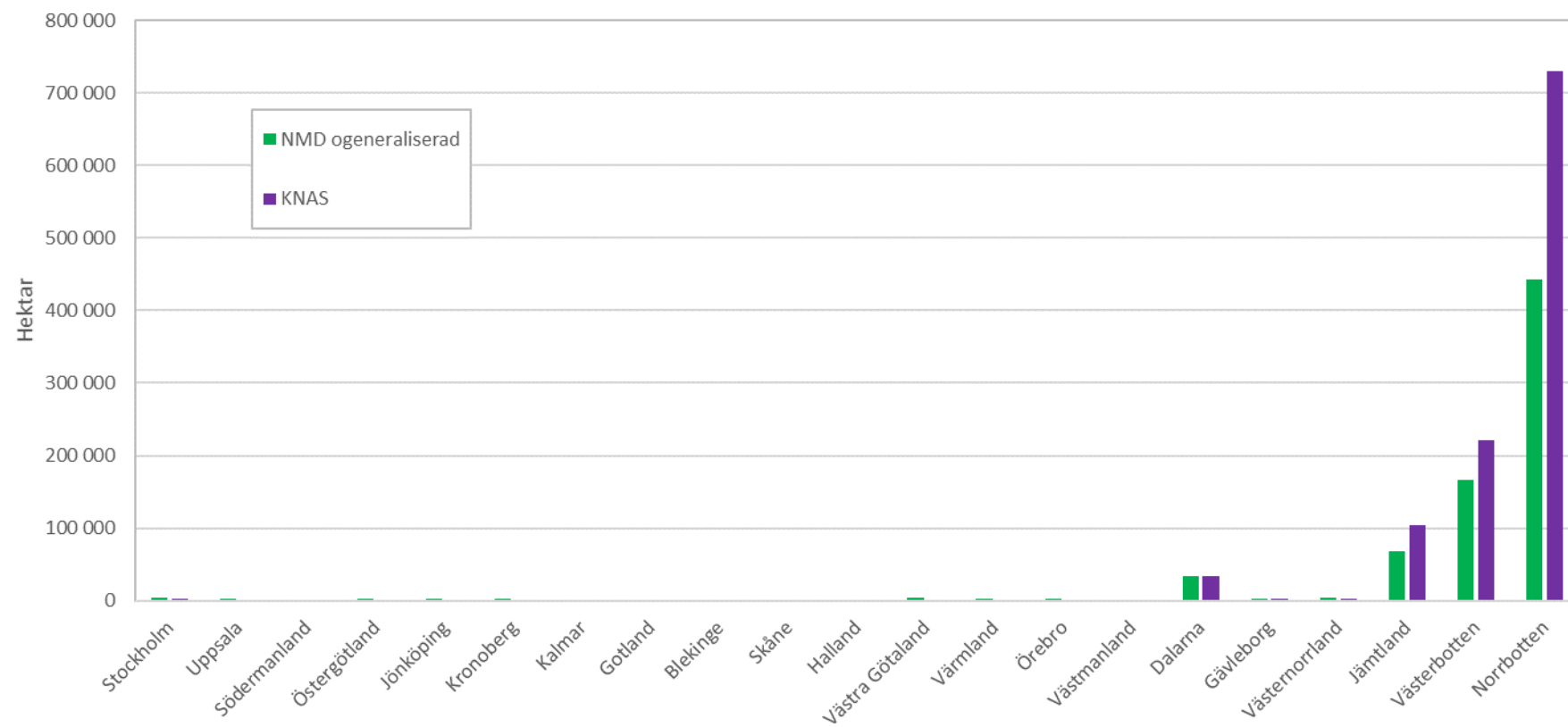
Areal skogsmark inom Naturreservat enligt NMD och KNAS

Areal produktiv skogsmark inom Naturreservat enligt NMD och KNAS

Areal improduktiv skogsmark inom Naturreservat enligt NMD och KNAS

AV SKOGSSTYRELSEN PUBLICERADE RAPPORTER:

2012:1	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan	2015:7	Hänsynen till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2014
2012:2	Förstudierapport, dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennärning	2015:8	Uppföljning av skogliga åtgärder längs vattendrag för att gynna lövträd och lövträdetablering.
2012:3	Hänsyn till kulturmiljöer – resultat från P3 2008–2011	2015:9	Ångermanälvsprojektet – förslag till miljöförbättrande åtgärder i mellersta Ångermanälven och nedre Fjällsjöälven
2012:4	Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark	2015:10	Skogliga konsekvensanalyser 2015–SKA 15
2012:5	Skogsbrukets frivilliga avsättningar	2015:11	Analys av miljöförhållanden – SKA 15
2012:6	Långsiktiga effekter på vattenkemi, öringsbestånd och bottenfauna efter ask- och kalkbehandling i hela avrinningsområden i brukad skogsmark – utvärdering 13 år efter åtgärder mot försurning	2015:12	Effekter av ett förändrat klimat–SKA 15
2012:7	Nationella skogliga produktionsmål – Uppföljning av 2005 års sektorsmål	2015:13	Uppföljning av skogliga åtgärder längs vattendrag för att gynna lövträd och lövträdetablering
2012:8	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan – Är det en fungerande modell för samebyarna vid samråd?	2016:1	Uppföljning av biologisk mångfald i skog med höga naturvärden – Metodik och genomförande
2012:9	Ökade risker för skador på skog och åtgärder för att minska riskerna	2016:2	Effekter av klimatförändringar på skogen och behov av anpassning i skogsbruket
2012:10	Hänsynsuppföljning – grunder	2016:3	Kunskapssammanställning skogsbruk på torvmark
2012:11	Virkesproduktion och inväxning i skiktad skog efter höggallring	2016:4	Alternativa skogsskötselmetoder i Vildmarksriket – ett pilotprojekt
2012:12	Tillståndet för skogsgenetiska resurser i Sverige. Rapport till FAO	2016:5	Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2015
2013:1	Återväxtstöd efter stormen Gudrun	2016:6	METOD för uppföljning av miljöhänsyn och hänsyn till rennärningen vid stubbskörd
2013:2	Förändringar i återväxtkvalitet, val av förnygring-smetoder och trädslagsanvändning mellan 1999 och 2012	2016:7	Nulägesbeskrivning om nyckelbiotoper
2013:3	Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Kulturpolytaxen 2012	2016:8	Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Genomgång av ansvar vid utförande av skogliga förändringar, ansvar för tillsyn samt ansvar vid inträffad skada
2013:4	Hänsynsuppföljning – underlag inför detaljerad kravspecifikation, En delleverans från Dialog om miljöhänsyn	2016:9	Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Exempelsamling
2013:5	Målbilder för god miljöhänsyn – En delleverans från Dialog om miljöhänsyn	2016:10	Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Metodik för identifiering av slänter och raviner känsliga för vegetationsförändringar till följd av skogsbruk eller expoatering
2014:1	Effekter av kvävegödsling på skogsmark – Kunskapssammanställning utförd av SLU på begäran av Skogsstyrelsen	2016:11	Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Slutrapport
2014:2	Renbruksplan – från tanke till verklighet	2016:12	Nya och reviderade målbilder för god miljöhänsyn – Skogssektors gemensamma målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder
2014:3	Användning och betydelsen av RenGIS i samrådsprocessen med andra markanvändare	2016:13	Målanpassad ungskogsskötsel
2014:4	Hänsynen till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2013	2016:14	Översyn av Skogsstyrelsens beräkningsmodell för bruttoavverkning
2014:5	Förstudie – systemtillsyn och systemdialog		
2014:6	Renbruksplankoncept – ett redskap för samhällsplanering		
2014:7	Förstudie – Artskydd i skogen – Slutrapport	2017:2	Alternativa skötselmetoder i Råndalen – Ett projekt i Härjedalen
2015:1	Miljöövervakning på Obsytorna 1984–2013 – Beskrivning, resultat, utvärdering och framtid	2017:4	Biologisk mångfald i nyckelbiotoper – Resultat från inventeringen – ”Uppföljning biologisk mångfald” 2009–2015
2015:2	Skogsmarksgödsling med kväve – Kunskaps-sammanställning inför Skogsstyrelsens översyn av föreskrifter och allmänna råd om kvävegödsling	2017:5	Utredning av skogsvårdslagens 6 §
2015:3	Vegetativt förökat skogsodlingsmaterial	2017:6	Skogsstyrelsens återväxtuppföljning – Resultatet från 1999–2016
2015:4	Global framtida efterfrågan på och möjligt utbud av virkesråvara	2017:7	Skogsträdens genetiska mångfald: status och åtgärdesbehov
2015:5	Satellitbildskartering av lämnad miljöhänsyn i skogsbruket – en landskapsansats	2017:8	Skogsstyrelsens arbete för ökad klimatanpassning inom skogssektorn – Handlingsplan
2015:6	Lägsta ålder för förnygringsavverkning (LÅF) – en analys av följder av att sänka åldrarna i norra Sverige till samma nivå som i södra Sverige	2017:9	Implementering av målbilder för god miljöhänsyn – Regeringsuppdrag

2017:10	Bioenergi på rätt sätt – Om hållbar bioenergi i Sverige och andra länder – En översikt initierad av Miljömålsrådet	2019:1	Indikatorer för miljökvalitetsmålet Levande skogar
2017:12	Projekt Mera tall! – 2010–2016	2019:2	Fördjupad utvärdering av Levande skogar 2019
2017:13	Skogens ekosystemtjänster – status och påverkan	2019:3	Den skogliga genbanken – från storhetstid till framtid
		2019:4	Åtgärder för en jämnställd skogssektor
		2019:5	Slutrapport Tillvarata jobbpotentialen i de gröna näringarna – Naturnära jobb
2018:1	Produktionshöjande åtgärder – Rapport från samverkansprocess skogsproduktion	2019:6	Nya målbilder för god miljöhänsyn vid dikesrensning och skyddsdikning
2018:2	Effektiv skogsskötsel – Delrapport inom Samverkan för ökad skogsproduktion	2019:7	Återkolonisering av hjortdjur inom brandområdet i Västmanland
2018:3	Infrastruktur i skogsbruket med betydelse för skogsproduktionen: Nuläge och åtgärdsförslag – Rapport från arbetsgrupp 2 inom projekt Samverkansprocess skogsproduktion	2019:8	Samverkan Tiveden
2018:4	Åtgärder för att minska skador på skog – Rapport från samverkansprocess skogsproduktion	2019:9	Samlad tillsynsplan 2019
2018:5	Samlad tillsynsplan 2018	2019:10	Förslag till åtgärder på kort och lång sikt för att mildra problem i områden med multiskadad ungskog i Västerbottens- och Norrbottens län
2018:6	Uppföljning av askåterföring efter spridning	2019:11	Föryngringsarbetet efter skogsbranden i Västmanland 2014
2018:7	En analys av styrmedel för skogens sociala värden – Regeringsuppdrag	2019:12	Utveckling av metod för nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige
2018:8	Tillvarata jobbpotentialen i de gröna näringarna – Naturnära jobb – Delredovisning av regeringsuppdrag	2019:13	Regler och rekommendationer för skogsbränsleuttag och kompensationsåtgärder – Kunskapsunderlag
2018:9	Slutrapport – Gemensam inlämningsfunktion för skogsägare – Regeringsuppdrag	2019:14	Regler och rekommendationer för skogsbränsleuttag och kompensationsåtgärder – Vägledning
2018:10	Nulägesbeskrivning av nordvästra Sverige	2019:15	Underlag för genomförande av direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor
2018:11	Vetenskapligt kunskapsunderlag för nyckelbiotopsinventeringen i nordvästra Sverige	2019:16	Skogsbrukets kostnader för viltskador
2018:12	Statistik om skogsägande/Strukturstatistik	2019:17	Omvärldsanalys svensk skogsnäring
2018:13	Föreskrifter för anläggning av skog – Regeringsuppdrag	2019:18	Statistik om formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark – Redovisning av regeringsuppdrag
2018:14	Tillvarata jobbpotentialen i de gröna näringarna – Naturnära jobb – Delredovisning av regeringsuppdrag		
2018:15	Förslag till åtgärder för att kompensera drabbade i skogsbruket för skador med anledning av skogsbränderna sommaren 2018 – Regeringsuppdrag		

AV SKOGSSTYRELSEN PUBLICERADE MEDDELANDEN

Under 2017 slogs Skogsstyrelsens publikationer Rapport och Meddelande ihop till en med namnet Rapport.

2012:1	Förslag på regelförenklingar i skogsvårdslagstiftningen	2015:4	Renskogsavtal och lägesbeskrivning i frågor om skogsbruk – rennäring
2012:2	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning	2015:6	Utvärdering av ekonomiska stöd
2012:3	Beredskap vid skador på skog	2016:1	Kunskapsplattform för skogsproduktion – Tillståndet i skogen, problem och tänkbara insatser och åtgärder
2013:1	Dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring	2016:2	Analys av hur Skogsstyrelsen verkar för att miljömålen ska nås
2013:2	Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning	2016:3	Delrapport – Främja anställning av nyanlända i de gröna näringarna och naturvärden
2013:3	Adaptiv skogsskötsel	2016:4	Skogliga skattningar från laserdata
2013:4	Ask och askskottsjukan i Sverige	2016:5	Kulturarv i skogen
2013:5	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstaganden	2016:6	Sektorsdialog 2014 och 2015
2013:6	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – omvärldsanalys	2016:7	Adaptiv skogsskötsel 2013–2015
2013:7	Ökad jämställdhet bland skogsägare	2016:8	Agenda 2030 – underlag för genomförande – Ett regeringsuppdrag
2013:8	Naturvårdsavtal för områden med sociala värden	2016:9	Implementering av målbilder för god miljöhänsyn
2013:9	Skogens sociala värden – en kunskapssammanställning	2016:10	Gemensam inlämningsfunktion för skogsägare
2014:1	Översyn av föreskrifter och allmänna råd till 30 § SvL – Del 2	2016:11	Samlad tillsynsplan 2017
2014:2	Skogslandskapets vatten – en lägesbeskrivning av arbetet med styrmedel och åtgärder	2017:1	Skogens sociala värden i Skogsstyrelsens rådgivning och information
2015:1	Förenkling i skogsvårdslagstiftningen – Redovisning av regeringsuppdrag	2017:2	Främja nyanländas väg till anställning i de gröna näringarna och naturvärden
2015:2	Redovisning av arbete med skogens sociala värde	2017:3	Regeringsuppdrag om jämställdhet i skogsbruket
2015:3	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2013 – SKA 15	2017:4	Avrapportering av regeringsuppdrag om frivilliga avsättningar

PUBLICERING OCH BESTÄLLNING AV SKOGSSTYRELSENS RAPPORTER

Skogsstyrelsens rapporter publiceras som pdf-filer på vår webbplats: www.skogsstyrelsen.se/om-oss/publikationer/

Äldre publikationer kan beställas eller laddas ned i webbutiken: shop.skogsstyrelsen.se/sv/publikationer/

Skogsstyrelsen publicerar dessutom foldrar, broschyrer, böcker med mera inom skilda skogliga ämnesområden. Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen Skogseko.

Beställning av publikationer och trycksaker:
Skogsstyrelsen,
Böcker och broschyrer
551 83 JÖNKÖPING

Telefon: 036-35 93 40, 036-35 93 00 (vx)
e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
webbutik: shop.skogsstyrelsen.se/sv/

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har haft regeringens uppdrag att i samverkan med Sveriges lantbruksuniversitet och SCB ta fram samlad officiell statistik över hur mycket formellt skyddad och frivilligt avsatt skog som finns, hur mycket skogsägare lämnar som miljöhänsyn och hur mycket improduktiv skog vi har i Sverige.

Arbetet med uppdraget har bedrivits gemensamt av de fyra myndigheterna som också tillsammans står bakom redovisningen av uppdraget i denna rapport och den officiella statistiken som kommer att publiceras årligen av SCB i form av ett statistiskt meddelande.